

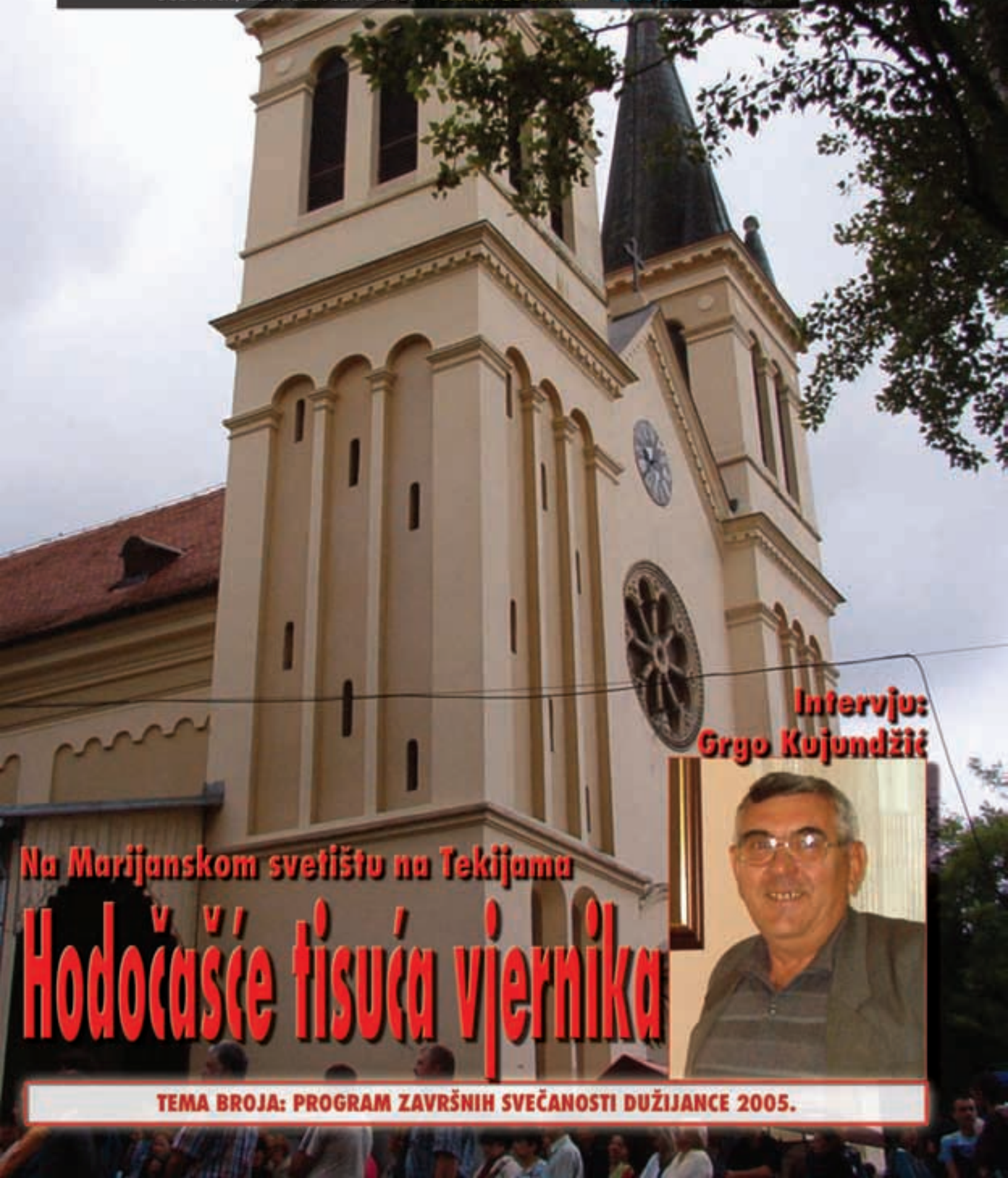
Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451-4257

SUBOTICA, 12. KOLOVOZA 2005. • CIJENA 35 DINARA • BROJ 131

Intervju:
Grgo Kujundžić

Na Marijanskom svetištu na Tekijama

Hodočašće tisuća vjernika

TEMA BROJA: PROGRAM ZAVRŠNIH SVEČANOSTI DUŽIJANCE 2005.

kolpa-san®

KUPATILA

stvorena za uživanje
i za ponos

sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091
Beograd - Lješka 4; 011/354-8063

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg Cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Lazar Baraković (predsjednik), Dušica Dulić,
Zdenko Đaković, dr. Marija P. Matarić,
Pavle Pejčić, Dražen Prčić, Zvonko Sarić,
Stipan Stantić, Zvonko Tadijan**DIREKTOR I****V. D. ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Zvonimir Perušić

POMOĆNICA I ZAMJENICA**ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Dušica Dulić

REDAKCIJA:Ivan Andrašić (Podunavlje),
Davor Bašić Palković (glazba i kazalište),
Jasminka Dulić (politika),
Dražen Prčić (sport i zabava),
Zdenko Samaržija (povijest),
Zvonko Sarić (kultura),
Nada Sudarević (fotografije),
Željka Vukov (društvo),
Jelena Ademi (tehnički prijelom)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković Lamić**LEKTORICA:** Katarina Vasiljčuk**KOREKTOR:** Mirko Kopunović**TELEFON:** ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78**ŽIRO RAČUN:** 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.co.yu**WEB:** www.hrvatskarijec.co.yu**TISAK:** »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Tajništva za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oporezovan PDV-om od 8 posto, po
Službenom glasniku broj 140 od 1. siječnja 2005.

Dužijanca 2005.

Najveća, najznačajnija i najuglednija hrvatska manifestacija u Srbiji i Crnoj Gori – Dužijanca – ulazi u završnu fazu. Večeras je u vestibulu Gradske kuće otvorenje izložbe s XX. saziva Kolonije slamarki iz Tavankuta, na središnjem je trgu Tamburaška večer, sutra je svečano večernje u katedrali, dok je u centru grada Skupština risara.

Najsvečaniji dio Dužijance je u nedjelju, kada se iz župe sv. Roka ispraćaju bandaš i bandašica, u 10 sati je svečano euharistijsko slavlje pokraj katedrale, nakon toga prema središtu grada kreće povorka sa stotinama sudionika iz raznih krajeva i država u regiji, gdje će se novi kruh predati gradonačelniku, predvečer se posjećuje grob utemeljitelja Dužijance kao jedinstvene manifestacije – Blaška Rajića, a dan se završava Bandašicinim kolom u dvorištu župe sv. Roka u Keru, pri čemu se razmišlja da se taj događaj preseli u park ispred i pokraj crkve, jer je broj mladih, koje to kolo okuplja, sada već toliki, da ne mogu svi stati u dvorište.

Za glavnog gosta ovogodišnje Dužijance najavljen je biskup gospičko-senjski mons. Mile Bogović.

No, Dužijanca, koja je započela još u travnju, ne završava se tim nedjeljnim danom. Tradicionalna, deveta po redu, Međunarodna likovna kolonija »Bunarić« otvara se u srijedu, da bi se sve okončalo proštenjem na Svetišu Majke Božje na Bunariću 27. i 28. kolovoza.

Dužijanca, koja izvire iz tradicije i običaja bunjevačkih Hrvata, odavno je već glavna gradska atrakcija, koja promovira i Suboticu i njene žitelje, ali ipak ponajviše Hrvate. Hrvatski kulturni centar »Bunjevačko kolo« redoviti je organizator žetvenih svečanosti, koje su zapravo skup od čak 25 različitih manifestacija, a koje okupljaju između 1500 i 2000 aktivnih i 20-30.000 pasivnih sudionika.

Upravo zbog velikog broja sudionika i, naravno, velikog broja gledatelja, te zbog svoga ugleda, Dužijanca je uvijek bila i mogući poligon za političku promociju. Svjesni su toga i organizatori, pa vrijedi biti na oprezu, kako se ne bi dogodilo da na našoj manifestaciji netko drugi knjiži političke poene. Poglavitito sada, kada se izgleda zahuktava kampanja koja želi dokazati, da narod nije znanstvena nego političko-politikantska kategorija, da se matična država može birati po slobodnoj volji, a ne da nam je zadana povijesnim okolnostima, da se može biti nacionalna manjina bez matičnog naroda, odnosno da domicilna država može biti i matična, da se može biti narod, a od države istovremeno crpiti novac kao nacionalna manjina. Ili već tako nekako, tko bi se u svemu tome snašao.

Z. P.

Ukrasivanje grada: izlog u Subotici

Bunjevci u sudaru sami sa sobom

Kogod bi tu štogod tio sprkunjit.....8,9

Glamurozna kopačevska špica

Rijeke, ljudi i ptice.....12-15

Dužijanca u Đurđinu

Tradicionalna zahvala za plodove...24,25

Dužijanca u Ljutovu

Velika srca zahvale.....26,27

Izložba »S Božjom pomoću«

Euharistija u slici i slami.....40,41

Međunarodni filmski festival amaterskog film u Omoljici

Dvije nagrade za »Bubuša«.....42

ČETVRTAK, 4. 8.

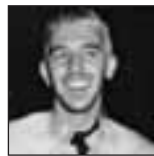
Sukob

Nastavlja se politički i ekonomski sukob Srbije i Makedonije, nastao odlaskom vladike Jovana na odsluženje zatvorske kazne. Makedonska komisija za odnose s vjerskim zajednicama priopćila je kako ne može utjecati na sudsku vlast, a pitanje JAT-ovih zrakoplova koji su iznajmljeni makedonskoj zrakoplovnoj kompaniji i dalje je otvoreno.

Selidba

Mira Marković se po ukidanju međunarodne tjeralice preselila iz Moskve u Den Haag, piše beogradski list Danas. List navodi da je Mira Marković u Haagu iznajmila stan kako bi što češće vidjela supruga Slobodana Miloševića, zatvorenog u Haškom sudu, a kojega godinama nije vidjela.

PETAK, 5. 8.

Marko

Okružno javno tužiteljstvo u Požarevcu obustavilo je proces protiv Marka Miloševića, bez obrazloženja. Ovo praktički znači da se protiv Marka Miloševića ukida tjeratica i da se on neometano može vratiti u zemlju. Mediji pišu da je tjeratica povučena samo protiv Marka Miloševića, dok protiv ostalih sudionika u događaju, zbog kojega se kazneno gone, tjeralice ostaju na snazi. Ponovljeni glavni pretres počinje 12. listopada, a iz ovog se postupka Milošević izuzima.

Dana 7. ožujka 2000. godine, u diskoteku Madona na silu je, prema navodima tjeralice, odveden Otporaš Zoran Milovanović, od kojega je Milošević iznuđivao priznanje tko stoji za organizacije Otpor i tko je financira, prijeteci mu da će ga u suprotnom »isjeći na komade motomom testetrom i baciti i u Veliku Moravu«.

Gradnja

Predsjednik hrvatske Vlade Ivo Sanader posjetio je Golubić kod Knina, u kojemu se gradi naselje za 122 obitelji Hrvata izbjeglih iz Bosne i Hercegovine koji će napustiti privatnu imovinu povratnika u Kninu i njegovoj okolini. Izgradnja tog naselja počela je u lipnju prošle godine. Dovođeno je 66 kuća u koje su se obitelji već uselile, neke u svibnju i lipnju ove godine, a 24 kuće su pri završetku.

Do sada se u Knin vratilo 12.323 povratnika, od kojih 9423 Srba. Na povratak na kninsko područje čeka još 610 izbjeglica koje borave u SiCG te BiH. U Kninu su još zauzete 62 kuće, ali je i povrat te imovine u završnoj fazi jer se dosadašnji korisnici iz njih sele u Golubić i ostala mjesta na kojima se grade ili su izgrađena slična naselja.

SUBOTA, 6. 8.

Karadžić

Rasim Ljajić kaže kako se »obruč oko Radovana Karadžića i Ratka Mladića steže« i da bi oni mogli biti u Haagu do kraja godine. On je rekao kako ne vjeruje da će poziv Ljiljane Zelen-Karadžić supruge da se preda ubrzati predaju Radovana Karadžića i da je izvjesno »da će vlasti morati preuzeti na sebe odgovornost i uhititi Karadžića«.

Grafiti

U glavnoj bankovačkoj ulici na Šetalištu kneza Branimira na jednoj je zgradi osvanuo grafit »Smrt Pupavcu – HV«, koji su komunalni redari izbrisali. Kriminalistička policija u Benkovcu povelja je istragu te traga za

počiniteljem. Benkovački gradonačelnik Branko Kutija osudio je taj čin, ističući pritom da takvi počinitelji čine štetu gradu Benkovcu. Taj čin, kao i grafite koji su se dan ranije pojavili na kućama Srba u Sotinu, nedaleko od Vukovara, osudila je Samostalna demokratska srpska stranka (SDSS).

Vukovarsko-srijemska policija utvrdila je da je grafit neprimjerenog sadržaja (»Ubi Srbina« i sl.) u Sotinu napisao maloljetnik. Policija će podnijeti zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka protiv njega.

NEDJELJA, 7. 8.

Crkva

Crnogorska pravoslavna crkva priopćila je kako Srpska pravoslavna crkva postavlja crkve po Crnoj Gori kao da je vlasnik cijele države. CPC ocjenjuje da SPC to radi »na osnovi Nemanjinoga okupatorskog prava iz osvajачkog rata, vođenog od 1183. do 1189. godine«. »Crnogorsko-primorska mitropolija SPC u Crnoj Gori, nastavljajući osvajачki pohod, po njoj ne gradi crkve već vojne karaule i osmatračnice u tobože crkvenoj formi«, navodi kanonski nepriznata CPC u priopćenju koje prenose podgorički mediji.

Ocjena

Hrvatski helsinški odbor ocjenjuje kako je vojna akcija »Oluja« imala i pozitivne i negativne posljedice po ostvarivanje ljudskih prava. HHO smatra kako je negativna konotacija »Oluje« uvjetovana »gotovo sinkroniziranom akcijom hrvatskih vlasti i krajinskog režima, što je za rezultat imalo ubojstva civila i etničko čišćenje«. Ocijenjeno je kako je akcija s druge strane omogućila ostvarivanje ljudskih prava u smislu osiguravanja sigurnog života rušenjem režima Republike Srpske Krajine i povratkom desetina tisuća izbjeglica.

»Iako je nužnost vojne akcije i dalje sporna, njeno je opravdanje sa stanovišta ljudskih prava u tome što je omogućila realiziranje prava na siguran život brojnim stanovnicima Hrvatske, do tada napadanim iz tadašnje Krajine«, navodi se u priopćenju. »Istovremeno, međutim, vrijedi imati pred očima i one posljedice ove akcije koje neposredno negiraju osnovna ljudska prava, a posebice brojna nekažnjena, pa i sustavno zabašurivana ubojstva civila«, dodaje se u priopćenju.

Spremni

Hrvatska je spremna za Europsku uniju i pristupne pregovore trebala bi početi prije Turske, izjavio je u razgovoru za »Vjesnik« Erhard Busek, austrijski vicekancelar i koordinator Pakta o stabilnosti za jugoistočnu Europu.

PONEDJELJAK, 8. 8.

Argentina

Milan Lukić, koji je pred Haškim sudom optužen za zločine protiv čovječnosti, uhićen je u Argentini. Prema optužnici, skupina s Lukićem na čelu otela je Muslimane iz autobusa na liniji Pljevlja-Priboj u mjestu Mioče u Republici Srpskoj 22. listopada 1992. godine, mučila ih i potom ubila. Lukić je za taj zločin u Srbiji osuđen na 20 godina zatvora.

Crkve

Kanonski nepriznata Crnogorska pravoslavna crkva gradit će crkvu u selu Lovćenac, u Općini Mali Idoš, piše novosadski Građanski list. Predsjednik »Krstaša«, udruženja Crnogoraca Srbije, Nenad Stevović i predsjednik Skupštine Općine Mali Idoš Károly Pál potpisali su ugovor o dugoročnom zakupu zemlje koje će »Krstaš« koristiti za izgradnju crkve, na 200 godina.

Istovremeno, predsjednik Udruženja Makedonaca Vojvodine i Demokratske partije Makedonaca (DPM) Srbije i Crne Gore Dragan Velkovski izjavio je kako su te dvije organizacije osigurale plac u Novom Sadu za izgradnju hrama Makedonske pravoslavne crkve. On je za »Građanski list« rekao kako se u projekt izgradnje hrama ne ulazi, jer udruženje i DPM znaju da bi »cijela stvar pogoršala odnose između dva naroda«.

On je naveo je kako je u Općini Plandište počela izgradnja crkve, koja će biti završena dogodne i koja će pripadati Srpskoj pravoslavnoj crkvi, jer se »projektna dokumentacija i papiri ne mogu dobiti, a crkva se i ne može registrirati kao bogomolja MPC. Velkovski je dodao kako je postignut dogovor između donatora, inicijativnog odbora i skupine građana koja je gradi da se omogućiti Makedoncima da idu u tu crkvu i tamo se mole na materinjem jeziku. »Ukoliko SPC prizna autokefalnost MPC, onda će sve to moći biti pod znakom MPC. U suprotnom, ljudi će se povinovati tome pa će je smatrati svojom i u sebi se moliti na makedonskom, dok će se ona zvati drugačije«, objasnio je Velkovski.

UTORAK, 9. 8.

Pula

Istarski župan Ivan Jakovčić izvijestio je kako je američki veleposlanik u Hrvatskoj Frank Ralph u nedavnom razgovoru s njim kategorički odbacio svaku mogućnost da se pulska zračna luka pretvori u NATO bazu, a čime je »opozicija u Puli i Istri opetovano plašila javnost«.

Nogomet

Za nogometnu utakmicu zaprešićkog Intera i beogradske Crvene zvezde u četvrtak 11. kolovoza u Zaprešiću bit će angažirano oko tisuću policajaca, rečeno je na konferenciji za novinare u Policijskoj upravi zagrebačkoj (PUZ).

SRIJEDA, 10. 8.

Korupcija

Tisuće tvrtki od gotovo 4500 koje su kupovale naftu i prodavale robu Iraku u sklopu UN-ova programa »nafta-za-hranu« pod istragom su zbog provizija, mita i naplaćivanja pretjeranih iznosa, izjavio je u utorak jedan od glavnih istražitelja u slučaju.

UN-ova istraga spornog programa trebala bi do rujna rezultirati obuhvatnom analizom uloge UN-ovih dužnosnika i agencija u upravljanju humanitarnim programom za Irak vrijednim 64 milijarde američkih dolara.

»Naše posljednje izvješće bavit će se tisućama tvrtki u desecima zemalja koje su mitom osiguravale kupovinu nafte i prodaju humanitarnih potrepština«, rekao je južnoafrički sudac Richard Goldstone, jedan od trojice glavnih istražitelja.

NESPREMNI MIROTVORCI

Da su Ujedinjeni narodi imali podršku i volju, to bi bio prilaz koji je trebalo koristiti 1992., da se razriješi situacija u Hrvatskoj. Spremnost da se upotrijebi sila, ukoliko je potrebno, u to vrijeme bila bi u krajnjem slučaju manje bolna, a šteta bi se lakše popravila. Ali Ujedinjeni narodi i njene države članice nikad nisu razmišljali na takav način. Umjesto toga, izgledalo je da se zadovoljavaju živjeti stalno s linijama prekida vatre koji su uspostavljeni ignoriranjem baš rezolucija UN. Kao i u Bosni, akcije UN u Hrvatskoj postale su potpuno kontraproduktivne. Nespremnost UN da se angažiraju, dovela je izravno do odluke hrvatske Vlade da povede operacije »Bljesak« i »Oluj«. U suštini, hrvatska je Vlada djelovala kad je postalo očigledno da Ujedinjeni narodi neće djelovati. **William Montgomery**, B92, 7. kolovoza

UČTIVA NEVJERICA

Na političkoj razini kao učtivost s ogromnom distancom i nevjericom. **Sanda Rašković-Ivić**, potpredsjednica DSS-a, o trenutačnim odnosima Srbije i Hrvatske, Blic, 4. kolovoza

BLISKI I DALEKI NEPRIJATELJI

Usprkos činjenici da je na godišnjem odmoru, Vlada Vojislava Koštunice uspjela je ozbiljno uzdrmati odnose sa susjedima. S velikom lakoćom i bez vidljive zadržke, javnosti su ponovno servirane teze o ugroženosti naše zemlje od mračnih antisrpskih i separatističkih neprijatelja. Kao nekada, najtiražniji mediji se utrkuju u patriotskom novogovoru i ponovno se »kidiše na sve što je srpsko« u neposrednom okruženju.

Umjesto ozbiljnije analize realnih problema, Vlada se s velikim uživanjem krije iza ove nove propagandne kampanje u kojoj sudjeluju i neki ministri. Ona se ponovno osjeća jakom na krilima zapaljivih nacionalističkih poruka, pa nastavlja bez obzira na cijenu ove kampanje. A cijena će ubrzo postati vidljiva... I tako imamo na djelu političku strategiju koja se može nazvati ruženje susjeda. Nije Koštuničina Vlada bez strategije, već naši susjedi ne valjaju. Jedni su separatisti, drugi divlji, a treći nezahvalni. Najbolja od svih vladati bi bolje i više, ali drugi ne daju.

Nekadašnji finski predsjednik Urho Kekkonen jednom je rekao kako »pametne zemlje imaju prijatelje blizu, a neprijatelje daleko«. Ako je to točno, onda je to i najbolja definicija sadašnjeg ponašanja vlasti u Srbiji. Svi njeni neprijatelji su blizu, a prijatelji daleko. I tu neće pomoći preuzimanje i kontrola medija koja se sve brže zbiva pred našim očima. Javnost će istinu ipak saznati – nisu naši susjedi krivi za neuspjehe Koštuničine Vlade, za te je neuspjehe kriva prije svega ona sama. **Žarko Korać**, bivši potpredsjednik Vlade Srbije, Danas, 6. kolovoza

KAD PROŠLOST DOĐE DO RIJEČI

Ako se, ipak, kaže kako u opisu događaja i Beograd i Zagreb imaju pravo, onda to liči na isprazno filozofiranje, ili, u boljem slučaju, na Pavićevu literarnu tehniku koja čitatelju često omogućava da se dotakne priče na kojem mjestu mu drago. Važi i s početka i s kraja, i s lica i s natličja. Jest da se Hrvatska oslobodila onoga za kojeg je smatrala da joj je okupator, ali jesu istom prilikom bez milosti prognani Srbi sa svojih ognjišta. Ovu jednostavnu i u osnovi nepobitnu matricu i jedna i druga strana mogu ponavljati unedogled. Stotinama godina Srbi na njoj mogu praviti parastose, isto toliko Hrvati slavlja i parade i da ni jedni ni drugi, kao u Rašomonu, ne budu u sporu s istinom. Pitanje je samo što se time može postići.

U ovom trenutku očito samo to da se i inače komplicirani odnosi dva susjeda kvare. Prošlost je ponovno došla do riječi, i kad se ona javi, malo je ljudi koji ovdje njome znaju upravljati. **Radivoj Cvetičanin**, direktor dnevnog lista Danas, 6. kolovoza

»MA, DA MI VAMA NEŠTO KAŽEMO«

Pad u odnosima sa susjedima je plod naših unutarnjih napetosti. Iako su svi elementi isti kao i prije tri-četiri godine – i Srebrenica, i Bratunac, i to što Hrvatska smatra »Oluj« i »Bljesak« temeljima svoje državnosti, i sukob SPC i MPC... »smetnje na vezama« su sada kulminirale. Jednostavno imam dojam kako je politička garnitura, koja vodi ovu zemlju, pogrešno procijenila da je došlo vrijeme »da mi njima nešto kažemo«. Ali, to je ista filozofija koju je njegovao i Milošević, a uvjerali smo se kako ona niti jest, niti nam može išta dobro donijeti. Nažalost, zbog izgubljenih ratova, načina na koji su oni vođeni, individualne ali i ukupne odgovornosti za počinjene zločine, Srbija je realno u poziciji da još neko vrijeme mora gutati valjuške ako želi daljnju stabilizaciju svoje pozicije na europskoj karti. Znam da to nije prijatno, i da srpskom političaru uopće nije pametno tako nešto reći, ali toga jednostavno moramo biti svjesni. Ako želimo ostvariti nacionalne interese, nužna je mnogo viša razina trpeljivosti, jer olako posezanje za argumentom – »ma da mi vama kažemo« – može nam se samo olupati o glavu. **Goran Svilanović**, bivši šef diplomacije SiCG, Dnevnik, 7. kolovoza

Dujizmi

- ✓ *Ako smo svi iskreni, laž je na sceni;*
- ✓ *Svijet bi da nam sudi za neviđene pogreške;*
- ✓ *Nije sve gotovo. Mi nismo savršeni.*

Dujo Runje

Povodom zaoštavanja odnosa sa susjedima

Podsvijest srpske politike

Srpske vlasti u samo nekoliko dana napravile su nekoliko falš poteza koji prijete da umanje kredibilitet mukotrпно stečen na međunarodnom planu nakon 5. listopada 2000. godine. Posebice je bačena sjena na odlazak predsjednika Tadića u Srebrenicu. Iz vrha srpske vlasti djelovalo se skoro kao sinkronizirano: Tadićev poziv Hrvatskoj da se odredi prema zločinima počinjenim nad Srbima u »Oluji«, prkošenje Amfilohija Radovića crnogorskim vlastima, zaoštavanje državne politike prema Makedoniji zbog uhićenja vladike Jovana.

Prvo, tko želi istinsko pomirenje ne treba prozivati druge za počinjene zločine. Svatko treba brinuti za svoje grijehove, a druge treba prepustiti njihovoj savjesti. Tu je i međunarodna zajednica da procjenjuje tko se i koliko pročistio od zločinstava počinjenih u proteklom ratovima. To je spor, težak i bolan proces. Nije lako priznati da na savjesti nosiš masu gnusnih zločinstava koja je neko počinio u tvoje ime. Počeci su ipak tu (suđenje u Srbiji za zločine u Vukovaru ili na Kosovu, suđenja u Hrvatskoj za zločine u Splitu, Zadru, Osijeku i drugdje). Treba samo ohrabrivati nezavisnost domaćih sudova i bez zadržki odazivati se obvezama prema Haškome sudu, da se ta suđenja dovedu do kraja.

Predsjedniku se Tadiću, mislim nikako slučajno, omaklo da proziva Hrvatsku za »Oluj«, čime je otvorio Pandorinu kutiju iz koje može poteći više neprijatnijih istina za Srbiju nego za Hrvatsku. Potrebna je velika državnička mudrost da se to zaustavi i odnosi vrte u predašnje stanje.

Drugo, odakle moć i ovlaštenja Amfilohiju Radoviću da daje izjave kako će SPC podizati bogomolje gdje god i kad god bude htjela. Da za to neće pitati državu. U kakvoj to državi mi živimo? Zašto srpska vlast blagonaklono gleda na Amfilohijevo svjerskog trona huškanje na građanski rat u Crnoj Gori i na zavađanje dva tradicionalno bliska naroda. Zašto premijer Koštunica, umjesto što je spiskove crnogorskih državljana nosio u Bruxelles, ne bi, skupa s predsjednikom Tadićem, preuzeo na sebe ulogu da uvjeri Europsku uniju u opravdanost osamostaljenja Crne Gore, da ih uvjeri kako veće štete po sigurnost regije mogu nastati sprečavanjem crnogorskog naroda da se u miru i demokraciji izjasni o svom državnom statusu. Ne vjerujem, da Europa priželjkuje ili da joj je u nekom strateškom interesu da se jedno, već viđeno krvavo balkansko iskustvo razdruživanja, ponovi. Europa bi trebala, na vrijeme, ne sa zakašnjenjem kao u nekim ranijim situacijama, sve strašću obuzete strane u sukobu, bukvalno natjerati na mirovanje (svakako s dosta štapa, i sasvim malo mrkve!).

I najzad, tko vodi državnu politiku prema Make-

*Tek će neka druga ili
čak treća generacija
političara, bez grčeva
na licu, moći mirno,
bez
nacionalističkih
opterećenja,
razgovarati o teškoj
zajedničkoj prošlosti*

Piše:
Milenko Marković

*i izvlačiti prave
pouke za suživot.
Dotle neka o
prošlosti dijalog vode
povjesničari,
preporučljivo oni koji
na povijest ne
gledaju kao na ancilu
politike*

doniji i Crnoj Gori, srpska vlada ili Srpska pravoslavna crkva? Nije jasno zašto srpske vlasti nastoje u očima demokratske Europe Srbiju predstaviti više kao teokratsku nego kao svjetovnu državu. I što je još gore ona se ne libi asistirati nacionalističkoj politici SPC. Prijetnje ministra Ilića da će prizemljivati makedonske zrakoplove sve dok makedonske vlasti drže vladiku Jovana u zatvoru, samo je jedan možda najgrublji vid te asistencije.

Srpski izvori optužuju makedonske vlasti da hapse vladiku Jovana zbog vjerskih uvjerenja. Je li zbog toga ili možda što je vladika na nedozvoljen način (po zakonima Makedonije) branio kanonsku vlast Srpske pravoslavne crkve u Makedoniji. Trebalo bi jedanput početi da se respektiraju težnje makedonskog i crnogorskog naroda da im autokefalnost njihovih crkava upotpunjuje i nezavisnost države. Trebalo bi već jedanput shvatiti da se obranom kanonskog jedinstva SPC na prostorima Makedonije i Crne Gore, u suštini brani posljednji oblik velikosrpskog hegemonizma na balkanskim prostorima. I da su nam važniji prijateljstvo i povjerenje susjednih naroda od birokratskog kanonskog jedinstva srpskog pravoslavnog klera.

Vlasti involviranih naroda u sukobu trebaju dobrosusjedski otklanjati štete svojim građanima nanesene ratovima, voditi politiku normalizacije međudržavnih odnosa, činiti sve ono što vodi povijesnom pomirenju njihovih naroda i ulasku u Europsku uniju.

Pitanja tko je sve i koliko odgovoran za započinjanje ratova, tko je sve i koliko, i prije svega zašto je činio zločine, nisam siguran da bi aktualni, i srpski i hrvatski političari, bili u stanju o njima objektivno (bez strasti) rasuđivati i debatirati, a da to ne utječe na vođenje dnevne politike. Aktualni političari, htjeli to ili ne, ma koliko gledali na sebe kao na demokrate koji gledaju u budućnost, nose opterećenja prošlosti, ne mogu iz te kože. Bukvalno je vidljiv fizički napor na njima da im demokratsku frazeologiju ne poremeti neka nekontrolirana misao iz arsenala prošlosti. Ali im se ipak omakne, kao što im se to dogodilo upravo ovih dana. Možda će srpski političari zažaliti zbog toga, već sutra, kad počnu razgovori o budućem statusu Kosova!

Tek će neka druga ili čak treća generacija političara, bez grčeva na licu, moći mirno, bez nacionalističkih opterećenja, razgovarati o teškoj zajedničkoj prošlosti i izvlačiti prave pouke za suživot. Dotle neka o prošlosti dijalog vode povjesničari, preporučljivo oni koji na povijest ne gledaju kao na ancilu politike.

Autor je publicist iz Beograda,
tekst je objavljen u beogradskom listu »Danas« 9. kolovoza

Bunjevci u sudaru sami sa sobom

Kogod bi tu štogod tio sprkunjit

*Svaki je čovjek na ovom planetu pripadnik nekoga naroda, etnosa ili etničke skupine, te stoga ima i matičnu državu * Ovo se odnosi i na Bunjevce, čak i onda ako je oni negiraju, ili odbacuju*

Piše: Milovan Miković

Može li se matična domovina birati: rijeka Buna u Hercegovini

O dnedavna svjedoci smo oživljavanja i ponovnog, učestalog nastupa - nja u javnosti onih koji nas hoće uvjeriti kako je matična država Bunjevaca Republika Srbija, budući da su se Bunjevci, navodno, plebiscitom o tome izjasnili 25. studenoga 1918. godine, i zajedno sa Srbima i ostalim narodima prisajedinili sa teritorijima Banata, Bačke i Baranje Kraljevini Srbiji. I kada bi takvo što bilo moguće - plebiscitom se, dakle, izjasniti o matičnoj državi - bio bi to zacijelo jedinstven, i do sada posvema nezabilježen slučaj u cjelokupnoj povijesti čovječanstva!

Matična država je sociološki izraz koji se odnosi na državu iz koje potječe narod, etnos ili etnička skupina, ona je uistinu domovina! Svidalo se to komu, ili ne. Svaki je, dakle, čovjek na ovom planetu pripadnik nekoga naroda, etnosa ili etničke skupine, te stoga ima i matičnu državu. Pa, se ovo odnosi i na one Bunjevce, koji je negiraju, ili odbacuju.

NAJRAŠIRENIJI HRVATSKI DIJALEKT: Ipak, zapitajmo se zbog čega poje -

dinci iz naših redova hoće ustvrditi kako Bunjevci nisu imali matičnu državu, sve do 25. studenoga 1918. godine? Vjerojatno stoga jer i sami dobro znaju kako podneblje iz kojega potječemo, već više od tisuću godina pretežito pripada hrvatskom

državnom prostoru, što je provjerljivo gotovo u svakoj enciklopediji, leksikonu i u mnogim znanstveno utemeljenim povijesnim čitankama, pa tako i u knjigama što su ih napisali istaknuti znalci iz redova drugih naroda poput, primjerice, *Joanne Rapacke*, autorice djela »Leksikon tradycji chorwackich, Warszawa, 1997. (Leksikon hrvatskih tradicija, Zagreb 2002.). Jamačno, nije im nepoznato i to da je bunjevački, materinski govor, novoštokavska ikavica, najrašireniji hrvatski dijalekt kojim se govori u zapadnoj Hercegovini, Dalmaciji, Dalmatinskoj Zagori, Lici, Primorju, dijelu srednje Bosne, te u vojvođanskom i mađarskom dijelu Bačke, što nikada nisu osporavali ni vodeći srpski lingvisti, među inima i akademik *Pavle Ivić* (- Enciklopedija Jugoslavije, 6, 1990, str. 70, - P. Ivić: Celokupna dela, knjiga III, S. Karlovci-N. Sad 1994.)

Ovome treba dodati kako je porast povijesnog kritizma odavna već (i među mađarskim, pa i srpskim autorima) dezavuirao devetnaestostoljetne etnogenetske legende o Bunjercima kao navodno tajanstvenom narodu, nepoznata podrijetla, koji je, eto, dobauljao odnekuda iz neprozirne balkanske tame, na zalazu 19. i u osvit 20. stoljeća, e da, bi ovamo stigao najkasnije

Marko Jurić, predratni bunjevački radikal

Od protivnika do neočekivanog pristaše

Kada je general *Dezső Bittó*, vojni komandant Subotice 28. travnja 1941. godine primio ondašnje gradske uglednike iz redova Mađara među njima se (za neke neočekivano) našao i *Marko Jurić*, koji je između dva svjetska rata bio subotički poslanik Radikalne stranke u beogradskoj Skupštini, i kao takav gorljivi protivnik subotičkih Hrvata i Mađara, te zagovornik toga da su »Bunjevci samo Bunjevci i ništa drugo«. Tom prigodom se, tada već Jurics Márkó, biranim riječima obratio okupatorskom generalu:

- Pozdravljam Vas u ime onih subotičkih Bunjevaca, koji su oduvijek zagovarali suradnju s ovdje živućim mađarstvom, zajednički se zalažući za duhovni i materijalni napredak našega grada, te Vam se zahvaljujem što ste ovdje, konačno, uspostavili red i mir, omogućujući nam rad u sigurnosti. Mi smo mahom mirni građani i gazde, koji će kao i do sada ispunjavati svoje obveze. Stoga Vas molim da nam i ubuduće osiguravate uvjete za rad i stvaranje, kako bismo s mađarskom braćom, kao i do sada zajedno u dobru i zlu, u ovom lijepom žitorodnom kraju, mogli skupa živjeti, čestito i pošteno radeći u interesu naše zajedničke budućnosti. Živjele oružane snage, živio narod! (Hir-lap, Szabadka, 1941. április 29. Kedd, 3-4. oldal)

do 25. studenoga 1918. kada su se Bunjevci plebiscitom zajedno sa Srbima i ostalim narodima prisajedinili sa teritorijima Bana - ta, Bačke i Baranje Kraljevini Srbiji. Sic! **BUNJEVAČKA DRŽAVA!?** Pored ostalog ti i takvi, koji se hoće nametnuti Bunjevcima kao nekakvi njihovi zastupnici, među ostalim uvjeravaju nas kako smo mi »samostalan i autohton narod« s ovih prostora. Baš lijepo! Ali kako je onda moguće da do 25. studenoga 1918. nismo imali svoju matičnu, niti bilo kakvu državu? Ili možda, ipak jesmo? Ako smo je imali, nije li vrijeme, da konačno cijeli svijet sazna kada se to kod Bunjevaca, kao pripadnika »samostalnog i autohtonog naroda«, tijekom povijesti razbuknula ideja državotvornosti, kada se i kako probudila ona jedinstvena narodna snaga i iskazala potrebna politička volja koja pridonosi stvaranju države? Doista, kada su to »samostalni i autohtoni« Bunjevci postigli suverenitet svoje, pretpostavljam, bunjevačke države? Kada su uspostavili samostalnost i organizaciju vlasti koji čine državu? Pa, valjda i bunjevačku? Ako je tako, bilo bi lijepo

Rezultati popisa

Prema popisu stanovništva iz 1919. godine u Subotici je živjelo 65.135 Bunjevaca, odnosno Hrvata, 19.870 Mađara, 8.737 Srba, 4.251 Nijemaca i 3.293 Židova. Prema popisu koji je proveden 1945. godine u Subotici je živjelo 44.712 Hrvata, 38.355 Mađara, 8.759 Srba, 3.739 Židova, 1.965 Nijemaca, i drugih. Prema rezultatima popisa iz 1981. u Subotici se 8.895 izjasnilo za Bunjevce, a 32.589 za Hrvate, desetljeće kasnije 1991. godine, bilo je 17.439 Bunjevaca, a 16.369 se izjasnilo Hrvatima.

znati za imena bunjevačkih državotvoraca i razdoblje u kojem su oni živjeli? Napose, ne bi trebalo skrivati ni ime države koju su stvorili, kao ni činjenicu o tomu gdje se ona rasprostirala? Na kojoj geografskoj dužini i širini? Na kojem i kolikom teritoriju? Sa kolikim stanovništvom? Gdje su bili glavni grad i druga urbana središta? Kojim se putovima i drumovima (valjda carskim) stizalo u tu državu? Tko su bili vladari; kraljevi, banovi i vojvode toga »samostalnoga i autohtonoga naroda«? Od kada i do kada? Itd., itd.

A ŠTO ĆEMO S PUTOVNICAMA?: Svidalo se to komu ili ne, narod predstavlja ukupnost ljudi povezanih osjećajem istovjetnosti tijekom povijesti, u tradiciji, vjerskoj pripadnosti, jeziku, kulturi, itd.

Jedina točka na kugli zemaljskoj na kojoj Bunjevci nisu Hrvati: Subotica

Narod je cjelokupno stanovništvo jedne države, ukupnost njenih građana. A država nekoga naroda je političko-pravna, međunarodno priznata upravna organizacija s punim ili ograničenim suverenitetom, s različitim oblicima vladavine i uređenja. S državnim granicama kojima je obilježeno prostiranje državnog prostora. S glavnim gradom, koji je u pravilu državno, pravno-upravno, vojno-policijsko, diplomatsko, gospodarsko, vjersko, kulturno, jezikoslovno, znanstveno i svako drugo sjedište države. U njemu su u pravilu sveučilište, akademija znanosti, arhivi, knjižnice, kazališta, opera, balet, muzeji, galerije, tisak, časopisi i druge uljudbene institucije od značaja za jedan narod. Pogotovu ako je »samostalan«, a tek »autohton«! Hrvatski narod, sve ovo, kao što je dobro znano – ima.

Stoga naglašeno »samostalno i autohtono« bunjevačko gnušanja i odricanja svega što je hrvatsko (izuzev, tu i tamo, hrvatske domovnice i putovnice – za nedajbože!) posvjedočuje tek njihov odnos prema vlastitoj kulturi i tradiciji, kao sraz više naraštaja mrzitelja i neznanica. I posve je svejedno je li mržnja uzrokovana nepoznavanjem povijesnih činjenica, ili su i mržnja i neznanje uzrokovani bijedom, siromaštvom, teškim uvjetima života, egzistencijalnim ili kakvim drugim strahom, sveopćom konfuzijom, konformizmom, itd... I radi toga se trebamo podsjetiti kako je ovih bunjevačkih mrzitelja svega što

ima hrvatsku atribuciju bilo i u Austro-Ugarskoj, opterećenoj hrvatsko-mađarskim odnosima, i u Kraljevini Jugoslaviji, opterećenoj hrvatsko-srpskim odnosima, te da se od devedesetih godina 20. stoljeća, s pojavom režima Slobodana Miloševića, s raspadom Jugoslavije i s nastankom novih država, oni ovdje ponovno glasaju, od vremena na vrijeme! I od tada neskriveno služe kao paravan za igrarije »starih i novih« nacionalizama i razaratelja društvenih vrijednosti, koji tragaju za putovima povratka u prošlost, u toplinu kulturne provincijalizacije, gdje bi se neometano mogli odati palanačkoj svojoj, misli i općenito svemu što je surogat.

I nije ni malo slučajno što su »samostalni i autohtoni« pronašli svoje pokrovitelje među upravo među takvima koji su skloni svakovrsnoj ignoranciji, zasljepljenosti, trivijalnosti i bezobzirnom poigravanju s identitetom nacionalnih manjina u Vojvodini. S onima koji trajno imaju svoje ishodište u već dobro poznatoj i neskrivenoj nesnošljivosti. Među zagovornicima takvih političkih opcija što ih i dalje usmjeravaju lideri na »službenom putovanju« u Den Haagu, a cilj im je agresivna asimilacija i nasilna promjena etničke strukture Subotice, Bačke, Vojvodine! I guranje Srbije na slijepi kolosijek, nekamo mimo svijeta i uljudbe, gdje bi se neometano moglo pljačkati i terorizirati ne samo nacionalne manjine, nego i vlastiti narod, kao što je to bilo i u bliskoj prošlosti.

U Kninu održana središnja proslava Dana pobjede i domovinske zahvalnosti

Deset godina cjelovite Hrvatske

Točno desetljeće ranije, podizanje hrvatske zastave na kninskoj tvrđavi označilo je vraćanje Knina i ostalih područja izvan ingerencija Hrvatske, u okrilje hrvatske države

Priredila: Jasminka Dulić

Središnja proslava Dana pobjede i domovinske zahvalnosti i deseta obljetnica vojno-redarstvene akcije Oluja u Kninu, održana prošloga petka, 5. kolovoza, počela je u 8 sati budnicom orkestra Hrvatske ratne mornarice gradskim ulicama, na koje se slilo mnoštvo posjetitelja iz cijele Hrvatske, koji su slavili dostojanstveno uz pjesmu i zastave.

Državno izaslanstvo predvođeno predsjednikom Republike *Stjepanom Mesićem*

položilo je na kninskom Gradskom groblju vijence i upalilo svijeće u spomen na hrvatske branitelje stradale u Domovinskom ratu. Izaslanstvo Hrvatskog sabora predvodio je predsjednik *Vladimir Šeks*, izaslanstvo Vlade premijer *Ivo Sanader*, a počast braniteljima odala su i izaslanstva ministarstava branitelja; obrane te unutarnjih poslova; izaslanstva grada Knina, Šibensko-kninske županije i brojnih braniteljskih udruga.

Službena svečanost nastavljena je podizanjem državnog stijega na Kninskoj tvrđavi uz intoniranje državne himne i počasni plotun artiljerije iz vojarne »*Andrija Matijaš Pauk*«.

Podizanje hrvatske zastave na Tvrđavi prije deset godina označilo je vraćanje Knina u okrilje hrvatske države. Svečanost je nastavljena mimohodom i svečanim postrojem pripadnika Hrvatske vojske i policije na gradskom nogometnom igralištu,

Poruke predsjednika i premijera Hrvatske

Akciju odvojiti od kriminalnih djela

Govor predsjednika Republike *Stjepana Mesića*, dio od oko pet tisuće posjetitelja, pratio je sustavnim zviždanjem i povicima. Mesić je poručio kako put u budućnost podrazumijeva oslobođenost od svih sumnji i priznanje da je u ratu bilo i onih koji se nisu borili za Hrvatsku, nego za sebe, koji su rušili i ono što nije trebalo. Takvi pojedinci dovode u pitanje veličinu i čistoću Domovinskog rata, i oni koji su se ogriješili o zakone ratovanja i humanosti moraju biti pozvani na odgovornost, rekao je Mesić, a mnoštvo je uzvratilo skandiranjem Ante, Ante i Franjo, Franjo.

Organizatorima, kako je rekao, protesta, poručio je da nikakav protest neće zaustaviti Hrvatsku na njezinu sigurnom putu i da nitko nema pravo ne provoditi hrvatske zakone, jer riječ je o Hrvatskoj, a ne ovom ili onom pojedincu. Pozvao je na jedinstvo oko ključnih pitanja te na izgradnju stabilne, demokratske, tolerantne države.

Premijer *Ivo Sanader*, zahvalio je svim braniteljima i prvom hrvatskom predsjedniku *Tuđmanu*, naglasivši kako je jedina istina da je Oluja bila veličanstvena akcija oslobađanja teritorija i dodao kako akciju treba odvojiti od kriminalnih djela protiv Srba koja su počinjena nakon nje.

Središnjoj svečanosti proslave Dana pobjede i domovinske zahvalnosti te 10. obljetnice Oluje na kninskom gradskom stadionu, premda su bili u Kninu, nisu nazočili umirovljeni generali i časnici okupljeni u udruzi »*Viribus unitis*«. *Ljubo Česić Rojs*, *Markica Rebić*, *Davor Domazet Lošo*, *Marinko Krešić* i *Miroslav Tuđman*, u pratnji dvjestotinjak istomišljenika, većinom pripadnika braniteljskih udruga koji su sudjelovali u oslobađanju Knina, 10. obljetnicu Oluje obilježili su okupljanjem ispred crkve Svetoga Ante, nakon čega su na kninskoj tvrđavi odali počast državnoj zastavi i položili vijenac u spomen na sve poginule suborce. ■

gdje je prijavak predsjedniku i vrhovnom zapovjedniku Oružanih snaga Stjepanu Mesiću predao zamjenik načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga general pukovnik *Slavko Barić*. Središnji dio svečanosti bio je prigodni letački program u kojemu je sudjelovalo četrdesetak zrakoplova Hrvatske vojske predvođenih MIG 21 u nacionalnim bojama.

U crkvi svetog Ante misu za Domovinu služio je vojni ordinarij *Juraj Jezerinac*. Kninska svečanost uveličana je i otvaranjem Veleučilišta Marko Marulić te otkrivanjem spomenika ocu hrvatske književnosti. ■

Prosvjedi u Beogradu

Obitelji položile cvijeće za ubijene i nestale Srbe

Obitelji nestalih u »Oluji« predale su 4. kolovoza veleposlanstvu RH u Beogradu spisak sa 2627 imena Srba nestalih od 1991. do 1995. godine, sa zahtjevom da im pomognu da njihovi grobovi 'dobiju ime i prezime'.

Kako nitko iz Veleposlanstva nije izišao primiti spisak, predstavnik udruženja obitelji gurnuo je spisak ispod ulaznih vrata, izvijestio je RTS. Srbi iz Hrvatske položili su ruže ispred zgrade Veleposlanstva, koje je osiguravao kordon policije.

Predsjednik udruženja obitelji *Čedomir Marić* rekao je kako je predavanje spiska i polaganje cvijeća za Srbe, nestale i ubijene u Hrvatskoj, poruka hrvatskom narodu da 2627 obitelji nema grobove na koje bi položili cvijeće i upalili svijeće.

Patrijarh srpski *Pavle* služio je istoga dana u crkvi Svetog Marka u Beogradu, u nazočnosti nekoliko tisuća Srba iz Hrvatske, obitelji poginulih i nestalih, kao i predstavnika državnog vrha Srbije, parastos žrtvama akcije hrvatske vojske »Oluja«. Okupljeni su poslije toga, krenuli u prosvjednu šetnju k Trgu Nikole Pašića.

Na parastosu, pred oko 1000 ljudi, bili su nazočni i predsjednik i premijer Srbije *Boris Tadić* i *Vojislav Koštunica*, ministri i predstavnici stranaka, javnog i kulturnog života. ■

Petanest godina od »balvan revolucije« i deseta obljetnica »Oluje« Knin, simbol rata i oslobođenja

U petak 5. kolovoza, svečano je obilježena deseta godišnjica akcije »Oluja« kojom je oslobođen Knin. Višorenje hrvatskog stijega na njegovoj tvrđavi simbolično je označilo povratak Zvonimirova grada, ali i drugih dijelova središnje Hrvatske, u državni ustavno-pravni sustav.

Oslobađanje Knina imalo je posebnu težinu – Knin je, naime, od ljeta 1990. bio središte i simbol pobune tamošnjih Srba. Započeta »balvan revolucijom«, odnosno blokiranjem prometnica trupcima, ta je pobuna s vremenom prerasla u napade na hrvatske gradove i sela, ubijanje i protjerivanje nesrba.

Lokalni Srbi u tome nisu bili sami, punu im je pomoć pružala Jugoslavenska narodna armija, snage i naoružanje pristizali su iz Srbije i Crne Gore.

Višegodišnji pokušaji da se na miran način reintegriraju okupirani hrvatski prostori nisu davali rezultata, a predstavnici pobunjenih Srba samo su dan prije početka »Oluje« u Genui odbili još jednu ponudu hrvatskih vlasti da se problem riješi mirnim putem.

Za Hrvatsku politički i gospodarski neodrživo stanje promijenila je vojno-redarstvena akcija »Oluja«. Započela je u petak 4. kolovoza u 5 sati ujutro, a u samo 84 sata hrvatske vojne i redarstvene snage oslobodile su nešto manje od 10,5 tisuća četvornih kilometara, odnosno gotovo petinu države.

U najvećoj vojnoj akciji Domovinskog rata s obje je strane sudjelovalo više od 200 tisuća vojnika, poginula su 174 hrvatska branitelja, a 1430 ih je ranjeno.

Akciju, kojoj su strani stručnjaci dali samo visoke ocjene, planirali su i proveli isključivo hrvatski časnici. U vojnom pogledu, ističu njezini planeri, »Oluja« je bila zračno-kopnena bitka kakvu su prije Hrvatske izvele samo dvije države – SAD i Izrael. »Oluja« je značila kraj ratnih operacija na području Hrvatske, stvorila je uvjete za mirnu reintegraciju hrvatskog Podunavlja, poštediti Bihać srebreničke sudbine, omogućila povratak prognanih i izbjeglih. S druge strane, pred napredujućim hrvatskim snagama, u Srbiju i dijelove BiH pod srpskom okupacijom izbjegle su tisuće lokalnih Srba.

U deset godina od »Oluje« promijenilo se mnogo toga, pa i sudbine njezinih glavnih sudionika. Od deset visokih vojnih časnika koji su u kolovozu '95 bili na kninskoj tvrđavi s predsjednikom *Franjom Tuđmanom* i ministrom obrane *Gojkom Šuškom*, u aktivnoj je službi samo jedan. Ostali su umirovljeni, a protiv *Ante Gotovine* i *Rahima Ademija* Haški je sud podignuo optužnice. Ante Gotovina je još uvijek u bijegu. ■

Srbijanski mediji o obljetnici Oluje

Posljedice u prvom planu

Svi komentari u srbijanskim medijima o obljetnici Oluje počeli su s 4. kolovozom 1995. godine, s isticanjem posljedica ove vojne operacije po hrvatske Srbe. Za razliku od hrvatskih medija koji su podsjećali na razloge poduzimanja ove vojne operacije, u srbijanskim medijima nije bilo podsjećanja na vrijeme kada je tzv. »Republika Srpska Krajina« bila stvarana primjenom sile i nasilja uz ubijanje i progon nesrpskog stanovništva.

Drugi poziv srbijanskoga predsjednika *Borisa Tadića* Stjepanu Mesiću da se odredi prema zločinu počinjenom u akciji Oluja i izjednači je sa Srebrenicom dobio je veliki publicitet u beogradskim medijima, a isticao se i odgovor iz Hrvatske o unutarnjim potrebama Tadićevih izjava zbog stanja u Srbiji, gdje neki još sanjaju o granicama Karlobag-Karlovac-Virovitica. ■

Glamurozna kopačevska špica europskih ptica

Rijeke, ljudi i ptice

*Desne su obale rijeka više, čvršće, snažnije * Zbog Zemljine rotacije jače se troši lijeva strana rijeke, tvrdi se u Koriolisovoj konstanti * Na oglocanoj lijevoj strani Drave u blizini njenoga ušća u Dunav nalazi se ornitološki raj, glamurozna špica mnogih europskih ptica * Umalo da kažemo da ptica nije ptica ako se jednom godišnje ne pojavi u Kopačkom ritu*

Piše: Zdenko Samaržija

Ni Dunav, a osobito Drava, ne teku oduvijek, osobito ne ovim koritom. Dravsko se korito ustalilo prije desetak tisuća godina (ukrotili su ga tek u 20. stoljeću izgradnjom mnogih nasipa) dok je Dunav stariji, snažniji i puno dublji. Da Dunav nekim čudom presuši, Drava bi strmoglavce padala u dunavsko korito i pravila visok slap. Dunav, poznato je, nema izvor već je spoj dvaju švarcvaldskih rijeka, koje su, svaka za sebe, duge oko 50 kilometara; jedna malo kraća, druga malo dulja. I dok pokupi golem dio europskih voda i proteče kroz desetak država, ili ih ovlaš dotakne (na Dunavu su prijestolnice čak četiri države – njihovi nazivi počinju istim slovom; Beč, Bratislava, Budimpešta, Beograd), vode Dunava teku u Crnom moru još 24 sata. Struja je Dunava toliko snažna da još desetke kilometara od ušća nema miješanja dunavske vode s vodom Crnoga mora – riječne ribe koje plivaju u Dunavu sasvim se dobro osjećaju i u Crnom moru. Nije na odmet ponoviti da su

Grci ušće Dunava držali mjestom ulaska u Had, a u kršćanskoj je srednjovjekovnoj mitologiji izvor Dunava jedno od sigurnih rajskih mjesta; Raj su, znamo, oplahivale četiri rijeke – jedna od njih je Dunav. I ništa lakše nego dospjeti u Pakao; dovoljno je leći u Dunav, no da bi se stiglo do Raja, dosjetio se jedan pisac, treba plivati uzvodno.

Drava izvire u Italiji i premda se o njoj ne može ispričati tako životopisna priča kao o Dunavu, ona je stanovnike njenih obala oduvijek darivala obiljem biljnog i životinjskoga svijeta. Od kad proteče Alpe i spusti se u Panonsku nizinu, obale Drave pune su divljači u ritskim šumama koje prate Dravu te pticama koje se u milijuni-ma primjeraka gnijezde uz njene obale. Kada je zlato postalo važno, porasla je i važnost Drave (i danas se između Koprivnice i Đurđevca zlato ispire u Dravi) i uskoro su zbog gospodarenja obala Drave i izgradnje obrambenog sustava na obali Dunava zaratili Rimljani i Kelti.

Dok je Drava oduvijek Drava, to jest, od kada su je tako nazvali Kelti, Dunav mijenja i ime i spol u ovisnosti tko njime gospodari. Rimljani su Dunav južno od ušća Save neko vrijeme zvali Ister, po grčkom nazivu, a od izvora do Singidunuma zvali su ga keltskim imenom, Dunav. Dunav je u latinskome jeziku muškoga roda, u njemačkom ima feminasti član Die Donau, dok je Nijemcima, recimo, Rajna muškoga roda. Singidunum, okrugli grad, sagradili su na ušću Save u Dunav Kelti i nazvali ga, vjerojatno, po tračkom plemenu Singa, koje su tu zatekli. Da je glavni građevni materijal tog grada bila zemlja, svjedoči i slavensko ime tog grada, Zemun.

SREDNJOVJEKOVNO KOPAČEVO:

I Dunav i Drava nerijetko u isto vrijeme nose goleme količine vode, a višak vode izljevaju u prirodnu depresiju. Naime, premda je Dunav snažniji, ni bujica vode koju nosi Drava nije slaba; voda se tu miješa, izljevaju, a kada uspori, Dunav stvara i

rukavce. Premda su močvare prirodno stanište najrazvijenijeg primata, čovjeka, i premda je u močvarama oko današnjega Kopačeva živjelo puno ljudi, nije bilo potrebe da se gradi neka utvrda ili grad. Dok je na lijevoj obali Save, tik do njenog ušća u Dunav, niknuo utvrđeni grad, prvi put se spominje 279. godine prije Krista, u blizini ušća Drave u Dunav, u blizini močvaretina nastalih erozijom lijeve obale Drave, prve su utvrde izgradili Rimljani.

Danas možda vodeći slavonski intelektualac, povjesničar i književnik *Stanko Andrić*, upravo prevodi davno napisanu povijest koju je hrvatskougarski kralj *Andrija II.* darovao (1212. godine) posjed Kopačevo palatinu Potu. U povelji su zapisani, osim mnogih baranjskih toponima koji su i danas u uporabi, i prijašnji vlasnici južnobaranjskih posjeda, kao i suvlasnici te susjedi posjeda koje je dobio Pot. Dakle, uskoro ćemo znati tko je gospodario Kopačevom od trinaestog stoljeća ka ovamo.

SULEJMANOV MOST: Nakon osvajanja Osijeka i poraza hrvatskougarske vojske na Mohačkom polju, većim dijelom Podunavlja, onog s lijeve i onog s desne strane Dunava, zavladaše Osmanlije. Nije bio problem, barem ne veliki, pregaziti Dravu, no nije bilo laza, prolaza kroz močvaru (glagolu plaziti nazive duguju i Srijemske Laze i Lacići u Valpovštini) pa su sredinom 16. stoljeća Osmanlije dale sagraditi most, govorilo se, svjetsko čudo. Tada još uvijek tehnološki inferiorni Europljani zadivljeno su gledali u most preko baranjskih močvara. Bio je dug 8 kilometara, visok između 4 i 6 metara, a širok oko 4 metra. U narednom je stoljeću neustrašivi su Zrinski provalili do Baranje i spalili Sulejmanov most.

BILJE, TIKVEŠ, KNEŽEVO: Nakon lo-
ma osmanlijske vlasti, Podunavlje je došlo

u ruke kuće Habsburg. *Eugenu Savojskom*, zapovjedniku habsburške vojske i svom bratiću, bečki je car *Leopold Veliki* ponudio poklon; mogao je birati grofoviju u Habsburškom Carstvu (tek da se zna, *Eugenov* drugi bratić je francuski kralj *Luj XIV.*). Ovaj je izabrao baranjske močvare. Sagradio je dvorac u Bilju, a kasnije još jedan u Kneževu. Umro je bez potomaka pa su Baranjom, kao svojim vlastelinstvom, gospodarili Habsburzi.

Koncem 19. stoljeća sagradili su Habsburzi još jedan dvorac, tikveški. Dolazili su na ladanje, u lov, a neki su se zanimali i za život seljaka. *Karađorđevićima* je dvorac u Tikvešu služio kao kućni zatvor. U njemu je veći dio života proveo *Đorđe*, stariji brat kralja *Aleksandra*, kojem je skinuto pravo nasljeđa po prvorodenstvu. Po mišljenju strogog oca *Petra* i lukavog *Nikole Pašića*, najbolje je bilo zatvoriti nestašnoga *Đorđa*. Iz sužanjstva su ga u travnju 1941. godine oslobodili Nijemci. Živio je do početka šezdesetih u Beogradu. Komunističke vlasti ga nisu dirale.

Josip Broz nije bio asket. U Tikvešu je priređivao nevideno raskošne zabave za suradnike i razne videne žene koje su se s njim tamo provodile. Manijakalno je ubijao plemenitu divljač sa terase dvorca.

ORNITOLOŠKI RAJ: Sve se to malo tiče ptica, divljih svinja, jelena, srna, te divljih mačaka i jazavaca. Tu obitava 400 vrsta beskralježnjaka, 44 vrste riba i nebrojeno vrsta kukaca, koji ne mare odveć za graditeljske pothvate ili političke vratolomije i dekadencije ljudske vrste. U Kopačkome ritu ima nekoliko jezera (Kopačevsko, Sakadaško) i mnoštvo povremeno poplavljenih bara. Kopački rit, koji je proglašen parkom prirode i koji je uvršten u UNESCO-vu listu ornitološki značajnih područja, zauzima 17,700 ha, od čega se Specijalni zoološki rezervat proteže na 8000 hektara. U njemu je zabilježeno je čak 285 vrsta ptica, od kojih 141 vrsta redovito ili povremeno gnijezdi u ritu. Posebno su zanimljive one vrste ptica koje gnijezde u velikim kolonijama – čaplje, obični galeb, bjelobrada čigra, veliki vranac. Na području Kopačkog rita gnijezdi i preko 20 parova orla štekavca, 5 parova crnih roda, 4 do 5 parova stepskog sokola, 40 parova bijelih čaplja te približno 100 parova divljih gusaka i više stotina parova patke nJORKE.

Počela ljetna lovna sezona

Spriječimo krivolov

*U najvećem broju zemalja (primjeri za ugled su Mađarska, Češka i Slovenija) prepelica i grlica se odavno ne love * Naredba o lovostaju divljači u Srbiji dozvoljava odstrel obiju vrsti od 1. kolovoza do 30. rujna * U vrijeme »ljetnog lova«, navedene vrste ptica selica postaju glavna ponuda za organizirane »turističke« lovove za inozemne lovce*

Piše: Marko Tucakov

Na graničnom prijelazu Batrovci, na granici s Hrvatskom, srbijanski su carinici 7. ožujka 2005. godine otkrili i zaplijenili veću količinu zamrznutih ptica. Krajnje odredište tovara trebale su biti bogate trpeze ekskluzivnih talijanskih restorana čiji vlasnici plaćaju astronomske cifre za pernatu divljač, naročito vrste ptica koje su u EU zabranjene za lov. U tovaru je identificirano 3150 primjeraka 15 vrsta ptica. Njih 10 je bilo zaštićeno trajnim lovostajem na osnovi Zakona o lovstvu i Naredbe o lovostaju. Dvije vrste iz tovara, prdovac i riđogrla trepteljka

zaštićene su i Uredbom o zaštiti prirodnih rijetkosti. To je samo posljednja u nizu afere, ali ujedno i prva koju su otkrili naši carinici.

Da se ne vraćamo na aferu »Balkanske ptice«, samo je prošle godine u siječnju talijanska policija zaplijenila kamion s 80.000 ptica podrijetlom iz SiCG, u kolovozu hrvatska je carina zaustavila 300 a u rujnu 10.000 ptica. Rujanski tovar predstavljao je robu grofa *Pietra Arvedi-ja D'Emileia*, vlasnika lovno-turističkog kompleksa Kraljevska prepelica d. o. o. Zbog sumnje da je počinio kazneno djelo krijumčarenja (osumnjičen da je na-

Glavna ponuda za inozemne lovce: grlice

ložio utovar ptica u hladnjaču), D'Emilei je 24. rujna 2004. bio priveden na informativni razgovor u somborsku polici-

Lovni pritisak u Srbiji raste: prepelica

ju. D'Emilei je potom napustio zemlju i objavio zatvaranje lovnog kompleksa. Prije nekoliko tjedana, pred novu sezonu lova, ponovno se pojavio kao turistička perjanica Srbije. Kao i u ranijim aferama, sudski se rasplet niti ovoga puta ne nazire.

Dakle, ako pretpostavimo da se pokoji tovar i provukao (a desetak je zastavljen i na slovenskoj granici), broju možemo zaokružiti na vrlo opreznih 100.000 ptica prošvercanih iz SiCG tijekom prethodne 2004. Da podsjetimo, i ova je godina započeta tovarom od preko 3100 primjeraka!

Poslastica bogatih trpeza

KRIVOLOVNE METODE: U najvećem broju zemalja (primjeri za ugled su Mađarska, Češka i Slovenija) prepelica i grlica se odavno ne love. Naredba o lovostaju divljači u Srbiji dozvoljava odstrel obiju vrsti od 1. kolovoza do 30. rujna. U vrijeme »ljetnog lova«, navedene vrste ptica selica postaju glavna ponuda za organizirane »turističke« lovoze za inozemne lovce. Koliko se tijekom ovih lovova poštuje lovno zakonodavstvo (Zakon o lovstvu, Naredba o lovostaju divljači i Uredba o zaštiti prirodnih rijetkosti), naši se aktivisti imaju prilike svake godine iznova uvjeriti. I pokraj zabrane lova na prepelice uz primjenu magnetofonskih vabilica, preko 90 posto primjeraka se odstrijeljuje upravo na ovaj način. Vabilice omogućavaju da se za kratko vreme odstrijeli veliki broj ptica, dok je ulov s psima a bez pomoći vabilica znatno manji.

Drugi čest prekršaj je uporaba petometki bez blokera u ležištu, tako da se puška puni tek nakon petog hica (umjesto dva dozvoljena) po Zakonu o lovstvu. Ova pojava ima karakter masovnosti, poglavito u Vojvodini gdje je taj način flagrantnog kršenja zakona posljednjih godina postao za mnoga lovačka društva (organizatore lovova) sasvim uobičajen. Neka lovačka udruženja su čak i specijalizirana za ovakvu vrstu »gospodarenja«, te im ona predstavlja osnovni, čak i jedini prihod. Također, pod maskom lova na ove dvije vrste još uvijek se love brojne vrste ptica zaštićene trajnim lovostajem i Uredbom o zaštiti prirodnih rijetkosti. Uz njih stradaju i globalno ugrožene vrste.

STUPANJ UGROŽENOSTI: Dinamika europskih gnijezdećih populacija prepelice i grlice sve teže podnosi sadašnju masovnu žetvu migratornih jata, koja tijekom jesenske seobe, u kolovozu i rujnu, prelijeću Balkanski poluotok. Prepelica i grlica bilježe kontinuiran pad brojnosti tijekom posljednja tri i pol desetljeća, koji u SiCG samo u posljednjih 15 godina iznosi 20 posto za prepelicu i 15 posto za grlicu. Posljednjih godina je u Srbiji lovni pritisak na prepelicu po-

rastao za 63 posto što je, nakon drastičnih promjena staništa, druga po intenzitetu opasnost za opstanak ove vrste u našoj zemlji! Samo tijekom lovnog sezone 2004. u Vojvodini je odstrijeljeno 38.000 prepelica. Broj ptica pobijenih tijekom ta dva mjeseca nadilazi veličinu populacije koja se u Vojvodini gnijezdi!

INICIJATIVA ZA ZAŠTITU: Zbog svega navedenog, a opominjući na neophodnost usklađivanja domaćeg lovnog zakonodavstva s onim u europskim zemljama, Društvo za zaštitu i proučavanje ptica Vojvodine i Liga za ornitološku akciju Srbije i Crne Gore su u studenome 2003. Ministarstvu znanosti i zaštite životnog okoliša i Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srbije podnijeli službeni prijedlog za izmjenu Zakona o lovstvu, Naredbe o lovostaju divljači i Uredbe o zaštiti prirodnih rijetkosti. Ovaj je prijedlog podržalo još sedam nevladinih udruga koje se bave zaštitom prirode. Predložen je režim trajnog lovostaja na ove dvije vrste u Srbiji, te njihovo stavljanje na spisak vrsta koje se kao prirodne rijetkosti štite najstrožijim mjerama zaštite, čime bi se daljnjem masovnom krivolovu zabranjenim petometkama i magnetofonskim vabilicama

Nešto se na granici presretno, ali puno više nelegalno prođe:
jedan od presretnutih tovara

konačno stalo na put. Ornitolozi Srbije su, također, na zajedničkom sastanku održanom u lipnju ove godine ovlaštenim tijelima uputili i zajedničku javnu Deklaraciju o potrebi sprečavanja nepravilnosti u lovstvu. Nadaju se kako se, tako, ova lovna sezona neće završiti nizom tovara mrtvih ptica zaplijenjenim na granicama sa susjednim zemljama.

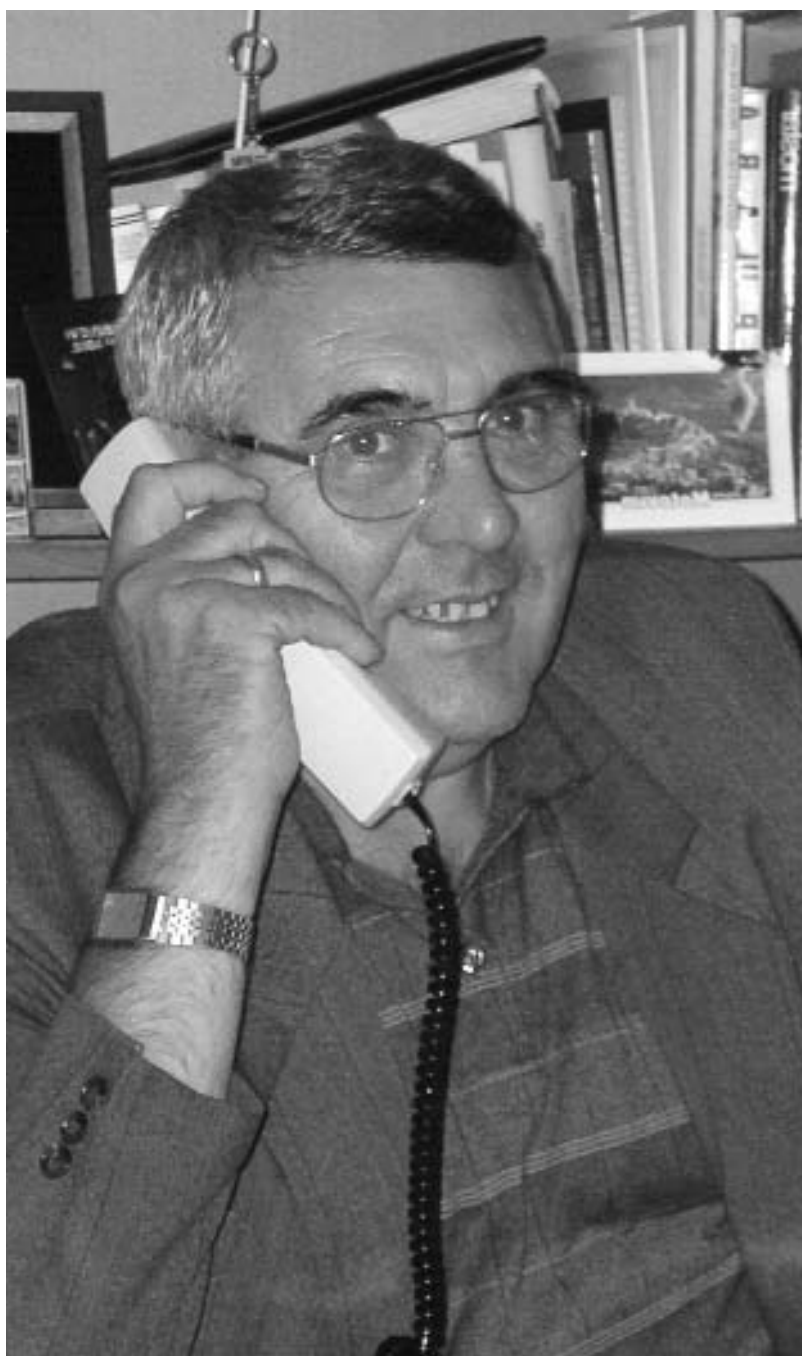
Da su Ministarstvo za znanost i zaštitu životnog okoliša te Ministarstvo za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu usvojili predložene izmjene zakona, 100.000 ptica prošvercanih iz SiCG tijekom prošle godine ne bi bile ubijene.

Grgo Kujundžić, predsjednik Glavnog organizacijskog odbora »Dužijanca 2005.«

Dužijanca je svečanost zahvale i slavlja

*Dužijanca je nastala u obiteljskim krugovima na salašima, a Crkva je prihvatila ovaj običaj 1911. godine, kada je upriličila prvu Dužijancu u Subotici * Godine 1968. organizirana je gradska Dužijanca, ali bez suradnje s Crkvom, što je onemogućavao tadašnji komunistički režim * Crkvena i tzv. građanska Dužijanca objedinjene su 1993. godine * Koncept programa ovogodišnje Dužijance sadrži 25 priredbi * Dužijanca je svečanost koja čini dio nacionalne kulture bunjevačkih Hrvata*

Razgovor vodio: Zvonko Sarić

Grgo Kujundžić je predsjednik Glavnog organizacijskog odbora Dužijance od 2003. godine. Pokraj toga, pročelnik je Etnografskog odjela Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«, a obnaša i dužnost vijećnika Hrvatskog nacionalnog vjeća. Nakon završene klasične gimnazije u Subotici i Više ekonomske škole u Novom Sadu bavi se vanjskom trgovinom i međunarodnom špedicijom.

HR: Što je Dužijanca, kada je ona i gdje nastala, i kako se ta manifestacija sada držajno razvijala tijekom godina?

Dužijanca je stari narodni običaj bunjevačkih Hrvata kojim se slavi završetak žetve. Dužijanca je nastala u obiteljskim krugovima na salašima. Vrijeme nastanka ovoga narodnog običaja nije nam poznato, međutim, poznate su proslave na salašima nakon završetka žetve, koje su se održavale u 19. stoljeću, kako kod gazda, tako i kod seljaka koji su se radovali kraju žetve. Crkva je 1911. godine prihvatila ovaj običaj, a župnik župe sv. Roka *Blaško Rajić* je osmislio kako se taj običaj slavlja i zahvale može prenijeti u crkvu, gdje će se vjernici zahvaljivati Bogu za dobivene plodove. Tako je te 1911. godine Crkva upriličila prvu Dužijancu u Subotici pod vodstvom vlč. Rajića. U početku je za crkvenu Dužijancu bila upriličena sveta misa na koju su vjernici dolazili obučeni u narodne nošnje, što je u ona davna vremena bilo uobičajeno, a naprijed su išli bandaš i bandašica, koji su birani kao najbolji radnici i organizatori posla. Tijekom vremena, poslije te crkvene Dužijance, bandašica je obično pravila užnu za bandaša i svećenika, a navečer je pravila »Kolo« u svojem dvorištu, gdje su se ljudi okupljali da bi se veselili. Bandaš je imao obvezu osigurati odličnu kočiju na kojoj se vozio s bandašicom, kao i tamburaše koji su ih navečer uveseljavali u »Kolu«.

HR: Nakon Drugoga svjetskog rata crkvene Dužijance su i dalje organizirane. Je li zbog toga bilo represivnih pritisaka od strane tadašnjeg komunističkog režima?

U vremenu trajanja Drugoga svjetskog rata crkvena Dužijanica nije održavana, ali neposredno nakon završetka rata, crkvena se Dužijanica ponovno počela održavati. Ondašnji komunistički režim koji je karakterizirao i 'udbaški' mentalitet, plašio se masovnijeg okupljanja mladog i vrijednog svijeta, te se Crkva odlučila imati bandaša i bandašicu, ali su tu funkciju obavljala djeca između osam i dvanaest godina. Odrasli bandaš i bandašica ponovno su birani za crkve-

Dužijance se usavršavala, a godine 1970. utemeljeno je Hrvatsko kulturno umjetničko društvo »Bunjevačko kolo« u kojemu se okupljala inteligencija bunjevačkih Hrvata i među ostalim, dogovarala i o organizaciji dvije velike svečanosti: Velikog prela i Dužijance. Tada su bili sazreli uvjeti za objedinjavanje crkvene i gradske Dužijance, ali nakon hrvatskog proljeća s početka sedamdesetih godina izvršena je represija spram brojnih članova HKUD-a »Bunje-

tijek od sadnje sjemena do gotovog somuna. U centru grada je bila postavljena velika bina, gdje je predsjednik Općine dočekivao bandaša i bandašicu koji su mu uručivali pečen kruh od novoga brašna. Iza toga je slijedilo veselje i ples. Svim tim događajima prethodilo je natjecanje risara, konjičke trke i tkz. »Veliko kolo« na kojemu su se birali bandaški par i njihovi pratioci. Crkvena i svjetovna Dužijanica morale su ostati razdvojene.

HR: Kada je došlo do objedinjavanja crkvene i tzv. građanske Dužijance?

Početkom devedesetih godina, uz sve nedaće koje su predstojale, komunistički je režim na sreću slabio, a dolaskom višestranačja, bunjevački Hrvati su jasno rekli tko su i pri tome su počeli dinamičnije iskazivati svoje kulturne i duhovne vrijednosti. Članovi Upravnog odbora »Bunjevačkog kola« skupa s predstavnicima Katoličke crkve i gradskih vlasti formiraju organizacijski odbor jedinstvene Dužijance u sklopu manifestacije »Kulturno ljeto Subotice« 1993. godine. Crkva je zadržala pravo izbora bandaša i bandašice kako bi oni bili dostojni i sakramentalno se zahvaliti Bogu nakon završene žetve na oltaru, dok je svjetovni dio Dužijance dobio mogućnost održavanja uoči Velike Gospojine, a ne na sam dan Velike Gospojine. U sklopu Dužijance tada su organizirane razne priredbe: natjecanje risara, konjičke trke, književne večeri, kolonija slamarki i slična događanja. Dotadašnja priredba »Veliko kolo« na kojoj se birao bandaški par, prerasla je manifestaciju pod nazivom »Tamburaška večer«, a samo »Kolo« se održava navečer, pod nazivom »Bandašicino kolo«, na koncu centralne manifestacije Dužijance. Na »Tamburaškoj večeri« se predstavlja bandaški par i biraju se najljepši parovi, koji su pratioci bandaškog para.

HR: U kojim se sve mjestima danas održavaju tzv. lokalne dužijance?

Zadnjih godina dužijance se održavaju u Somboru (tamo se ona naziva Dužionica), Svetozaru Miletiću – Lemešu, Bajmoku, Đurđinu, Žedniku, Maloj Bosni, Tavankutu, Ljutovu i u Subotici. Pokušaj održavanja Dužijance na Paliću uspio je jedanput, prije tri godine, ali se više ne održava. Ovogodišnje održavanje »Takmičenja risara« na Bikovu poklopilo se s zahtjevom za početak održa-

nu Dužijancu tek u šezdesetim godinama prošloga stoljeća, ali je ostalo da se za svečanost bira i mali bandaški par.

HR: Kako je došlo do organiziranja građanskog, svjetovnog dijela ove svečanosti neovisno od Crkve?

Od Sombora, preko sela, pa do Subotice, svake se godine održavala crkvena Dužijanica i ljudi su uvidjeli ljepotu ovog događaja, pa su se prvo usudili napraviti veliku manifestaciju u Subotici. Godine 1968. organizirana je gradska Dužijanica kao etnografska turistička atrakcija, ali bez suradnje s Crkvom. Organizatori nisu bili protiv crkvene Dužijance, ali zbog represivnog komunističkog režima, to se tada nije moglo drugačije organizirati, jer bi u suprotnom slučaju svi ti ljudi koji su sudjelovali u organizaciji gradske Dužijance, doveli u pitanje svoju egzistenciju zbog vrlo vjerojatnog otkaza s posla. Narednih godina organizacija gradske

vačko kolo«, kada su mnogi ostali bez posla, a neki su završili i u zatvoru.

HR: Često se može čuti kako je prije 1990. godine Dužijanica imala »komunistički« sadržaj. Kako je ona izgledala u to vrijeme?

Nakon spomenute represije komunističkog režima, crkvena je Dužijanica i dalje održavana po župama, a održavala se gradska Dužijanica u Subotici, koju često nazivamo »komunističkom«. Organizator te Dužijance bila je komunistička partija i vijorili su se barjaci s komunističkim znamenjem. Povorka je formirana na hipodromu, tamo je sceniski poredana i išla je do centra Subotice. U povorci su sudjelovala folklorna društva, skupine risara, a bile su prikazane scene sijanja, rasta, košenja i mljevenja žita, do zakuhavanja i pečenja kruha. Sve te scene bile su postavljene na traktorskim prikolicama i u sporom mimohodu su dočaravale gledateljima

vanja Dužijance i na Bikovu, ali do ostvarenja te inicijative nije došlo. Dužijance u selima u okolici Subotice rastu u svome kulturološkom sadržaju, održavaju se književne večeri, koncerti, nastupi folklornih skupina, izložbe i predavanja. Ti sadržaji nisu bili ranije izraženi, ali sve je više takvih događanja u sklopu tzv. lokalnih dužijanci zahvaljujući trudu kulturnih djelatnika i župnika.

HR: Od kada sudjelujete u organiziranju žetelačkih svečanosti?

Na prvoj svjetovnoj Dužijanci 1968. godine, bio sam prvi gradski bandaš. Ne po liniji komunističke partije, jer član komunističke partije nisam nikada bio. Želio sam uspjeh te priredbe i zbog toga sam se uključio. Međutim, sve do 1991. godine nisam aktivno surađivao u organizaciji Dužijance. Tada sam preuzeo obveze i više godina sam bio potpredsjednik Glavnog organizacijskog odbora, a predsjednik tog

Odbora postao sam 2003. godine

HR: »Takmičenje risara« je jedna od masovnijih manifestacija koja se održava u sklopu Dužijance. Kada je to natjecanje ustanovljeno?

Priredba »Takmičenje risara« prvi puta je organizirana 1968. godine, a tada su se natjecali i orači. U to vrijeme je još u svim selima bilo mnogo aktivnih kosaca, koji su se veoma kvalitetno takmičili. Poznati risari su bili Kala i Marija Horvatski, a u zadnje vrijeme Stipan i Klara Kujundžić. Na »Takmičenju risara«, pokraj prikazivanja košenja, snošenja i divenja žitnog snoplja, prikazivana je i vozidba snoplja iz krstina s njiva u guvna, divenjem žitnih kamara koje su nekada imale velike dimenzije, nadvisujući okolne zgrade na salašima. Prikazivana je i vršidba žita starom vršalicom i traktorom, strojevima koji su prethodili sadašnjem kombajnu. Natjecanja su održavana u više-manje svim selima u

okolici Subotice.

HR: Pokraj vjerskih, etnografskih i društvenih događaja, program Dužijance sadrži i književne večeri, koncerte i izložbe slika. Što se iskazuje na tim književnim večerima, koncertima i izložbama?

Ove godine katedralni zbor »Albe Vidačević« s ravnateljicom s. Mirjam Pančić obilježava 25. godina sudjelovanja u svečanosti Dužijance. Zbor je sudjelovao i na manifestacijama »Dani kruha i riječi« koje su se održavale uoči Dužijance. Katolička crkva je u okviru te manifestacije održavala u svojim prostorijama književne večeri posvećene istaknutim hrvatskim književnicima ovoga podneblja, a tih dana su održavane i svečanosti duhovnog sadržaja i te svečanosti prerasle su u danas poznati događaj »večernje« ili »vespere«, koji se održava u subotičkoj Katedrali, na-

večer uoči centralne proslave Dužijance. Što se tiče rada slamarki, koje izrađuju predmete i slike u tehnici slame, slamarke su sastavni dio Dužijance, jer one su od davnina, pa do danas, plele žitnu krunu bandašu, crkvene krune ili simbole koji su se prinosili na oltar, kao i perlice i druge ukrase za kićenje sudionika Dužijance ili za kićenje prostorija u kojima se odvija slavlje. Ove godine je jubilej XX. Saziva »Prve kolonije naive u tehnici slame« koji se održava u Tavan kutu, a u sklopu Dužijance bit će otvorena izložba u subotičkom Likovnom susretu na kojoj će posjetitelji moći vidjeti retrospektivu slika u tehnici slame s obzirom na jubilej. U program Dužijance uvrštena je i Međunarodna likovna kolonija »Bunarić«, koja je izrasla iz aktivnosti Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo«. Na svim tim književnim večerima, koncertima i izložbama iskazuje se kulturna baština bunjevačkih Hrvata, kao i aktualno stvaralaštvo.

HR: Dužijanca je blagdan ratara, stol kulture i života, a uvijek je i svečanost kruha. Koliki značaj ima poštivanje kruha za bunjevačke Hrvate?

Kruh poštuju svi narodi svijeta od pamtivijeka, jer je kruh osnovna hrana, a kršćanstvo je po Kristu prihvatilo kao najveću svetinju svetu hostiju kao tijelo Kristovo, a hostija je kruh pripravljen za slavlje katoličke euharistije, napravljen od pšeničnog brašna. Dobro se sjećam poštivanja kruha u mojoj obitelji. Ako je komadić kruha pao na pod, morao se podići, očistiti i poljubiti. Ostaci blagoslovljenog kolača za Uskrs, kao i mrvice, nisu se bacali u smeće, nego su bili spaljeni ili su zakopani u zemlju. Mnogi narodi i župe u našim krajevima imaju Dan zahvalnosti za plodove zemlje, međutim bunjevački Hrvati su našli za shodno da slaveći kruh tijekom Dužijance izražavaju zahvalnost Bogu za plodove.

HR: Predsjednik ste Glavnog organizacijskog odbora »Dužijance 2005.«. Mijenja li se ove godine što u koncepciji slavljenja Dužijance?

Koncept programa Dužijance koji sadrži 25 priredbi ustanovljen je prije više godina. Ni ove godine ništa se neće mijenjati glede koncepta održavanja i slavljenja Dužijance. Postojala je ideja da se Dužijanca profesionalno organizira i materijalno kapitalizira, ali smatram da bi se takvim pristupom, koji nemi-

novno zahtijeva i komercijalizaciju, izgubio pravi smisao i ljepota Dužijance. Troškove koje imamo ne pokrivamo putem ulaznica ili drugih plaćanja, nego imamo glavnog pokrovitelja, a to je Općina Subotica, a tu su i drugi darodavci koji žele pomoći ono što smatraju vrijednim.

HR: Tko su sve sudionici centralne manifestacije ovogodišnje Dužijance, koja u Subotici otpočinje 12. kolovoza i traje do 14. kolovoza?

Točnih brojki o aktivnim i pasivnim sudionicima Dužijance nemamo, ali prilično točnom procjenom došli smo do broja od 1.500 do 2.000 aktivnih sudionika tijekom svih 25 priredbi, dok se broj pasivnih sudionika procjenjuje od 20.000 do 30.000. Značaj sudionika je teško rangirati, jer značaj imaju i oni koji siju žito, kao i oni koji blagosiljaju, kose ili vrše žito. Kao što sam spomenuo, u programima sudjeluju i književnici, glazbenici i slamarke, a pobožnost je iskazana velikim brojem vjernika na svečanim misama zahvalnicama. Sudionici Dužijance su još i risari, parovi bandaša i bandašica, folklorne skupine, tamburaški ansambli, konjanici-jahači i fijkakeristi.

HR: Kakvu budućnost ima Dužijanca i koliko je važno njegovanje narodnih običaja za očuvanje nacionalnog identiteta?

Dužijanca treba imati svoju budućnost zbog očuvanja narodnih običaja. Narodni običaji su sastavni dio kulture jednog naroda. Bunjevački Hrvati na ovim prostorima njeguju smisao i izvornost svojih narodnih običaja, a jedan od tih je i Dužijanca, svečanost koja čini dio naše nacionalne kulture i zbog toga je ona važna za očuvanje našeg nacionalnog identiteta.

HR: Pročelnik ste Etnografskog odjela Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«. Kada se u Vama javila ljubav prema etnografiji?

Već kao dijete u mnogobrojnoj obitelji u kojoj se njegovao kult običaja zavolio sam naše narodne običaje. Tada naravno nisam ni znao što znači riječ etnografija, a što prevedeno s grčkog jezika znači: opis narodnog. Aktivnostima u HKC »Bunjevačko kolo« i u organizacijskom odboru Dužijance, razvijao sam svoju sklonost prema etnografiji, te su me kao člana Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost izabrali za pročelnika Etnografskog odjela. Ipak, uvjeren sam da bi mlađa osoba, koja se školovala za profesiju etnologa, mogla više doprinijeti radu Etnografskog odjela. Doprinosim koliko mogu, moj se doprinos primjerice može vidjeti kada se za Božić organizira izložba Božićnjaka, kao i u radu organiziranja manifestacija Velikog prela i Dužijance.

Na Marijanskom svetištu Gospe Snježne na Tekijama kraj Petrovaradina

Obnovljeni zavjeti vjernika na Tekijama

*Predvoditelj mise na hrvatskom jeziku 5. kolovoza bio je biskup požeški mons. Antun Škvorčević **
Vjernici su organizirano i individualno pristigli iz Srijema, Bačke, Banata, Beograda,
Hrvatske i drugih mjesta koja okružuju Đakovačku i Srijemsku biskupiju

Na blagdan Snježne Gospe, 5. kolovoza, u svetištu Gospe Snježne na Tekijama kod Petrovaradina, tradicionalno se hodočasti na Velike Tekije. Tako je bilo i ove godine. Više tisuća hodočasnika iz Srijema, Bačke, Banata, Beograda i Hrvatske pohodilo je uoči i na sam blagdan ovo najznačajnije marijansko svetište u Srijemu i Vojvodini. Već u 5 sati služena je prva jutarnja misa na hrvatskom jeziku, te odmah potom u 6, iza koje je slijedila zajednička pobožnost križnog puta prisutnih hodočasnika. Potom su uslijedile mise na staroslavenskom, slovačkom te pontifikalna misa na mađarskom jeziku koju je predvodio subotički biskup *mons. dr. Ivan Penzeš*. Čitavo to vrijeme bilo je na raspolaganju više svećenika za ispovijed na hrvatskom

i mađarskom jeziku. Središnje pontifikalno misno slavlje na hrvatskom jeziku predvodio je požeški biskup *mons. dr. Antun Škvorčević*, uz koncelebraciju prisutnih biskupa: đakovačkog i srijemskog *mons. dr. Marina Srakića*, subotičkog *mons. dr. Ivana Penzeša*, beogradskog nadbiskupa *mons. Stanislava Hočevara* te pomoćnog biskupa đakovačkog i srijemskog i generalnog vikara za Srijem *mons. Đure Gašparovića*, te 19 svećenika suslavitelja. Oko 1500 prisutnih hodočasnika zdušno je pjesmom i molitvom sudjelovalo u ovom euharistijskom slavlju.

U pozdravnom govoru, biskup domaćin Srakić pozdravio je sve nazočne biskupe, svećenike i hodočasnike, a osobito diplomatske predstavnike Republike

Hrvatske u Srbiji i Crnoj Gori, predstavnike Hrvatskog nacionalnog vijeća i 'Hrvatske riječi'. Predvoditelj, biskup Škvorčević, podsjetio je na događaj koji se na ovom mjestu odigrao 5. kolovoza 1716. kada je malobrojna kršćanska vojska, uz Gospinu pomoć, pobijedila nadmoćnu osmanlijsku vojsku. Također je naglasio važnost blažene djevice Marije kao zagovornice, pomoćnice i životnog primjera vjernosti Bogu u nevoljama.

Ovom je prigodom predstavljen i novi molitvenik u izdanju Tekijskoga svetišta »Molitvenik Gospe Tekijske« te prigodni prospekt s novooslikanom unutrašnjošću svetišta, a prihod od njihove prodaje namijenjen je obnovi i održavanju svetišta.

Dinko Kalmar

Predvoditelj misnoga slavlja: mons. Antun Škvorčević

Gosti na misi

Mala povijest Tekija

Kako piše u Molitveniku Gospe Tekijske, na mjestu današnje crkve na Tekijama u srednjem je vijeku stajala mala od kamena zidana kapelica podignuta u čast Blažene Djevice Marije. Kada su Turci 1526. godine zauzeli Petrovaradin, kapela je porušena.

Za vrijeme turske vladavine, od 1526. do 1687. godine, podignuta je na istome mjestu drvena muslimanska džamija s minaretom i malim samostanom za dvojicu derviša, te otuda arapsko ime – tekije – počivalište.

Kada su 1687. godine Turci protjerani, isusovci su, kao župnici Petrovaradina, pretvorili džamiju u kršćansku kapelu, posvetivši je bezgrešnom začecu Blažene Djevice Marije. U njoj su postavili Gospin kip koji je do danas sačuvan i postavljen na kruni oltarnog baldahina.

Na dan Snježne Gospe 5. kolovoza 1716. godine nedaleko od ovoga mjesta u prijepodnevnim se satima odigrala bitka između kršćanske i turske vojske. Na čelu kršćanske vojske bio je princ *Eugen Savojski* sa svojih 70.000 vojnika, dok je tursku vojsku s preko 200.000 vojnika predvodio vezir *Pamir Alipaša*. Pobjedu kršćanske vojske nad turskom kršćanski svijet pripisuje zagovoru i pomoći nebeske Majke, čiju je sliku u svom šatoru imao i sam princ Eugen.

Stara je džamija 1754. i 1759. godine povećana za 10 hvati duljine, dobila je drveni tornjić s dva zvona i tri oltara. Pokraj crkve na brijest se postavljao lik Žalosne Gospe. Hodočašća su iz Srijema i Bačke postajala sve veća.

Godine 1881. veliki štovatelj Tekijske Gospe *Ilija Okruglić*, župnik i opat u Petrovaradinu, ujedno i pjesnik i književnik, u dogovoru s biskupom đakovačkim i srijemskim *Josipom Jurjem Strossmayerom*, dao je sazidati sadašnju crkvu. On je i sahranjen na Tekijama.

U novije vrijeme veliki radovi na Tekijama počeli su 1976. godine, kada je crkva svetišta izvana potpuno obnovljena, a iznutra preuređena po novim liturgijskim propisima. Za mnoge detalje u današnjem izgledu crkve zaslužan je mons. *Stjepan Miler*, koji je upravitelj svetišta od 1973. godine.

Tekijska crkva

Pet biskupa na Tekijama

Nazočni na misi

Svatko se na svoj način udubljuje u molitvu

Crkveni velikodostojnici na misi

Mnoštvo vjernika uprkos nestabilnom vremenu

Petoga se kolovoza na Tekijama okupljaju i Romi kršćani, kojih svake godine na padinama oko crkve ima nekoliko stotina.

Dužijanca u Đurđinu

Tradicionalna zahvala za plodove bačke ravnice

*Đurđinska proslava Dužijance otpočela dolaskom ovogodišnjih bandaša i bandašice, Nikole Orčića i Anice Šarčević skupa s mlađim nositeljima istoimene titule Josipom Dulićem i Ninom Vojić Purčar **
Svetu misu služio župnik župe sv. Josipa radnika vlč. Lazar Ivan Krmpotić skupa s mladomisnikom vlč. Ivicom Ivankovićem Radakom

Bandaš i bandašica, Nikola Orčić i Anica Šarčević
i mlađi nosioci istih titula, Josip Dulić i Nina Vojić Purčar

Nedjelju 7. kolovoza, točno tjedan dana prije centralne gradske Dužijance u Subotici, obilježila je proslava ove žetvene svečanosti bunjevačkih Hrvata u dva mjesta u okolici – u Đurđinu i Ljutovu.

Đurđinska proslava Dužijance otpočela je dolaskom ovogodišnjih bandaša i bandašice *Nikole Orčića* i *Anice Šarčević* skupa s mlađim nositeljima istoimene titule *Josipom Dulićem* i *Ninom Vojić Purčar*, ispred crkve sv. Josipa radnika, pred kojom ih je dočekaio veliki broj vjernika – sudionika ove manifestacije.

ZAHVALA BOGU NA DAROVIMA ŽETVE: U 10 sati otpočelo je služenje svete mise zahvalnice, kojom se vjernici zahvaljuju Bogu na darovima žetve. Đurđinska katolička crkva izgrađena 1935. godine, za ovu je prigodu bila tradicionalno i simbolično ukrašena klasovima i vijencima od žita, a mladi, među kojima su neki i čitanjem sudjelovali u služenju svete mise, svoj prinos očuvanju narodne tradicije dali su svojevrsnom revijom nošnji bunjevačkih Hrvata u koje su bili odjeveni. Svetu misu služio je župnik župe sv. Josipa radnika vlč. *Lazar Ivan Krmpotić* skupa s mladomisnikom vlč. *Ivicom Ivankovićem Radakom*.

U svojoj propovijedi vlč. Ivanković Radak je, pozivajući se na ovojedno čitanje iz Evanđelja, kazao: »I mi smo se danas povukli u osamu ovog doma Božjeg da zahvalimo Gospodinu za ovogodišnji kruh. Ako malo bolje pogledamo čitanja i naš povod dolaska na ovo euharistijsko slavlje možda ćemo se zapitati što je to što je zajedničko između govora o Petru koji sumnja i tone u vodu i naše današnje zahvale Bogu – Dužijance. Petar je posumnjao. A nemamo pravo osuditi ga, jer ista ta sumnja i sve nas prati u našem odnosu, povjerenju i vjeri u Boga. Ali, nakon te Petrove sumnje, događa se ono najdivnije. Nakon sumnje slijedi spasonosno izbavljenje. Zna

Gospodin jako dobro da je naša vjera i krhka i slaba, i zato i nama poput Petra pruža ruku. I ako se malo bolje uživimo u ova čitanja doći ćemo do zaključka da nije tragedija ako posumnjamo u Gospodinovu moć, nego je tragedija ako se samo zadržimo u toj sumnji i svoj život gradimo samodostatno. Tako, kao da bismo sami sebi mogli biti dovoljni, da nam nitko ne treba, da sve sami možemo učiniti. To bi bila tragedija.«

OVISNOST O BOŽJEM BLAGOSLOVU:

U danu kada, kako je napomenuo, Dužijancem želimo kazati Gospodinu hvala za ovozemaljski kruh, hvala za kruh koji nam donosi naša bačka ravnica, vlč. Ivanković Radak je ukazao i na sljedeće: »Svjesni kako je naš rad potreban Božjeg blagoslova, jer se vrlo lako može dogoditi da sav trud koji mi uložimo, za tili čas, za vrlo kratko vrijeme pokosi jedna tuča ili pak ne urodi bilo kakvim plodom jer je bila suša. A osim tih stvari da ne govorimo o društvenim nepravdama – neprimjerenom naplatom našeg rada, našeg truda, i uroda koji rađaju naše njive. I što više nastojimo oko te njive, što više posla i truda ulažemo u nju vidjet ćemo kako smo sve više ovisni o Božjem blagoslovu. I zato ako se bude-mo držali samo našeg truda, dogoditi će nam se što se dogodilo i Petru. Čim zanemarimo Boga na jednom području života, počinjemo tonuti negdje drugdje. Ako mi svu svoju nadu, sigurnost, povjerenje ulažemo samo u materijalno, gubeći iz vida da sve to ovisi o Božjem blagoslovu, doživjet ćemo i mi to da će i to naše bogat-

Služenje svete mise zahvalnice:
svećenici Lazar Ivan Krmpotić i Ivica Ivanković Radak

stvo u koje smo polagali čitav smisao života, možda za vrlo kratki tren propasti. I što onda? Izgubili smo sve, ako nemamo vjere i povjerenja u Boga, ako nemamo ponizno - sti pružit Gospodinu ruku, tad propadamo i tonemo u vodu.«

UVIJEK GLEDATI NAPRIJED:

Ističući kako je za život suradnje, povjerenja, vjerničkog odnos prema Bogu, uistinu potrebna Gospodinova milost, mladomisnik je zaključio: »I zato draga braćo i sestre neka nas ne brinu naše slabosti. Gledajmo uvijek naprijed, imajmo konačni cilj pred očima, a to je ući u život vječni. Naša

vjera i naša iskrena želja s Bogom i sva naša nastojanja oko dobra, uvijek će biti izloženi napastima. Ali, nemojmo zapasti u malodušje. Poput Isusa povucimo se i mi s vremena na vrijeme u osamu na molitvu. Potražimo tu osamu u euharistijskom kruhu, uđimo u špilju svoga srca i oslušujmo Gospodina, i to ne u silnom vohoru ili u potresu nego u šapatu laganog i blagog lahora.«

U okviru svete mise upriličena je i procesija kojom se, prema riječima vlč. Krmpotića, Kristova nazočnost kojom su se vjernici nahranili, prikazuje i izvan hrama. Na proslavi Dužijance u Đurđinu nazočni su bili konzul Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici *Tihomir Šilović*, kao i ovogodišnji gradski bandaš i bandašica *Siniša Kujundžić* i *Kristina Ivanković*.

U večernjim satima u crkvi sv. Josipa radnika održana je književna večer posvećena 75-oj obljetnici od osnutka Križarskog pokreta u Subotici, na kojoj je uz nastupe recitatora i glazbene točke župnog dječjeg zbora pročitan i ulomak iz još neobjavljene knjige mr. Lazara Ivana Krmpotića »Od sokolstva do križarstva u Bačkoj 1919. -1941.«. Svetkovina Dužijance okončana je Bandašicinim kolom koje je zbog kiše održano u župnoj dvorani, a na kome su svoj doprinos glede kvalitetnog glazbenog ozračja dali članovi tamburaškog ansambla »Hajo« iz Subotice.

D. Bašić Palković

Skupa ispred crkve sv. Josipa radnika

Dužijanca u Ljutovu

Velika srca zahvale žitelja malog mjesta

*Titulu bandaša i bandašice za ovu godinu ponijeli su Josip Buljovčić i Tanja Mamužić **
*Svetu misu zahvalnicu služio župnik župe Presvetog Srca Isusova u Tavankutu vlč. Franjo Ivanković **
Održan i prigodan kulturno-umjetnički program

Ovogodišnju Dužijancu u Ljutovu organizirali su HKUD »Ljutovo« i Mjesna zajednica Ljutovo. Manifestacija je otpočela je u večernjim satima dočekom fjakera s bandašom i bandašicom ispred Doma kulture. Titulu bandaša i bandašice za ovu godinu ponijeli su Josip Buljovčić i Tanja Mamužić, oboje članovi tamburaške, odnosno folklorne sekcije, HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta. Za njihove mlađe pratiocice, malog bandaša i bandašicu izabrani su Nikola Skenderović i Sandra Stantić.

DUŽIJANCA PO ČETVRTI PUT: Sveta misa zahvalnica služena je u improviziranoj »kući Božjoj« u dvorani Doma kulture, a prema riječima predsjednika HKUD »Ljutovo« Josipa Mačkovića, ovo je četvrta godina kako se na ovakav način proslava Dužijance održava u ovom mjestu. Misu je služio župnik župe Presvetog Srca Isusova u Tavankutu vlč. Franjo Ivanković.

U svojoj propovijedi, vlč. Ivanković, među ostalim, kazao: »Današnja Božja riječ kao da je birana za ovu Dužijancu, ovdje u Ljutovu. 'Pokaži nam Gospodine milosrđe svoje', molili su u čitanju. Bog je i nama pokazao svoje milosrđe ove godine ponovno kad nas je obdario plodom žita. Oni koji su borili se da uberu plodove koje je Bog darovao znaju da ovogodišnja žetva nije bila lagana. Ali, Bog nam je darovao. Nismo mi to ničim zaslužili, to je znak Božje ljubavi. Znak je Božje ljubavi i ovaj dan.«

SLOŽNOST ZAJEDNICE: Praktičan vjernički život kršćanske katoličke zajednice u Ljutovu je u posljednje dvije godine intenziviran služenjem nedjeljne svete mise u lokalnom Domu kulture. O tome kao i o budućnosti ove zajednice vlč. Ivanković je ovom prigodom kazao: »Ja sam uvijek ponosan na ovu zajednicu. Puno je ovdje onih ljudi koji su tihi, mali jednostavni ali

Početak Dužijance u Ljutovu: dolazak bandaša i bandašice Josipa Buljovčića i Tanje Mamužić ispred Doma kulture

Gosti: Grgo Kujundžić sa suprugom, Tihomir Šilović i Petar Kuntić sa suprugom

Svetu misu zahvalnicu služio je vlč. Franjo Ivanković

koji daju sebe i koji daju primjer duboke vjere. I u Božje ruke na poseban način preporučujemo i izgradnju crkve u ovom mjestu. Polako se stvari odvijaju svojim tijekom, ali treba vremena, treba biti strpljiv. Gotov je glavni projekt, radi se projekt za struju... Kada su ljudi složni sve se može postići. Kada između ljudi vlada zajedništvo, i kada su ljudi kao pojedinci i kao zajednica spremni na žrtvu iz ljubavi prema Bogu i prema rodu tada se postižu velike stvari.«

Nakon svete mise održan je prigodan kulturno-umjetnički program. Članovi folklorne sekcije HKUD »Ljutovo« odigrali su splot bunjevačkih igara uz glazbenu pratnju tamburaša HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta, a poetski dio večeri pripao je čitanju poezije *Kate Bačić*. Svojom nazočnošću proslavi »mirgeške« Dužijance pridonijeli su konzul Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici *Tihomir Šilović*, zamjenik predsjednika Općine Subotica *Petar Kuntić*, predsjednik Orga-

nizacijskog odbora »Dužijance 2005.« *Grgo Kujundžić*, ravnateljica OŠ »Matija Gubec« u Tavankutu *Stanislava Stantić-Prčić*, te ovogodišnji gradski bandaš i bandašica *Siniša Kujundžić* i *Kristina Ivanković*.

Proslava Dužijance u Ljutovu okončana je Bandašicinim kolom, koje je zbog loših meteoroloških uvjeta, trajalo nešto kraće nego uobičajeno.

D. Bašić Palković

Kulturno-umjetnički program: nastup folklorne sekcije HKUD »Ljutovo«

Tradicionalno čišćenje žita i pletenje vijenaca

Kićenje simbolične krune

Grgo Piuković poučava mlade tehničice pletenja klasja u vijence

U petak 5. kolovoza otpočelo je tradicionalno čišćenje žita i pletenja vijenaca. Vijenci se koriste kako za kićenje karuca bandaša i bandašice, tako i za kićenje crkve i oltara.

Kruna Dužijance

Pletenje vijenaca

Bandaš *Siniša Kujundžić* i bandašica *Kristina Ivanković* okupili su svoje prijatelje i otpočeli tradicionalno čišćenje žita. *Grgo Piuković* je glavni mentor i učitelj tehnike. U posljednjih više od 20 godina, *Grgo Piuković* na određenoj parceli posije žito, pokosi ga i tako spremljene snopove dopremi do mjesta gdje se obavlja ova vrlo lijepa i interesantna dužnost bandaša i bandašice.

Pitali smo ih jesu li su do sada imali prilike čistiti i plesti vijence. *Kristina*, bandašica, jedne je godine čistila, ali do sada nije plela vijence. Pošto je ona prva naučila, svoje je znanje prenijela i na ovogodišnjeg bandaša *Sinišu*, koji je vrlo ponosan što ima čast biti bandaš ove godine, kao i naučiti tehniku pletenja.

Prije četrdeset godina, *Jovana Stantić*, svima znana kao seka *Jovana*, u svojoj je kući okupljala je mlade, bandaše i bandašice i prenosila im znanje čišćenja i pletenja. Vrlo značajno ime u očuvanju ove tradicije je i časna sestra *Bernadeta Mamužić*. *Grgo Piuković* je jedan od učenika seka *Jovane* i do danas radi i prenosi novim generacijama ovu tehniku.

Osim vijenaca kojima će se kititi karuca i crkve, očišćenim se žitom kiti simbolična kruna, vlat koji se pronosi kroz grad, kao i vijenac kojim se krasi bandašov šešir. Ovaj običaj ima duboko vjerski element.

A. P.

Detalj s prošlogodišnjeg natjecanja orača

Na Jaramazovićevu salašu po drugi puta

Subotička brazda

*Razgovori o budućnosti poljoprivrede s eminentnim gostima,
prikaz suvremene poljoprivredne mehanizacije u radu i takmičenje orača*

Uдруženje poljoprivrednika Subotica, ove godine po drugi put, organizira manifestaciju »Subotička brazda«. Manifestacija će se održati na Čantavirskom putu, na Jaramazovićevu salašu, u subotu 13. kolovoza 2005. godine.

Manifestacija će okupiti eminentne goste iz oblasti poljoprivrede s kojima će poljoprivrednici razgovarati o budućnosti i trendovima razvoja poljoprivrede u našoj zemlji. Pokraj toga prikazat će se nove, suvremene poljoprivredne mehanizacije u radu, a na kraju će se održati i natjecanje orača.

Kao gosti očekuju se predstavnici Vlade Republike Srbije, Izvršnog vijeća AP Vojvodine, Instituta za ratarstvo i povrtarstvo iz Novog Sada, lokalne samouprave i mnogi drugi.

SATNICA:

Okupljanje i prijavljivanje sudionika
9.00-10.00 sati

Otvorenje »Subotičke brazde« i pozdrav -
na riječ gostiju

10.00-10.30 sati

Predstavljanje sponzora 10.30-11.15 sati

Predstavljanje strojeva u radu i natjecanje
orača 11.15-12.30 sati

Proglašenje pobjednika 13.00 sati

Milorad Đurić, pokrajinski tajnik za informacije

Neprihvatljive predložene izmjene Zakona o radiodifuziji

NOVI SAD – Pokrajinski tajnik za informacije *Milorad Đurić*, rekao je za Betu kako su predložene izmjene Zakona o radiodifuziji za Vojvodinu »neprihvatljive, jer povećavaju stupanj konfuzije, koja i inače postoji u ovoj oblasti«. Đurić je na konferenciji za novinare u Izvršnom vijeću Vojvodine prošloga četvrtka ocijenio »da se suštinski problemi u medijskoj sferi sigurno ne mogu riješiti prolongiranjem primjene zakona, već samo većim radom na njihovome otklanjanju«.

Đurić je prosvjedovao zbog prijedloga da se iz Zakona izbriše treći stavak 32. članka, jer bi time Vojvodina ostala bez svog predstavnika u Savjetu za radiodifuziju, »što je loša vijest koja govori o nedostatku koncepcije Ministarstva kulture i medija i Vlade Srbije«.

On je rekao kako je diobna bilanca između Radio-televizije Srbije (RTS) i RTV Novi Sad već urađena i da bi je trebalo samo osvježiti dešavanjima u posljednje dvije godine.

Đurić je rekao kako RTV Novi Sad trenutačno dobiva oko 19 posto sredstava iz proračuna RTS-a i da bi primjenom Zakona o radiodifuziji njen proračun bio dva puta veći. Ukoliko bi se trenutačno stanje nastavilo, Đurić smatra »da bi RTV Novi Sad još više izgubio na svojim resursima«.

Nezavisno društvo novinara Vojvodine

Brutalno narušeno informiranje nacionalnih zajednica

Nezavisno društvo novinara Vojvodine (NDNV) također se Vladinom prijedlogu izmjena Zakona o radiodifuziji i ocijenilo kako je to »još jedan u nizu štetnih koraka, koji će samo odložiti konačno uvođenje reda« u »više nego kaotičnu sferu elektronskih medija«.

NDNV je navelo u priopćenju kako će predviđene izmjene »još jednom odložiti transformaciju« Radio-televizije Novi Sad u pokrajinski javni radiodifuzni servis, te da će to dovesti do »još većeg propadanja« te medijske kuće.

NDNV osudilo je i predloženo ukidanje prava veta predstavnička Vojvodine u Savjetu Republičke radiodifuzne agencije, ocjenjujući da bi Vojvodina time »izgubila bilo kakav utjecaj u radu« toga tijela.

»Takva namjera svjedoči o potpunom nedostatku sluha za specifičnosti multietničke Vojvodine. Treba li podsjećati zakonodavce da u Vojvodini žive i nacionalne zajednice čije se pravo na informiranje brutalno narušava već 15 godina, emitiranjem neadekvatnih, nekvalitetnih sadržaja na programima RTV Novi Sad«, navelo je NDNV.

U nevremenu

Oštećen krov župne crkve

NOVI SKLANKAMEN – U noći sa srijede na četvrtak, 3. na 4. kolovoza, olujno nevrijeme poharalo je područje Novog Slankamena. Tom prilikom oštećen je krov župne crkve sv. Mihaela, arkandela. Neposredna šteta se grubo procjenjuje na oko 1500 eura, a procjena kolika će biti posredna šteta od kiše tek predstoji. Krov je saniran dobrovoljnim radom župljana, no ozbiljna rekonstrukcija čitavog krovišta tek treba biti urađena, jer je i prije nevremena krov bio u lošem stanju.

Dinko Kalmar

Olujno nevrijeme oštetilo je krov crkve sv. Mihaela

Saniranje bereških cesta

Suradnjom do prohodnih cesta

BAČKI BREG – Berešci gotovo svake godine imaju problema sa poljskim cestama, koje zbog obilnih kiša i prolaska poljoprivredne mehanizacije znaju biti razrovarane i teško prohodni, pa poljoprivrednici muku muče kako otići do njive i s nje se vratiti. Mjesna Zajednica Bački Breg je u više navrata organizirala radne akcije na koje su se odazivali mještani i ravnali ove putove, a od sada će im svakako biti lakše jer im je u susret izišlo Brodogradilište »Dunav« Bezdan, koje je Beregu poklonilo priključak za traktor-greder, težak oko 400 kilograma koji će se koristiti za ravnjanje poljskih puteva.

Ovoga tjedna će se popraviti i glavna ulica u ovom selu, radove će izvoditi »Sombor putovi«, a »Vojvodina šume« će za ovo saniranje izdvojiti 100.000 dinara, jer su štete na ovom putu nastale uglavnom zbog prolaženja njihove teške mehanizacije i izvoženja trupaca iz obližnje šume. Prošlog mjeseca se u djelu ulice Rade Končara i Gakovačke ulice postavio tucanik, u radu su učestvovali mještani sa svojom mehanizacijom, a nadoknadu su dobili u nafti od MZ Bački Breg.

Z. Gorjanac

Uz pomoć Vlade Nizozemske, od 20. listopada novi prijelaz između SiCG i Hrvatske

Skelom od Bača do Vukovara

BAČ – VUKOVAR – Malogranični prijelaz Bač-Vukovar oživjet će 20. listopada, potvrđeno je na sastanku u Općini Bač 2. kolovoza, na kojemu su bili nazočni predstavnici svih državnih tijela i Vlade kraljevine Nizozemske, koji sudjeluju u realizaciji feribot projekta.

Već četiri godine najavljivan projekt malograničnog prijelaza počeo se ostvarivati sredinom prošloga mjeseca, kada je Vlada Kraljevine Nizozemske uputila donaciju feribot trajekta, koji bi konačno funkcionalno povezao pogranična mjesta u dužini 43 kilometra Dunava sa srpske i hrvatske granice.

Prema riječima predsjednika Općine Bač *Tomislava Bogunovića*, ova je općina jedina pogranična općina u Vojvodini koja od 2000. godine pokušava uspostaviti dobrosusjedsku i prekograničnu suradnju s Hrvatskom. Puštanje trajekta i plovnog sustava u funkciju, po ocjeni Bogunovića, državnog je i međunarodnog značaja, a najznačajniji je za građane koji žive u Baču i već 14 godina putuju 80 kilometara okolnom cestom, dok preko Dunava, trajektom mogu preći za dvadesetak minuta.

»Mi nismo čekali da nas netko vuče za rukav i donese nam struju i brod, već smo mnogo radili na ovom projektu, održali bezbroj sastanaka, napisali više stotina dopisa i brinuli se o dobrim lokalnim diplomatskim odnosima s našim susjedima u Hrvatskoj, koji isto željno čekaju da trajekt zaplovi«, istaknuo je Bogunović.

Predstavnici nizozemske strane najavili su kako će feribot stići 20. listopada. ■

Uz pomoć Ministarstva kulture Srbije i Pokrajinskog tajništva za informacije

»Bunjevačke novine« u prodaji

SUBOTICA – Prvi broj informativno-političkog glasila bunjevačke nacionalne zajednice »Bunjevačke novine« izišao je 5. kolovoza.

Riječ je, kako se navodi, o obnovljenom izdanju nekadašnjeg mjesečnika za znanost, kulturu i književnost, čiji je izdavač Bunjevački informativni centar, odnosno Nacionalno vijeće Bunjevaca.

Direktorica Bunjevačkog informativnog centra i v. d. urednice »Bunjevačkih novina« *Vesna Vidaković* rekla je agenciji Beta da će list izlaziti jednom mjesečno do kraja ove godine, a da će od 2006. biti objavljivan dvotjedno.

»Cilj nam je bio da uz očuvanje nacionalnog identiteta i kulture, 'Bunjevačke novine' imaju i informativno-političku funkciju, na način na koji to imaju i druge nacionalne zajednice u Vojvodini«, rekla je Vesna Vidaković.

Izdavanje tih novina pomogli su Ministarstvo kulture Srbije i Pokrajinsko tajništvo za informacije. ■

Slovačke narodne svečanosti, povodom 260 godina doseljenja Slovaka u Vojvodinu

Primjer za ostale nacionalne zajednice

BAČKI PETROVAC – Ministar za ljudska i manjinska prava Srbije i Crne Gore *Rasim Ljajić* izjavio je u Bačkom Petrovcu kako slovačka manjina u SiCG može poslužiti kao model ponašanja manjinske zajednice u bilo kojoj državi. Otvarajući Slovačke narodne svečanosti, manifestaciju povodom 260 godina od dolaska Slovaka u Vojvodinu, Ljajić je rekao da slovačka manjina predstavlja primjer kako se gaji kompromis između lojalnosti državi u kojoj pripadnici manjine žive i povezanosti s maticom.

Prema riječima Ljajića, slovačka manjina je primjer za kompromis između integracije i asimilacije, odnosno za očuvanje vlastitih kulturnih, nacionalnih i ostalih

Ana Tomanova Makanova s gostima

vrijednosti.

Na manifestaciji su predsjednik Skupštine Srbije *Predrag Marković* i veleposlanik Slovačke u SiCG *Igor Furdik* uručili na dar predstavnicima Nacionalnom vijeću Slovaka u SiCG automobil »Škoda oktavia«.

Na svečanosti su, među ostalima, bili nazočni veleposlanik SiCG u Slovačkoj *Vojislav Milenković*, predsjednik Izvršnog

vijeća Vojvodine *Bojan Pajtić*, predsjednica Nacionalnog vijeća Slovaka u SiCG *Ana Tomanova Makanova*, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća *Josip Z. Pekanović* i zamjenik predsjednika Općine Subotica *Petar Kuntić*.

Slovačke narodne svečanosti trajale su do 7. kolovoza, a u okviru njih, održane su i svečane mise, sportska natjecanja i rock koncerti. ■

Zbog prometne nesreće s tragičnim ishodom

Jovan Vujičić podnio ostavku

Jovan Vujičić

NOVI SAD – Vojvođanski tajnik za gospodarstvo *Jovan Vujičić* podnio je neopozivu ostavku na tu dužnost, nakon što je u subotu 6. kolovoza u prometnoj nesreći, u kojoj je sudjelovao službenim vozilom, poginuo pješak u Kuli.

Predsjednik Izvršnog vijeća Vojvodine *Bojan Pajtić* prihvatio je Vujičićevu ostavku.

U priopćenju za javnost, Vujičić je naveo kako je u subotu službenim vozilom naletio na pješaka *Iliju Grkovića* (78) iz Kule.

»Sve sam učinio da izbjegnem Grkovića, koji je iznenada krenuo prelaziti cestu izvan pješačkog prijelaza, i skoro prešao

traku kojom sam se kretao, ali je iz nepoznatih razloga, čovjek, u trenutku, korakom unazad, naletio na lijevi bočni dio mog vozila i udarcem glavom zadobio smrtnu povredu«, piše u priopćenju Jovana Vujičića.

On je dodao kako ostavku podnosi, jer kao član pokrajinske vlade osjeća izuzetno visok stupanj odgovornosti prema dužnosti koju je obnašao.

»Nedvojbeno i dosljedno želim sačuvati kako svoj, tako i integritet pokrajinskog tijela vlasti u kojem sam radio, tako da ni na koji način ne utječem na institucije i pravosudna tijela«, naveo je Vujičić.

Do izbora novog pokrajinskog tajnika za gospodarstvo, tu dužnost obnašat će pomoćnica pokrajinskog tajnika s ovlaštenjima zamjenika, *Hajnalka Klebecsko Makai*, priopćilo je Pokrajinsko tajništvo za informacije. ■

Našički div nastavlja borbu za većinu dionica srbijanske kompanije

NEXE kupio 28 posto »Toze Markovića«

KIKINDA – Iako ne prihvaćaju aktualnu upravu na čelu s direktorom *Dmitrom Šegrtom*, Našicecement d. d. Našice članica Nexe grupe uspjele su javnom ponudom postati vlasnik 28,31 posto dionica Tvornice crijepa i keramičkih pločica »Toza Marković« d. d. iz Kikinde. Uz prije kupljenih 1,8 posto dionica to Našičanima donosi 30,1 posto dionica, što je i puno i (ne)dovoljno da bi postali vodeći proizvođač crijepa na području Hrvatske, SiCG i BiH, odnosno najveći proizvođač keramičkih pločica u SiCG.

Službenim priopćenjem Citadel Securities je potvrđeno da su Našicecement d. d. stekle 28,31 posto udjela jer je velika većina malih dioničara ipak prepoznala vrijednost ove javne ponude i snagu poslovnog sustava Nexe grupe. Od 4. do 24. kolovoza 2005. javna će ponuda i dalje biti otvorena za sve ostale zainteresirane dioničare koji još nisu deponirali svoje dionice budući da je za predmetno produljenje ispunjen zakonski uvjet prikupljanja dionica na razini donje granice ponude.

»Nakon 29. kolovoza javnost ćemo pravedobno obavijestiti o konačnom udjelu Našicecimenta d. d. iz Našica u »Toza Marković« d. d. iz Kikinde te predstaviti prve aktivnosti koje ćemo u toj tvornici provesti« priopćila je uprava Nexe grupe nakon što su zahvalili dioničarima na povjerenju.

S druge strane, prema pisanju medija u Srbiji, zasad se otvoreno oglašava samo *Dmitar Šegrt*, koji je za aktualne transakcije rekao da »praktično ne znače ništa«. Upravo njegovim angažiranjem mali dioničari »Toze Markovića« osnovali su tvrt-

ku TM Invest preko koje žele povećati sadašnji udjel od 36 posto. Ponudu Našičana nazivaju neprijateljskom, a u javnost plasiraju osporavanja koja ponekad, blago rečeno, graniče s dobrim ukusom. Primjerice, državni posjet hrvatskog predsjednika *Stjepana Mesića* povezuje se s objavljivanjem našičke javne ponude. Našičani odgovaraju demantijima, ali još više konkretnim potezima, primjerice jamče socijalni program prema kojem dvije godine neće biti otpuštanja radnika te investicijski program vrijedan 28 milijuna eura. ■

Ratko Gajica, saborski zastupnik SDSS-a, o povratku u Hrvatsku

Srbi se ne trebaju plašiti

NOVI SAD – Zastupnik Samostalne demokratske srpske stranke (SDSS) u hrvatskom Saboru *Ratko Gajica* izjavio je kako se Srbi ne trebaju plašiti povratka u Hrvatsku.

»To što se pojave grafiti ili priča koja ima žestoki naboj nema težinu. Smatramo ih bezopasnim i mislimo da to neće suviše loše utjecati na kretanje ljudi, njihov povratak i ostvarivanje prava«, rekao je Gajica za novosadski »Dnevnik« od utorka.

Dodao je kako je SDSS nezadovoljan radom hrvatske policije, da postoji »tisuću prepreka« da se istrage o zločinima nad Srbima završe, ali je kazao kako činjenica da zločini iz 1991. i 1992. godine sada »ispadaju iz ormara« govori o tome da se »ništa ne može zataškati«.

»Kada govorimo o elementarnoj sigurnosti, odnosno tom osjećaju čovjeka kada se vrati u svoju kuću, u svoje selo, u Benkovac, Zadar... ima malo teškoće. Ali, kada se ljudi vrate, vide da taj barut i nije tako velik kao kako ga vide izdaleka«, rekao je Gajica.

Ocijenio je kako svi koji su se namjerali vratiti se u Hrvatsku moraju »prelomiti« i psihički se pripremiti za »ono što će vidjeti s druge strane«. ■

Koštunica u listopadu u Zagrebu

Za poboljšanje hrvatsko-srpskih odnosa

ZAGREB – Srbijanski premijer *Vojislav Koštunica* službeno će posjetiti Zagreb u listopadu i s hrvatskim premijerom *Ivom Sanaderom* razgovarati o poboljšanju hrvatsko-srpskih odnosa. Posjet je bio predviđen za lipanj, a u Koštuničinu kabinetu kažu da je premješten za jesen »zbog Mesićevih izjava«.

Premijer Sanader je za vrijeme prošlogodišnjeg posjeta Beogradu uputio snažne poruke ohrabrenja i poziva na suradnju zemalja jugoistoka, pa je za očekivati da će to učiniti i srbijanski premijer u Zagrebu. Jedan od dokaza da Srbija doista želi bolju suradnju sa Zagrebom bio bi da srbijanski premijer dođe s objašnjenjima o sudbini nestalih Hrvata, na čemu Hrvatska već dulje inzistira.

Sanader i Koštunica su se prošle godine, na skupu u Solunu, dogovorili da će intenzivirati kontakte, a sastaju se i razmjenjuju mišljenja gotovo pred svaki europski summit.

Koštunica je više puta otvoreno govorio kako hrvatski put za Europu Srbiji može biti primjer i kako je Hrvatska dosad učinila znatno više nego Srbija. Koštunica se založio i za početak pregovora EU-a s Hrvatskom, znajući da bi to otvorilo za koju godinu i put Srbiji. ■

Završena 290. Sinjska alka

Viteško nadmetanje u duhu drevnih običaja

SINJ – Na poziv Viteškog alkarskog društva i *Ive Delonge* voditelja protokola VAD-a izaslanstvo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini – *Ivan Budinčević*, *Antun Hupko* i *Dragan Hupko* prisustvovali su 290. Sinjskoj alki, prvorazrednoj sportskoj, kulturnoj i turističkoj manifestaciji. »Po drugi put smo prisustvovali nadmetanju alkaraskih kopljanika kojim se evociraju uspomene na slavnu bitku protiv Turaka kada je četa Sinjana pobijedila višestruko brojniju tursku vojsku 1715. godine«, kazao je po povratku iz Sinja *Ivan Budinčević*.

»Takmičenje traje tri dana i uoči centralnog takmičenja održavaju se Bara i Čoja, takmičenja ista kao i alka s tom razlikom da se sudionici takmiče u građanskim odjelima, a ne svečanim odorama. Središnja manifestacija Sinjske alke počinje ujutro plotunima mačkule s tvrđave u starom gradu i limenom glazbom, budnicom kojom se pučanstvo Sinja poziva na natjecanje. Rano ujutru sudionici i gosti su se okupili na Gradu (tvrđavi), a zatim je služena sveta misa za branitelje tvrđave 1715. godine, sve pale u Domovinskom ratu, preminule članove Društva, alkarre i alkarske momke. Nakon sv. mise održano je predavanje – evociranje uspomena na povijesni boj 1715. godine i postanak Sinjske alke. Posjetili smo kao i svi uzvanici Crkvu Čudotvorne Gospe Sinjske nakon čega je uslijedio Vojvodin prijemu u Alkarskim dvorima. Nakon prigodnog kulturnog programa uslijedilo je i samo nadmetanje u kojem je sudjelovalo 17 alkara kopljanika, koji u punom trku na konju, kopljem dugim 290-300 centimetara, gađaju alku. Sama alka, većeg prečnika 131 i manjeg 35 milimetara, je postavljena na visinu 332 cm, a staza je od biljega do alke duga 160 metara. Pobjeđuje onaj koji osvoji najviše bodova a ove godine slavodobitnik je *Mladen Vučković* iz Brnaza pokraj Sinja, s alkarskim momkom *Antonijem Šimićem* iz Glavica. Mladen je time nastavio stopama svog oca *Andelka* koji je bio četvorostruki pobjednik Alke« ispričao je *Budinčević*, i dodaje kako je ovogodišnja alka održana u izuzetno teškim uvjetima »sredinom treće utrke počela je padati jaka kiša uz grmljavinu, no to nije omelo sudionike da natjecanje održe do kraja. Pobjedniku, koji je osvojio Zlatnu plaketu alke, zlatni prsten s hrvatskim grbom, sa -

Skroman odziv visokih dužnosnika

Za razliku od prijašnjih godina, 290. alka ostat će zapamćena i po tome što na službenim pozivnicama i plakatima Viteškoga alkarskog društva nije bilo fotografija *Mirka Norca*, a sve ih je manje i na ulicama Sinja. Unatoč tome što je VAD odaslao više od 800 pozivnica VIP gostima, njihov je odaziv bio više nego skroman, a među uzvanicima ovogodišnje Alke bio je potpredsjednik Sabora *Luka Bebić* te izaslanik predsjednika Vlade ministar znanosti *Dragan Primorac*. Osim njih, Alku su pratili i gradonačelnici Osijeka i Splita *Anto Đapić* i *Zvonimir Pu-ljić*, čelnici susjednih općina i gradova, predstavnici braniteljskih udruga, Hrvatske vojske te Crkve.

Uz alajčauša *Ivan Zorica*, *Ivan Budinčević* i *Dragan Hupko* se poslije 34 nastupa i 16 godina obnašanja dužnosti alajčauša oprostio od daljnjeg sudjelovanja kao alkar – kopljanik.

blju i novčanu nagradu, je vojvoda *Ivan Čikara* na koplje privezao slavodobitnički plamenac, a alkarski momak je osvojio srebrnu plaketu alke, srebrni prsten s hrvatskim grbom i jatagan«.

Piše: vlč. dr.
Andrija Kopilović

*Htio bih
urezati u svoje
srce i u srce
svih čitatelja
koji slavimo
Dužijancu tri
snažne,
a kratke ri-
ječi: hvala,
oprosti i volim
te. Hvala
Bogu i Rodu,
oprosti Bože i
Rode, volim te
Svevišnji i
Rode moj.
Tako će
Dužijanca biti
susret onoga
naroda koji je
realan, vjeran
i pun dobre
volje da i ovaj
tjedan kulta i
kulture, kruha
i riječi, bude
poticaj za
bolje sutra*

Dužijanca je prigoda da izgovorimo

Hvala – oprost – volim te!

Dok pišem ovaj članak, vani pada tiha, rekao bih jesenjska kiša. Ušli smo u završnicu i vrhunac proslave Dužijance. Cijeli tjedan susreti i slavlja. Kao i prijašnjih godina. Međutim, kako je svaka godina neponovljiva, i događaj u njoj neponovljivi, tako će zasigurno biti i ovogodišnja Dužijanca.

Na oltar Božji i oltar kulture našega Grada, ovaj tjedan i ove nedjelje stavljamo sve. Ponajprije stavljamo na stol Božji ovogodišnji kruh. Kruh koji je dar Njegove dobrote. Jedan od tih kruhova bit će u najsvečanijem trenutku Dužijance pretvoren u njegovo Tijelo. I to je vrhunac Dužijance kada se, Božjom dobrotom doslovno susreće nebo i zemlja, i kada nas Bog tako moćno »dodiruje« da nam u tom našem kruhu daruje sama sebe i stoga ne može biti ni većeg događaja, ni većega slavlja ni razloga većoj radosti od ove: Bog nam se daruje u kruhu. Osobito u ovoj godini euharistije to nama vjernicima biva prepoznatljiv znak da Bog nikada svoga naroda ne zaboravlja. Stoga će taj prinos kruha biti najiskrenija zahvala i srce Dužijance jer ćemo se upravo u svjetlu te vjere susresti s nadnaravnim i osjetiti najvišu cijenu kruha kojega je Bog prihvatio i tako procijenio da se je u njemu nama On sam, Svemoćni, darovao. Stoga će i ovogodišnja Dužijanca baš snagom kruha na oltaru biti najveća riječ i čin: hvala.

PREPOZNAJMO ZAJEDNIČKO: Da, Dužijanca je zahvala. Prinijet ćemo i kruh za Domaćina grada, kruh koji unatoč bogatoj žetvi i ove godine ima »tvrdu koru« i gorko je stečen. Ali prinijet ćemo ga zahvalni kao simbol i kao čin za

taj dar ove plodne zemlje i ovih marljivih ruku. Tako ćemo i u tom kruhu pečenom u našim pećima i zarađen našim znojem iskazati zahvalnost i za rad i za zajedništvo koje bi taj kruh trebao simbolizirati.

Podsjećam se starokršćanske kateheze koja u kruhu vidi osobiti znak zajedništva. Kao što je naime jedan kruh pečen od nebrojenog zrnja brašna povezano vodom i »zakuvano« snažnom rukom domaćice, a pečeno u žarkoj peći postao slatki zalogaj za život obitelji. Tako je i jedan narod – jedna zajednica – sačinjena od mnoštva pojedinaца koje mora povezivati nešto zajedničko (badava bi mijesili brašno danima, ako ne bi dodali nešto tekućine brašno bi ostalo rasuto) to zajedničko trebamo prepoznati – to je taj naš identitet. Svagdašnjica koja ima »snažnu ruku«, mijesi tijesto tkiva zajednice da bi bila spremna ući u žarku peć i postati mirisavi, svjež, pečeni kruh.

POVEZNO TKIVO: Ako tu starokršćansku katehezu primijenim na našu sadašnjicu, malko se bojim da taj kruh prinesen Domaćinu Grada možda ipak neće zamirisati dovoljnom svježinom i ljepotom simbola jedne složne zajednice. Tako ćemo u ovogodišnjoj Dužijanci prinijeti doslovno gorki kruh koji, nažalost, nije više simbol našeg zajedništva, jer je negdje u procesu »zakuvavanja« i u procesu pečenja netko pogriješio. Kruh zajedništva nam nije najbolje pečen. No, s prinosom ovogodišnjeg kruha, prinosimo i svoje želje i svoje molbe. Molbe su upućene Onom koji može dati »plamen s neba« da naše nesavršene peći nadomjesti svojim savršenim žarom i pripremi kruh koji će mirisati zajedništvom i željom blagovanja.

Prinijet ćemo i molbe jednih drugih da se bolje pogledamo, srdačnije susretnemo i više prepoznamo ono tkivo koje »tijesto« našeg identiteta čini, sa malo kvasca, pravim i zdravim tijestom da može postati pečeni kruh. Krajnje je vrijeme da se to učini, da tijesto koje je već dugo spremno, ne »uskisne«. Tako će se prema Rodu i narodu vlastitim zrenjem i promjenama morati očitovati to »povezano tkivo« koje može biti samo međusobno poštovanje i ljubav. Dužni smo prošlosti, a odgovorni za budućnost ne samo reći nego i pokazati da »vezno tkivo« u jednoj zajednici može biti samo ljubav i sloga. Onda će »peć« učiniti svoje da budemo mirisavi kruh za život svijeta.

GLEDAJU NAS PRECI: I konačno, Dužijanca je jedna u nizu koji traje dulje od devedeset godina. Prema prošlosti, kada smo bili i složniji i plodniji, osvrćemo se pokajnički. Kako nas iz onostranosti gledaju naši preci? Kako doživljavaju našu muku, rad, slavljenje? Ne bi li smo ipak trebali tiho šapnuti riječ: oprostite ako smo vas razočarali? No, kako se nadam da će se razvedriti još ovoga jutra kad ovo pišem, tako se nadam da će ovogodišnja Dužijanca biti događaj koji se pamti. Htio bih urezati u svoje srce i u srce svih čitatelja koji slavimo Dužijancu tri snažne, a kratke riječi: hvala, oprost i volim te. Hvala Bogu i Rodu, oprost Bože i Rode, volim te Svevišnji i Rode moj. Tako će Dužijanca biti susret onoga naroda koji je realan, vjeran i pun dobre volje da i ovaj tjedan kulta i kulture, kruha i riječi, bude poticaj za bolje sutra i za »podvorbu« mirisavog i svježeg kruha na stolu kulta i kulture ove zajednice i ovoga Grada. ■

Piše:
Alojzije Stantić

Salašarski adet velike kulturne vrijdnosti

Crkva i dužijanca

Otkad Dužijancu slave zajedno u crkvi, priređivači su je rastavili na više priredbi, od blagoslova žita na Markov, do Bunaričkog proštenja. Najsvčaniji dio smotre »Dužijanca« ove godine će bit u nedilju 14. kolovoza, dan prid Veliku Gospojinu

Ovaj lip salašarski adet, zdravo velike kulturne vrijdnosti, dobro je uočio i očinio ondašnji kerski plebanoš *Blaško Rajić*, a kako bi ga ulipčeo i sačuvo, podvo ga pod krilo crkve. Sve je obiteljske, salašarske dužijance sjedno (ujedinio), da prvi put svečano u crkvi 6. kolovoza 1911. godine zajedno izmole zafalu Bogu na svršenom risu i rodu žita. Med prinosnim darovima na oltaru od onda su bili vlatovi žita, vrmenom je to somun kruva.

Zna se da su onda 30 momaka na konjima dopratili lipo ispletan vinac od žita, kog su enge s plebanošom (plovonom, župnikom) unele u crkvu. Darove od vlača, i druge, na oltar su doneli bandaš i bandašica i više pari momaka i divojaka. Izgledom odabrani za tu priliku, lipo udešeni u narodnoj nošnji, taj događaj su još više ulipčali. Onda je kerska crkva (crkva sv. Roka) bila pritisna da u nju stane sav narod na svečanu svetu misu, koju je reko (prikazo) *Blaško Rajić*. Dužijancu je priredio s Katoličkim divojačkim društvom, s pridsidnicom Justikom Skenderović – Lčšinom. Prvi je bandaš bio *Ive Prčić*, a bandašica *Marija Prčić* (nisu bili rod.) Od tog vrmena su sve obiteljske dužijance sjednane u jednu svečanu dužijancu.

Uveče su napravili veliku zabavu u ondašnjem hotelu »Pešta«, u kojem se desio, kako su onda očinili nemio događaj. »U bilo ruvo obuene i očešljane divojke su iz kola udaljile divojke koje nisu bile tako obuene.«

To je opisano u listu Neven od 15. kolovoza 1911. godine. (Kadgod su se liti divojke oblačile u bilo ruvo, bile su očešljane /«vodenat odulacija»/ i išle gologlave. Nije svim divojkama doticalo da se za tu priliku ponove bilim ruvom.)

IME DUŽIJANCA: U subatičkoj okolici dužijancu spominju i drugačije: *Pajo Kujundžić* DOŽEJANCA; *Blaško Rajić*

DOŽETEONICA; *Ive Prčić* DOŽEJANICA. Većina pisaca ovaj narodni običaj zove DUŽIJANCA, a tako je zovu i Bunjevci oko Subatice. Ante Sekulić ukazuje da je *Blaško Rajić* ovaj običaj zvao DOŽENJANCA. Somborci ovaj običaj i danas zovu DUŽIONICA. U Hercegovini, Dalmatinskoj Zagori, Liki i drugim mistima kraj žetve i svetkovinu nazivaju: DOŽINJANCIJA – DOŽIJANCIJA – DOŽENJANCIJA i DOŽENCIJA.

Blaško Rajić

DUŽIJANCA 2005.: Otkad Dužijancu slave zajedno u crkvi, priređivači su je rastavili na više priredbi, od blagoslova žita na Markov, do Bunaričkog proštenja. Najsvčaniji dio smotre »Dužijanca« ove godine će bit u nedilju 14. kolovoza, dan prid Veliku Gospojinu.

Po adetu svečanost će početi u kerskoj crkvi otkaleg će svečano ispratiti bandaša i

bandašicu do Velike crkve (katedrala sv. Terezije Avilske). Tu će na svečanoj misi obaviti blagoslov kruva, kojeg će bandaš i bandašica posli darivat domaćinu varoši, purgermajstoru (gradonačelniku). Ta će svečanost bit ulipčana paradnom povorkom risara i čeljadi u narodnim nošnjama, koje će pridvoditi Bunjevci s njevim gostima iz drugi naroda i krajova. Taki je svečan kraj dužijance, koju prati više desetina hiljada gledača.

Dužijanca je dika Bunjevaca Hrvata koju smo talovali od naši stari. **ŽETVA – PLODOVI ZEMLJE:** I u komšinskim žitnicama slave kraj žetve, u nikim krajovima sridnje Evrope, na priliku u Bavarskoj imadu proslavu plodova zemlje, di pokazivadu rodove njiva, takoreć sve šta rodi na njoj: od žita do bundeve. Svudan je to radost osobito ako je rodna godina onda slave bogatstvo roda, biće puni kojekaki ambari, tavani, magaze, a danas i silosi. Rod će i gazdama donet malo više novaca, a nikima će od tog nabreknit budelari. Rodu zemlje se triba radovat, triba zafalit čoviku jel je dao tušta rada i novaca, al se najpreg triba zafalit onom ko je rod najizdašniji pomogo, katkad i odmogo. Virnici ga spominju ko: Stvoritelj svega vidljivoga i nevidljivoga, a oni koji Boga ne poznadu el ne priznadu kažu da je to dar Prirode. Svedno ko to kako zove, al na rodu najpreg Njemu triba zafalait.

Nagledo sam se uživo i na TV kojekaki žetveni priredbi, vidio sam i događaje koji nemadu nikake veze sa žitom, al u većini su u sridini proslave najpreg viđeni ljudi, okićeni pratnjom nikoliko skromni parasnika i u prikrajku s rodnom litine. Posli tog malo igranja (plesu) i onda obilje ila.

I tako mož proslavit žetvu, plodove zemlje, al sve nji nadmašuje dužijanca. ■

Priča o Hrvatima – 19. stoljeće (60.)

Sukob koncepcija

»... hrvatski jezik ima se uzvisiti na onu čast, vrijednost i valjanost koji je dosad uživao latinski jezik«

Piše: Zdenko Samaržija

Protivnici ilirskog pokreta u Hrvatskoj utemeljili su 1841. godine Hrvatsko-vugersku stranku, koja je zastupala čvrsto povezivanje s mađarskim plemstvom. Njih su ilirci nazvali mađaronima – njihov je slogan bio *Mi smo Hrvati*, što danas može čudno zvučati, ako ne prihvatimo činjenicu da se pojam »Hrvat« u raznim povijesnim razdobljima različito tumačio.

Pristaše ilirskog pokreta osnovali su Ilirsku stranku – njihov je slogan bio *Da Bog živi konstituciju Ugarsku, kraljevinu Hrvatsku i narodnost ilirsku*. Zahtijevali su ujedinjenje svih hrvatskih zemalja pod vlašću Hrvatskoga sabora i bana te uvođenje hrvatskoga jezika u državne institucije.

ZABRANA ILIRSKOGA IMENA:

Sukob između iliraca i mađarona zaoštrio se 1843. godine kada su ilirci pobijedili na izborima za skupštinu Zagrebačke županije. Kako bi smirio napetosti, ali i zadovoljio interese Mađara, Bečki je dvor zabranio ko-

rištenje ilirskog imena te simbola koje su ilirci koristili. Ilirska se stranka preimenovala u Narodnu stranku, a hrvatsko je ime postupno zamijenilo ilirsko. Tim činom hrvatski su preporoditelji zapravo osnažili. Pristaše *Ljudevita Gaja* svim su snagama počeli širiti hrvatsku nacionalnu ideju. Iste je godine *Ivan Kukuljević Sakcinski* u Hrvatskom saboru održao prvi govor na hrvatskome jeziku.

SRPANJSKE ŽRTVE: Godine 1845. kralj je ponovno dopustio upotrebu ilirskog imena, ali samo u književnosti. Sukobi mađarona i narodnjaka nastavljani su. Tragični vrhunac tih sukoba zbio se 29. srpnja 1845. godine. Nakon pobjede mađarona na zagrebačkim županijskim izborima izbili su nemiri. Vojska je zapucala u narodnjačku masu – 13 osoba je poginulo, a 27 ih je ranjeno (neki od njih kasnije su podlegli ranama).

HRVATSKI SABOR 1847. GODINE: Godine 1847. sastao se Hrvatski sabor – zastupnici su trebali odabrati poslanike za Ugarski sabor. U predstavljeni kojim bi odredili za što se hr-

Bolje i Mađar, nego Ilir

Jedan od mađaronskih vođa, *Danijel Jozipović*, izjavio je: »Mi, doduše, želimo sačuvati svoju hrvatsku narodnost, no ako bi došlo do toga da se s njom moramo rastati, onda svakako volimo postati Mađari nego Iliri.«

vatski predstavnici na Ugarskome saboru trebaju zalagati tražili su sjedinjenje Istre i kvarnerskih otoka te Dalmacije i Rijeke s Banskom Hrvatskom te uzdizanje Zagrebačke biskupije u nadbiskupiju. Hrvatski je sabor proglasio hrvatski jezik službenim, a taj je zakonski članak jednoglasno prihvaćen. Na tom je saboru usvojena i jedna od najvažnijih saborskih odluka uopće, prema kojoj »... hrvatski jezik ima se uzvisiti na onu čast, vrijednost i valjanost koji je dosad uživao latinski jezik.« Time je hrvatski jezik proglašen službenim u Hrvatskoj – hrvatski su preporoditelji priveli kraju svoj obuhvatni i složen posao.

Počela gradnja pulske ratne luke

Godine 1844. Matica ilirska objavila je »Osmana« *Ivana Gundulića*

Godine 1846. osnovano je Zagrebačko liječničko društvo

Godine 1846. počela je gradnja pulske ratne luke

Ivan Mažuranić objavio je 1846. godine »Smrt Smali-age Čengića«

Juraj Haulik, zagrebački biskup od 1837. godine, bio je vrlo aktivan u hrvatskom narodnome preporodu. Novcem je obilno pomagao preporoditeljsku djelatnost, založio se za gradnju bolnica u Zagrebu, a podupirao je izgradnju gospodarskih ustanova – založio se za osnivanje gospodarske komore, čiju je izdavačku djelatnost pomagao.

Novi broj časopisa »Klasje naših ravni«

O djelu Balinta Vujkova

Redakcija časopisa nastavlja s praksom predstavljanja hrvatskog književnog pisma u Podunavlju, a uz uspostavu dubljeg uvida u pisanu prošlost, književna produkcija »Klasja« omogućuje čitateljima i uvid u aktualnu književnu praksu

Novi broj časopisa za književnost, umjetnost i znanost »Klasje naših ravni« broj 3-4. za 2005. donosi tematski blok o djelu subotičkog književnika *Balinta Vujkova* (1912.-1987.). U novom »Klasju« objavljen je izbor pripovijetki iz knjige Balinta Vujkova koja će biti tiskana do kraja godine, a ovaj tematski blok sadrži još i radove o djelu Vujkova koje su napisali *Lazar Merković* i *Milovan Mikić*. Redakcija časopisa koju čine *Lazar Merković*, *Milovan Mikić*, *Petko Vojnić Purčar* i *Stipan Stantić* nastavlja s praksom predstavljanja hrvatskog književnog pisma u Podunavlju, a uz uspostavu dubljeg uvida u pisanu prošlost, književna produkcija »Klasja« omogućuje čitateljima i uvid u aktualnu književnu praksu.

Tako se u ovome broju klasja mogu pročitati radovi *Sanje Vulić* i *Nevenke Nekić* koji su pročitani 20. lipnja u Palači Matice hrvatske u Zagrebu prilikom promocije djela suvremenog subotičkog književnika *Lazara Franciškovića*, kao i tematski radovi koji su izloženi na prošlogodišnjoj 52. Koloniji književnika u Kanjiži, autora *Jasne Melvinger*, *Petka Vojnića Purčara*, *Milovana Mikića* i *Zvonka Sarića*. Novi broj »Klasja« donosi još i poeziju *Remide Sošića*, *Robertu G. Tillyja* i *Dejana Ušumovića*, kao i kratke priče *Milivoja Prčića* i *Jasne Ivančić*, dok o povijesti Hrvata Dalmatina i Bunjevaca u Segedinu piše *Duro Vidmarović*, a o obilježavanju tisućugodišnjice hrvatskog kraljevstva u Subotici piše *Stevan Mačković*. Prikaz slikarskog stvaralaštva *Cilike Dulić Kasibe*, čijim slikama je veoma efektno ilustrirana omoćnica časopisa, napisala je povjesničarka umjetnosti *Olga Šram*.

SAKUPLJAČ HRVATSKOGA NARODNOG PROZNOG BLAGA: »Treballo je gotovo trideset i četiri godine da se i u Zagrebu progovori o kulturnoj knjizi 'Cvjetovi mećave', te o liku i djelu njena tvorca – Balintu Vujkovu. Rođen je 26. svibnja 1912., a preminuo je 23. travnja 1987. godine. Bio je pjesnik, pripovjedač, romanopisac, esejist, pisac bajki, fanta-

stičnih priča, dramatičar, publicist, strasni polemičar, urednik, glavni ili odgovorni urednik više književnih časopisa, novina, narodnih kalendara i drugih prigodnih publikacija, kulturni djelatnik šireg opsega, pravnik, utemeljivač uzorne službe pravne pomoći, odvjetnik, sudac Okružnog suda u Subotici, a nadasve – neumorni pregalac, sakupljač, obrađivač i komentator hrvatskog narodnog proznog blaga«, piše *Lazar Merković* u tekstu »Otkrivao cvijeće u mećavi« o djelu Balinta Vujkova, navodeći

da Vujkov 1933. godine pokreće omladinski književni časopis »Bunjevačko kolo«, potom uređuje »Stvaranje«, a nakon Drugoga svjetskog rata »Njivu« (1947.), dok je 1970-72. član Uredništva subotičkog književnog časopisa »Rukovet«.

Merković navodi i da je Balint Vujkov s *Franjom Bašićem* i *Blaškom Vojnićem Hajdukom* objavio 1935. godine knjigu lirskih pjesama »Pupoljci«, također, zbirke crtica novela i pripovijesti »Bać Boda ide na izbore« (1945.), »Dva borca« (1946.) i zbirku »Prašina po dugama« (1971.), a roman »Hajka po zatvorenom krugu« koji je objavljivao u nastavcima u »Hrvatskoj ri-

ječi« zabranjen je zbog »nepodobnog, antidijalektičkog naslova«. Balint Vujkov objavio je nadalje fantastične pripovijesti »Cviće i kamen« (1938.) i djelo »Bajka o mravljem caru« (1953.), a *Lazar Merković* napominje kako se danas posve izvjesnim čini kao da su navedena djela pisana u predasima pri objavljivanju hrvatskog narodnog blaga i navodi da je na toj razini opus Vujkova zaista čudesan: »Za pedeset i sedam godina intenzivnog stvaralačkog rada sakupio je i obradio gotovo tisuću i sedam stotina hrvatskih narodnih pripovjedaka, među njima najviše iz zavičaja – bunjevačkih«.

POTVRDA ŽIVOTA: *Milovan Mikić* u tekstu »Palimpsestni govor u djelima Balinta Vujkova« piše da je svaka pripovijest što ju je zabilježio Balint Vujkov iz nepreglednog mnoštva ispričanih, postala potvrda života. »Eros i Thanatos ne prestaju se sukobljavati u njima. Upornost i razboritost, tuga i veselje, ponos i ljepota, dobro i zlo, moralno i etično liježu i ustaju ondje podizani ljudskim nagonom i umom, bijedom i slabošću, bolešću, pohlepom i strastima, razbojstvom i nesrećama, s niskošću, izdajom i ljubavlju. Sve odiše skladom prirodnog reda stvari, težinom tragičnog i neopisivošću ushićenja, tamom i bljeskom – u isti mah. Posebno mjesto u Vujkovljevu opusu pripada bajkama, one su utoliko važne, jer je u 20. stoljeću poraslo zanimanje za njihov smisao, simboliku i značenje, i još traje, budući da značenja bajki i ostalih pripovjednih vrsta nisu dana jednom zauvijek«, piše među ostalim *Mikić* o djelu Balinta Vujkova, zaključujući na koncu teksta: »Sakupljačkim radom, svakom riječju što ju je zabilježio, pa tako i knjigom 'Cvjetovi mećave', pokazao nam je da nikakvi regionalizmi – i svejedno je kako ih nazivamo; bačka bunjevačko-šokačka, gradišćanska ili dubrovačka književnost – ne mogu opstojati kao nekakva zasebna, iznutra oblikovana i uvjetovana regionalna književnost, već samo kao cjelina hrvatske književnosti«.

Z. S.

Bodrog Fest u subotu

Festival hrane, glazbe i obrtničkih proizvoda »Bodrog fest 2005.« održat će se u subotu 13. kolovoza na nekoliko lokacija u centru Bačkog Monoštor. Organizatori ove manifestacije su Mjesna zajednica Bački Monoštor, Kulturno umjetničko društvo Hrvata »Bodrog«, Kulturno umjetničko društvo »Rumunka« i Udruga građana »Propeler« iz Bačkog Monoštor, te Turistička organizacija općine Sombor i Kulturni centar »Laza Kostić« iz Sombora. Podršku organizatorima pružio je velik broj ugostitelja, trgovaca, obrtnika, poduzeća i pojedinaca iz Bačkog Monoštor, Sombora i okolice.

Program festivala zamišljen je tako da se tradicionalne kulinarke i folklorne vrijednosti Bačkog Monoštor predstave posjetiteljima, ali i da se mladima omoguće moderniji vidovi zabave.

Program će početi u 10 časova kada će posjetitelji na štandovima postavljenim u centru sela imati priliku upoznati se s obrtničkim proizvodima Monoštoraca, ali i sa kulinarskom ponudom ugostiteljskih objekata u Monoštoru koji sudjeluju na »Bodrog festu«. Od 12 sati bit će ponuda tradicionalnih jela, među kojima se izdvajaju riblji paprikaš, pečena riba, paprikaš od divljači, grah s kobasicom, pileći paprikaš, kulen i kobasica od divljači, šaran na štapu, jagnjetina i domaća gibanica. U 12 sati je također predviđeno da nakon defilea konjičkog kluba posjetitelji imaju mogućnost besplatnih vožnji tradicionalno okičenim fijakerima. U 17 sati u crkvi sv. Petra i Pavla održat će se koncert duhovne muzike komornog zbora »Vox Euterpes«. U 18 sati u centru počinje kulturno-zabavni program u kome će sudjelovati KUDH »Bodrog«, KUD »Rumunka« i njihovi gosti, dok je u 19 sati ispred knjižnice – Centra građanskih aktivnosti, a u organizaciji »Propelera« predviđen koncert za mlade, na kome će nastupiti skupine »Line Out« iz Sombora i »Trenchtown sound system« iz Subotice.

A. F.

Izložba povodom 160 godina turizma na Paliću

»Palić u djelima suvremenih likovnih stvaralaca« naziv je izložbe otvorene u subotu 6. kolovoza na Velikoj terasi na Paliću povodom obilježavanja 160 godina turizma na ovom jeze-

ru kraj Subotice. O izložbi su govorili ravnatelj JP »Palić-Ludoš«, *Dragutin Miljković*, književni stvaraoci *Marija Šimoković* i *Ottó Tolnai* te autorica postavke *Olga Kovačev Ninkov*.

Izloženi su radovi uglavnom subotičkih likovnih umjetnika, među kojima su i djela *Ivana Balaževića*, *Ane Bešlić*, *Ivana Jandrića*, *Jasmine Jovančić Vidaković*, *Marije Karlović Gabrić*, *Miko- vić Jone*, *Ante Rudinskog*.

Ista izložba bit će otvorena i u Subotici, 1. rujna u vestibulu Gradske kuće.

Otvorenje Međunarodne likovne kolonije »Bunarić«

U sklopu programa manifestacije »Dužijanca 2005.«, čiji je organizator subotički Hrvatski kulturni centar »Bunjevačko ko-

lo« održat će se od 17. do 20. kolovoza na salašu *Paje Đuraševića* 9. saziv Međunarodne likovne kolonije »Bunarić«. U srijedu, 17. kolovoza rad umjetnika odvijat će se u sjedištu Kolonije i na marijanskom svetištu »Bunarić« od 9 do 18 sati, kada je svečano otvorenje Kolonije. Ovogodišnju Koloniju »Bunarić« otvorit će *Jelena Piuković*, članica Izvršnog odbora HNV-a zadužena za kulturu i potpredsjednik HKC »Bunjevačko kolo«. U četvrtak, 18. kolovoza, rad umjetnika također će se odvijati u sjedištu Kolonije i na »Bunariću«, dok će se 19. kolovoza rad umjetnika odvijati na Paliću. U subotu, 20. kolovoza, s početkom u 18 sati, u sjedištu Kolonije bit će otvorena izložba nastalih radova, a Koloniju će zatvoriti *Katarina Čeliković*, ravnateljica Hrvatske čitaonice.

Objavljena nova knjiga Ante Vukova

Nedavno je objavljena nova knjiga subotičkog književnika *Ante Vukova* »Vrati vrijeme« u nakladi Hrvatskog akademskog društva iz Subotice. Knjiga je realizirana potporom Skupštine općine Subotica i NIU »Hrvatska riječ«, a recenzent knjige je književnik *Otto Tolnai*.

»Druga strana Wellesa« na festivalu u Švicarskoj

Na 58. Međunarodnom filmskom festivalu u švicarskom Locarnu koji se održava od 3. do 13. kolovoza, u srijedu 10. kolovoza prikazan je hrvatski dokumentarni film »Druga strana Wellesa«, redatelja *Daniela Rafaelića* i *Leona Rizmaula*, nastao u produkciji Dokumentarnog programa HRT-a.

Kako su priopćili hrvatski redatelji, film kroz gomilu arhivskog materijala i prisjećanja ljudi koji su radili s *Orsonom Wellesom* prati život i rad tog velikana svjetskog filma u Hrvatskoj.

Izložbom »S Božjom pomoću« počela proslava Dužijance u Subotici

Euharistija u slici i slami

Prvi dio izložbe predstavlja izbor radova Prvog saziva kolonije naive u tehnici slame koja se već dvadeset godina održava u Tavankutu, dok drugi čine umjetničke fotografije subotičkog fotografa Nikole Tumbasa

*– PhotoNina * Ove je godine izložba posvećena jednom od temeljnih otajstava vjere – Euharistiji*

Otvaranje izložbe: Nikola Tumbas, Jozefina Skenderović, vlč. Andrija Kopilović

Izložba je okupila veliki broj posjetitelja

U organizaciji Katoličkog Instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« iz Subotice, točnije njegovog Etnografskog odjela »Blaško Rajić«, u utorak 9. kolovoza u subotičkoj galeriji »Likovni susret« otvorena je tradicionalna izložba pod nazivom »S Božjom pomoću«. Ovom se izložbom, kao i svake godine, putem likovnog stvaralaštva daje doprinos proslavi rada i kruha – Dužijanci.

Ovogodišnju izložbu čine dvije cjeline obuhvaćene temom koja glasi – »Euharistija u slici i slami«. Prvi dio izložbe predstavlja izbor radova Prvog saziva kolonije naive u tehnici slame koja se već dvadeset godina održava u Tavankutu, dok drugi čine umjetničke fotografije subotičkog fotografa, *Nikole Tumbasa* – *PhotoNina*.

Otvorenje izložbe započelo je glazbenom i recitatorskom točkom – *Noemi Tot* se predstavila na flauti, dok je stihove pje – *sme Alekse Kokića* »Njegov kraljevski put« govorila članica recitatorske sekcije Hrvatske čitaonice, *Nevena Mlinko*.

IZLOŽBA POSVEĆENA EUHARISTII

JI: Izložbu je ispred Instituta, otvorio njegov predsjednik, vlč. dr. *Andrija Kopilović*. Pozdravljajući nazočne u, kako je istaknuo, ovom hramu kulture, vlč. Kopilović je kazao: »Bilo je to davno kada je ovoj izložbi dat tako znakovit naslov. Naime, svečanosti oko Dužijance čovjeka dovode u direktan odnos prema onome koji daje da raste i plod rada naših ruku bude blagoslovljen jer uzalud bi bio naš rad i naše sisanje i oranje da nema 'Onoga koji daje da raste'«.«

Podsjećajući kako se Institut u domeni sadržaja i izbora eksponata po običaju određuje prema »misli vodilji« koja konkretno označava godinu koju vjernici žive, vlč. Kopilović je objasnio: »Ove je godine izložba posvećena jednom od temeljnih otajstava vjere – Euharistiji. U krhkosti pasivnoga kruha čak čudesno smanjenog, u komadić hostije za vjernike se krije najveća tajna vjere. Za taj mali komadić bijeloga kruha su građena zlatna svetohramišta,

načinjene najljepše monstrance, najvrijedniji kaleži posuti biserima i dragim kamenjem i konačno građene najljepše crkve.« Naglašavajući fenomen ovakve ljubavi, bogatstva i znanja posvećenog kruhu u hostiji, vlč. Kopilović je odredio jedan dio nastojanja ove izložbe: »Kako je nemoguće ni izreći ovaj čudesan nerazmjer a ipak smisao svega što je u Crkvi ugrađeno, radosni smo što smo barem na nekoliko umjetničkih fotografija našeg vrsnog suradnika i umjetnički nadarenog čovjeka Nikole Tumbasa, uspjeli pred vaše oči izložiti umjetničke fotografije kao svojevrsnu samostalnu izložbu s jedinstvenom porukom: Euharistija u slici.«

SLAMA KAO TEMELJ SLAVE: Glede radova u segmentu izložbe koji pripada umjetnosti u tehnici slame i koji je upriličen sa istom porukom – u službi kruha, govoreći o karakteristikama materijala neophodnog za ovu strpljenjem i preciznošću utemeljenu tehniku, vlč. Kopilović je ukazao na sljedeće: »Danas smo svjedoci da velika umjetnička djela posvećena malom kruhu uistinu daju duh i dušu kao i da ovako oblikovana slama nije simbol prolaznosti nego temelj slave. Ljepota je slava i slavljenje. Tek onaj među nama, tko zna ljepotu vidjeti, taj će je slaviti. Stoga mi je želja dok otvaram ovu izložbu da gledajući uživate i uživajući u ljepoti, s nama i slavite.«

Radove fotografa Nikole Tumbasa zastupljene na ovoj izložbi čine dvije serije fotografija – jednu već poznatu, urađenu za ovogodišnji kalendar Subotičke biskupije u izdanju Instituta, te drugu koja prikazuje sakralne predmete (ciborije, kaleže, pokaznice, monstrance, tabernakule te posude za pričešćivanje) iz subotičkih crkava sv. Terezije Avilske, sv. Roka, sv. Jurja, i sv. Mihovila (Franjevačke). Cjelovitosti poruke, pokraj pomenutih fotografija, do-

prinose i izloženi eksponati iz subotičkih crkava – procesijski plašt Marije Majke Crkve iz 2000. godine, te oltarnik antipedij iz 19. stoljeća, nebo iz 1896. godine, misnica iz 19. stoljeća i brojni parametri koji se koriste u služenju svete mise, a koji pripadaju riznici crkve sv. Roka.

VELIKI BROJ AUTORA: Prema riječima voditeljice slamarske sekcije HKPD »Matija Gubec«, Jozefine Skenderović, radovi u tehnici slame su birani iz fundusa ovog Društva, a njihov je izbor imao namjeru zastupiti što više autora. Također, izbor ovih slamarskih ostvarenja obuhvaća period rada Kolonije od 1987. do 2004. godine. Izabrana su 44 djela koja potpisuju sljedeće slamarke, ali i slamari: Kata Rogić, Ana Crnković, Đurđica Stantić, Emina Sarić, Ana Jaramazović, Kosovka Ivković Ivandekić, Rozalija Sarić, Marija Ivković Ivandekić, Kristina Kovačić, Marija Dulić, Marija Vojnić, Cilika Jara-

mazović, Jozefina Skenderović, Branka Dulić, Zoran Ivković Ivandekić, Cecilija Matoš, Ilona Vojnić Zelić, Anica Horvacki, Nedeljka Šarčević, Vera Bašić Palković, Marga Stipić, Jovanka Tadić, Antal Toldi, Biljana Remeš, Katarina Skenderović, Rozalija Tot Kiš, Đurđina Vidaković Hadnađ, Eržebet Virag, Eržebet Gubičak, Matilda Obradović, Eva Aroksalaši, Jelena Bedalov i Jelena Balzam.

Teme njihovih radova su različite – od sakralnih, preko pejzaža do običaja ili scena iz života na salašu. Svakako, smisaoni trud njihovih stvaralaca i uspješnost ovih radova jeste ono što ih, pokraj tehnike i tematskih okvira ove izložbe, povezuje i ujedinjuje.

Izložba je otvorena do 9. rujna a možete je pogledati svakog dana prije podne u terminu od 7 do 13 sati.

D. Bašić Palković

Održan Međunarodni festival amaterskog filma »Žisel«

Dvije nagrade za film »Bubuš«

Na 35. Festivalu amaterskog filma na temu život sela – »Žisel«, u Omoljici, prikazan novi kratkometražni film Ivana Ivkovića Ivandekića »Bubuš« * Zvonimir Sudarević osvojio nagradu za najbolju kameru za film »Bubuš« a Tanji Dulić je pripala nagrada za najbolju žensku ulogu u Ivkovićevom filmu

Nagrađeni na festivalu u Omoljici:
Ivan Ivković Ivandekić, Tanja Dulić i Zvonimir Sudarević

Nakon prošlogodišnjeg uspjeha *Ivana Ivkovića Ivandekića* s kratkometražnim filmom »Klapim« na Međunarodnom festivalu amaterskog filma »Žisel«, u Omoljici kraj Pančeva, na kojem je osvojio Veliku nagradu (Grand prix), novi Ivkovićev film »Bubuš« uvršten je ove godine u program 35. Festivala »Žisel«, koji je održan 6. i 7. kolovoza. Na ovogodišnji Festival prispjelo je 39 filmova.

Nagrade nisu izostale ni ove godine. Zvonimir Sudarević je osvojio nagradu za najbolju kameru za film »Bubuš«, a nagradu za najbolju žensku ulogu osvojila je Tanja Dulić za ulogu u Ivkovićevom filmu. Odluke o nagradama donio je žiri u sastavu: Nikola Lorencin, filmski redatelj, Vladimir Perović, filmski redatelj i Stevica Živkov, animator.

PRIZNANJA STIŽU: »Kratkometražni film »Bubuš« snimio sam prošle godine, a Zvonimir Sudarević je bio snimatelj, a također je uradio i montažu filma. To je moj drugi film, nakon kratkometražnog filma »Klapim«. Prošle je godine na Festivalu »Žisel« Biserka Jaramazović dobila nagradu Zlatan prsten za najbolju žensku ulogu

koju je ostvarila u filmu »Klapim«, a ove godine tu nagradu je osvojila Tanja Dulić za ulogu u mom filmu. Dva puta uzastopno osvojene nagrade za najbolje ženske uloge pokazuju da moji filmovi imaju smisla i kvalitetu u amaterskoj oblasti stvaralaštva, jer te nagrade dodjeljuju ljudi iz filmske struke. Dakle, priznanja stižu i to je pokazatelj kako je riječ o ozbiljnim projektima«, kaže Ivković Ivandekić, napominjući da mu je pozitivna reakcija pu-

blike nakon projekcije filma »Bubuš« na Festivalu u Omoljici, kao i nakon projekcije istoga filma na Reviji amaterskog filma u Zagrebu u ožujku ove godine, dala veliki poticaj za daljnji rad.

VIŠE OD FILMSKE ETNO-INFORMACIJE: »Već sam naziv filma »Bubuš« izazvao je interesiranje kod publike koja ne zna što znači ta riječ, ali i kod one koja poznaje značenje te riječi. Bubuš je izmišljeni lik kojim su roditelji plašili djecu kada nisu bila poslušna ili kada su pravila razne nestašluke. Bubuš je za djecu značio nešto što ima značenje strašnog i zlog. »Bubuš« je nastavak filma »Klapim«, a volio bih napraviti trilogiju, kojom ću zao-kružiti ideje koje nosim već dugo godina. Zajednička tema mojih filmova je što govore o snovima, mašti, ljubavi, vremenu prošlome, životu na salašima, što se sve opet prelama kroz apstraktne elemente priče koji su također sadržani u mojim filmovima. U mojim filmovima vide se pejzaži bačke ravnice, salaši, derme, narodne nošnje bunjevačkih Hrvata i svi ti etno-elementi povezani su s apstraktnim elementima. Prošle godine u obrazloženju žirija za dodjelu Velike nagrade za film »Klapim« upravo je istaknuto da moj film nije tek filmska etno-informacija«, kaže Ivan Ivković Ivandekić nakon povratka s Festivala u Omoljici.

Z. Sarić

Scena iz filma »Bubuš«

Miljenko Jergović – »Gloria in excelsis«, Zagreb, 2005.

Jednostavan svijet

Knjiga do Hrvata sad sve češće dolazi kroz prozorčić kioska. Uskoro će to kratko doticanje ruku prodavačica i kupaca novina i knjiga postati čvrsta ljubavna veza, osobito ako se i druge novinske kuće dosjete onog što se dosjetio Jutarnji list – hrvatskom čitateljstvu ponuditi, kvalitetan i jeftin hrvatski roman

Piše: Zdenko Samaržija

Knjiga na hrvatskom kiosku izazvala je mnoge kontraverze. Čule su se jadikovke malih izdavača i lijenih urednika, nedoumice nostalgičara za antikvarijatima te odmjerena distanciranost velikih izdavačkih kuća. Bilo kako bilo, postalo je uobičajeno na kioscima uz dnevne novine vidjeti DVD-filmove, CD-e s glazbom te ukoričene klasike hrvatske i svjetske književnosti, rječnike, atlase, leksikone pa čak i enciklopedije. Knjiga do Hrvata sad sve češće dolazi kroz prozorčić kioska. Nije poznato troše li Hrvati više na knjige nego prethodnih godina, no vjerojatno se puno više čita. Ili se barem puno više počne čitati. A čitat će još više nastaviti »Jutarnji list« izdavati knjige u biblioteci Premijera.

PREMIJERA: U biblioteci Premijera »Jutarnjega lista« objavljuju se nova djela afirmiranih hrvatskih književnika. Čast je imao biti prvi *Miljenko Jergović* s romanom »Gloria in excelsis« (Zagreb, 2005., 364. stranice), no, nije fraza, ali urednički tim biblioteke Premijera (urednik *Ivica Buljan*, grafički urednik *Halid Malla*, dizajner naslovnice *Zoran Birman* te lektorica *Ana Bogišić*) je jamačno počašćen što je ovaj vrsni roman Miljenko Jergović objavio baš kod njih.

TRI PRIČE: U knjizi »Gloria in excelsis« tri pripovjedača su ispričala priče. *Fra Marijan* je ljetopisac franjevačkoga samostana svete Katarine u Kreševu od Uskrsa 1765. godine do svibnja 1768. godine, *Željko Ćurlina* je pilot britanskoga ratnog zrakoplovstva koji je bombardirao Sarajevo u travnju 1945. godine i koji je četiri mjeseca proveo u Zagrebu te *Šimun Paškan*, ključar skloništa u Sarajevu koji je poginuo u tom bombardiranju. Manirom plemenitog pripovjedača, Jergović, vješti iluzionist, nam je donio bezbroj likova ne zamarajući se opisima društvene i ratne stvarnosti; valjda podrazumijeva da odlično razumijemo kada zbog okolnosti susjed postane ubojica – Jergovića zanimaju sudbine i ideje koje nose njegovi junaci.

STILIST I POL: Jergović je velemaistor pisane riječi. Sreća je što nije usamljen u

toj službi, a nesreća je njegova što je Hrvat iz Bosne pa ga neprestano uspoređuju s *Andrićem*, *Ivom*, premda bi Jergovića zapravo trebalo mjeriti s jednim drugim *Andrićem*, *Stankom*, *Slavoncem*. Dok je bio mlad (a rođen je u Sarajevu 1966. godine) jamačno mu je godilo da ga uspoređuju s *Ivom Andrićem*, no sada je to već izlizano, a moguće, i izlišno. Danas je Jergović čangrizavi novinar i zreli pripovjedač. Razbacao se posvuda, no svejedno piše li knjižurinu od 600 stranica (jedne je godine izdao knjigu od 700 stranica, a naredne nešto tanju) ili koju kratku prozu ili prikaz najnovijeg falšanja *Mate Miše Kovača*, Jergović ozbiljno vara svoga čitatelja. Na primjer, kada opisuje liječenje od mamurluka, manirom vrsnoga autoriteta stavlja u usta nekog Jose Ličanina recept za liječenje – rasol i janjeća čorba na kiselu. Pa nastavlja taj njegov Josu da su radi janjeće čorbe kod njegove »tetke Mande u Gospiću, prije rata (onog, od 1941. do 1945.) ustajali mrtvi iz groba da je probaju, i nije im poslije bilo teško nazad u zemlju. Šta bi im još od života trebalo nakon što pokušaju Mandinu čorbu.«

Daleko bi nas odvelo prepričavanje stilskih bravura, nježnih i naturalističkih biseri, svaki je redak izvrstan, svaka rečenica

dotjerana. Likovi su stvarni, jednostavni, prostodušni. Povijesne situacije i stvarne osobe su tu da se kroz njih ispriča priča te da budu arhetipovi, ili dobra ili zla ili zbuđenosti.

PREVARA: Opako me prevario *Milorad Pavić* navodeći neke detalje o Hazarima, no podlegao sam zavodničkoj priči Miljenka Jergovića, osobito onoj koju je rukom ispisao fra Marijan, ljetopisca samostana svete Katarine u Kreševu. Dok sam otkrio prevarantske namjere i nelogičnosti u Pavićevoj priči, Jergovića neću provjeravati. Poznajem sijaset likova koje je spomenuo, ili barem mislim da poznajem djelatnost tih franjevaca – no Jergović prijateljuje s njima. Ne znam je li Stepinac služio misu u praznoj crkvi, ne znam jesu li britanski avioni ostali nakon svršetaka rada u Zagrebu kao pomoć jugoslavenskom ratnom zrakoplovstvu, ali kada to Jergović napiše zvuči uvjerljivo. Neću provjeravati dimenzije samostana u Kreševu niti tragati za ukazanjima duhova i šejtana u Kreševu i okolici. Ako me je i slagao, neka mu. Priznam mu pobjedu. Takvim vrsnim lažljivcima mjesto je u Stockholmu. Neće bit Ivo jedini Hrvat koji je tamo dobio nagradu.

Feljton: Značajni hrvatski skladatelji iz Srijema (5. dio)

Glazbeni pjesnik prirode

Izgrađujući svoj način izražavanja na temeljima postromantizma i impresionizma, dajući prednost harmoniji kao glavnom nositelju glazbenog izraza, napuštajući katkad, prilikom oblikovanja glazbenih fraza, podjelu na taktove i klasični periodicitet, prepuštajući se osjećanju unutarnjeg ritma, Preprek je stvorio niz zanimljivih djela u kojima dolazi do izražaja romantična osjećajnost, dinamičnost i dramatičnost

Piše: Đuro Rajković

Asada nešto o Preprekovim solo-popijevkama. Preprek nikada nije skladanje solo-popijevaka smatrao najvažnijim dijelom svoga glazbenog stvaranja. Ali skladajući ih, one su također bile odrazom dubokog doživljavanja, možda i značajnijeg od nekih drugih njegovih skladbi, jer su bile u svezi s određenim pjesničkim tekstom, koji nije samo uslovljavao izvjesni ugođaj određen glazbom naroda kojem je pjesnik pripadao, nego i osjećajima i mislima koje je tekst nosio u svojoj biti.

KARAKTERISTIKE PREPREKOVIH SOLO-POPIJEVKI:

Evo što je o Preprekovim solo-popijevkama napisao novosadski muzikolog dr. Hranislav Đurić: »U svojim solo-popijevkama, koje su nastale kao posljedica dubokih doživljavanja raznovrsnih pjesničkih tekstova, Preprek traži olakšanje i utjehu i u njima vidi mogućnost da se otisne u svijet svojih snova i osjećanja, u prostranstva koja ublažavaju njegova osjećanja osamljenosti, uzaludnosti, prolaznosti i osobne tragičnosti. Ustvari, njegove su solo-popijevke jedna vrsta katarze, ili oaza, često samo fatamorgana, ali dovoljno snažna, da se u njenom hladu liječi od civilizacije, tehnike i dehumaniziranog vremena koje raščerečuje ljudske odnose, da u njenoj bogatoj flori odmori oči od betona, stakla, metala i buke saobraćajnih sredstava, da u njenoj opojnoj životodavnoj vodi nađe zaborav. Njegove divne i uzbudljive solo-popijevke, svima osamljenima namijenjene, zvuče gotovo kao intimne ispovijesti onima koji ne mogu preboljeti svoj san i priviknuti se na ovozemaljske jade«.

ROMANTIČNA OSJEĆAJNOST: Pošto mi prostor ne dozvoljava opisivanje ostalih Preprekovih skladbi reći ću o njegovom skladalaštvu jednu rečenicu. Izgrađujući svoj način izražavanja na temeljima postromantizma i impresionizma, dajući prednost harmoniji kao glavnom nositelju glazbenog izraza, napuštajući katkad, prilikom oblikovanja glazbenih fraza, podjelu na taktove i klasični periodicitet, prepuštajući se osjećanju unutarnjeg ritma, Preprek je stvorio niz zanimljivih djela u kojima dolazi do izražaja romantična osjećajnost, dinamičnost i dramatičnost.

Zagrebački profesor glazbe i orguljaš Mato Lešćan napisao mi je o Preprekovom stvaranju sljedeće: »Možete biti sretni što živite u blizini tako velikog čovjeka kakav je gospodin Preprek. U svojim skladbama, osobito orguljskim, zatim u solo-popijevkama, misama i motetima, gospodin Preprek je došao do izvornih i originalnih rješenja. Smatram ga bogodanim skladateljem koji je stvorio izvanredan opus... Vi, koji ga bolje poznajete, znate da je to istina i da je on kod nas nepoznata veličina«.

CRKVENOGLAZBENI OPUS: Preprek je i istaknuti crkveni skladatelj čiji je crkvenoglazbeni opus također golem. Promatrane cjelovito, njegove crkvene skladbe, osim što su glazbeno vrijedne, odišu i kršćanskim duhom. Navedene vrijednosti posljedica su zahtjeva općenitosti i objektivnosti crkvene glazbe. Podredivši skladanje tim zahtjevima, proizišlim iz najsavršenijeg crkvenog pjevanja, gregorijanskog koral, Preprek je stvorio veoma uspješna, uzvišena i potresna crkvenoglazbena djela. Bez obzira na manju ili veću modernost Preprekovih crkvenih skladbi, one potpuno odgovaraju svetosti mjesta, jer je Preprek nepogrešivo osjećao do koje mjere mogu biti moderne, a da ostanu crkvene. To je mogao postići samo naj-

darovitiji skladatelj, Stanislav Preprek, jedan od najstarijih i najvatrenijih naših cecilijanaca, vrtni poznavatelj i ljubitelj Liturgije. S Liturgijom je živio do kraja svog života smatrajući je nepresušnim vrelom umjetničke inspiracije.

Najvrednije Preprekove crkvene skladbe su mise, himni, moteti, kantata »Uskrsnuće« za sola, zbor i orgulje, himan »Inviolata« za troglasnini ženski zbor i orgulje, »Ave Maria« i »O salutaris hostia« za glas i orgulje.

SPOSOBNOST IMPROVIZIRANJA:

Preprek je bio i nedostižan improvizator na orguljama i glasoviru. Njegova čudotvorna improvizatorska sposobnost bila je možda najgenijalnija strana njegove glazbene darovitosti. Rijedak sam sretnik koji je Preprekovo improviziranje slušao. Ono je-motivsko-tematski bilo tako sjajno provedeno i oblikotvorno zao-kruženo, da nikada nisam čuo nešto slično. Na sreću, Preprek je poneke svoje improvizacije snimio na magnetofonsku vrpču i tako ostavio dokaz svoga improvizatorskog umijeća. Evo nekoliko naziva njegovih improvizacija na glasoviru: Čempresi i vodoskoci, Nocturno u Asduru, Zlatna ptica, Nutamje more, Silja, Albinin vrt, Vedra minijatura, I vječno pjevaju šume, Sonatni stavak, Meditacija o Beethovenu.

Na svu sreću, Preprek je za života, u vlastitoj nakladi, objavio priličan broj svojih svjetovnih skladbi pa su se one otada počele više izvoditi. Dio njegovih skladbi objavilo je i Udruženje kompozitora Srbije, a zatim i Vojvodine. Gradska biblioteka u Novom Sadu objavila mu je nedavno, u najelegantnijem izdanju, Dvije poeme za violončelo i klavir. Crkvene skladbe i spise redovito mu je objavljivao zagrebački časopis »Sv. Cecilija«. Dr. Jerko Matoš, nekadašnji ravnatelj župe sv. Jurja mč. i širokogrudni mecena istinskim umjetnicima, objavio je sljedeće Preprekove skladbe: Četiri mise (1980. god.), 11 preludija na koralne teme i Improvisata (1982. god.), Crkveni himni (1984. god.), Četnaest jednoglasnih misa (1985. god.), Suita za orgulje (1985. god.). Sve su to doprinosi koji utječu na promicanje ovog našeg zapostavljenog skladatelja.

KNJIŽEVNO STVARALAŠTVO I PREVODILAŠTVO: Osim glazbenim Preprek se bavio i književnim stvaranjem i prevodenjem. S njemačkog jezika nadahnuto je preveo sumersko-babilonski ep »Gilgameš«, najstarije književno djelo na svijetu. Prijevod je objavila sarajevska izdavačka kuća »Veselin Masleša« 1961. godine. Prošle godine Gradska biblioteka u Novom Sadu objavila je njegovu sabranu poeziju s predgovorom dr. Draška Redepa.

Preprek se u svojoj mladosti bavio i crtanjem. Sačuvao je 40 crteža rađenih grafitnom olovkom, tušem, perom i četkom. Oni su izvrsni primjeri njegove likovne darovitosti.

U nekadašnjoj Kraljevini Jugoslaviji Preprek je 1940. godine postao članom Udruženja jugoslavenskih muzičkih autora (UJMA). U Federativnoj narodnoj republici Jugoslaviji postao je 1958. godine članom Udruženja kompozitora Srbije, a kasnije Vojvodine. Nalazi se u svim Jugoslavenskim enciklopedijama i leksikonima. Godine 1977. uvršten je i u međunarodni leksikon pod nazivom »Who's who in music« (Tko je tko u glazbi) koji se izdaje u Kembridžu u Engleskoj. Nalazi se i u 22. knjizi Enciklopedije Novog Sada tiskanoj 2003. godine.

PREPREKOVA ZAOSTAVŠTINA U ZAGREBU: Ovozemaljski život napustio je Preprek 13. veljače 1982. godine i počiva u grobu svojih roditelja na Novomajurskom groblju u Petrovaradinu. Njegovu svjetovnu umjetničku ostavštinu predao sam, prema njegovoj oporuci, Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, a crkvenoglazbenu ostavštinu Institutu za crkvenu glazbu »Albe Vidaković« također u Zagrebu.

Završit ću izlaganje o Prepreku i njegovoj glazbi tekstom beogradskog muzikologa prof. Dušana Plavše, pročitano na proslavi 80. godišnjice života Stanislava Prepreka koja je održana u svečanoj dvorani Akademije umet-

Đuro Rajković i Stanislav Preprek: bilježenje nota po diktatu

nosti na petrovaradinskoj tvrđavi, dakle, prije 25 godina. Vjerujem da mi prof. Plavša neće zamjeriti što sam tekst skratio i ijekavizirao.

»Glazbeni pjesnik proljeća i radosti, osamljenosti, mraka noći i misterije smrti, petrovaradinski skladatelj Stanislav Preprek osoba je naše glazbene kulture, koju iznimno poštuju i cijene oni koji je poznaju, i koji su, na žalost, malobrojni, a na koju zaboravljaju oni, koji je malo poznaju, a koji su, na žalost, brojniji. U slučaju skladatelja simfonijske, komorne, crkvene, vokalne, orguljaške i glasovirske glazbe, Stanislava Prepreka, potvrdile su se, po tko zna koji put, Njegoševe riječi: 'Iz grmena velikoga lafu izići trudno nije, u velikim narodima geniju se gnjezdo vije'. Preprek je sunarodnjak srazmjerno malog naroda, a uz to i građanin jedne do skora posve male, provincijalne sredine, koja tek onedavno brižljivije njeguje svoj odnos prema prošlim i suvremenim kulturnim vrijednostima. Umjetniku posve izuzetnog formata ova sredina nije uspjela ili umjela više i bolje pomoći u promicanju njegovih djela, te tako ime ovog vrsnog glazbenog stvaraoca jedva da je i poznato većini stanovnika Vojvodine.

STVARALAŠTVO NASUPROT TEŠKIM PRILIKAMA: Za Stanislavom Preprekom je danas, poslije 66 godina intenzivnog stvaralačkog, prevodilačkog i izvođačkog rada, impozantan životni opus. Vjerojatno zbog prilika pod kojima je živio, a koje nisu prošle bez iznimno okrutnih sudbinskih udaraca, koji su za ovog vitalnog umjetnika predstavljali izazov beethovenske volje za životom i dokazivanjem svoga umjetničkog identiteta, Preprekov simfonijski opus ostao je skroman, sveden na jednu simfoniju sa završnim zborom. Vjerojatno se i izostajanje zanimanja za glazbenu scenu, kod ovog stvaraoca radoznalog duha, može tumačiti istim razlozima, u kojima možda možemo naći i centralni motiv njegove koncentracije na lirske žanrove u glazbi, posebno glasovirskoj, vokalnoj i komornoj. U okviru glazbene lirike – da naša muzikologija bolje pozna je opus Stanislava Prepreka i da je pažnja naših izvođača bolje usmjerena na njegova djela – ovaj bi se skladatelj mogao uvrstiti među najistaknutije svjetske vokalne i instrumentalne liričare.

Stanislav Preprek izražava bogatu ljestvicu ljudskih osjećaja. On je glazbeni pjesnik prirode, ozaren njenim vedrinama i svijetlim bojama i uzbuđen njenom prolaznošću, utkanošću smrti u niti života, zamišljen nad njenim nedokučivim tajnama. Voljom sudbine vječni mrak je postupno, u godinama pune stvaralačke moći i sazrijevanja, padao na njegove oči, osamljenost je htjela u svoj zagrljaj uhvatiti ovog prognanika iz svijeta svjetlosti, ali on je našao pribežište u svojoj umjetnosti s kojom se opet našao među ljudima i u središtu života.

Stanislav Preprek je pored niza strašnih životnih udaraca i nesreća (najveće su osobna sljepoća i nestanak sina u ratu, op. prir.) imao i nekoliko velikih sreća. Nisu ga nikad napuštali prijatelji i nije ga nikad, osim možda, kao i svakog stvaraoca u prijelaznim etapama svoga razvoja, napuštala volja da stvara i to da stvara za ljude.

Iskazujemo svoju duboku zahvalnost i poštivanje jednom iznimno poštenom i darovitom umjetniku, koji je svemu, što u životu jednog društva u usponu ima vrijednosti, služio u okvirima svojih mogućnosti i moći i koji se, zajedno s nama, može s ponosom osvrnuti na svoje veliko i plodno životno djelo. Želim u ime svih, koji su desetljećima s uspjehom izvodili skladateljeva djela, i u svoje osobno ime, doajenu vojvođanskih skladatelja, majstoru Stanislavu Prepreku, još mnogo godina uspješnog i plodnog rada i dobrog zdravlja. Mladost i vid mu, na žalost, nitko više ne može vratiti, ali ni njegovu mudrost i vidovitost oduzeti, a njegova velika umjetnost, koja već danas živi među nama, postat će zasigurno i glazbom budućnosti.

Sve Preprekove skladbe, od 1957. godine nadalje, zabilježio je, prema Preprekovom diktatu, pisac ovoga članka. ■

Osamdeset i pet godina od osnutka Filatelističkog društva u Subotici

Povijest filatelije u Subotici

*Pravila Filatelističkog društva »Bačka« su ovjerena i odobrena 9. travnja 1921. od strane Ministarstva unutarnjih djela Kraljevine SHS * Prva marka, koja je vezana za Suboticu, objavljena je od strane ZJPTT 1970. godine i predstavlja marku iz serije »Reprodukcije baroknih slikara iz XVII. i XVIII. stoljeća«*

Piše: Ljudevit Vujković Lamić

Subotica je jedan od gradova koji je imao tu sreću da su se kroz povijest mladi ljudi iz ovog mjesta školovali u velikim europskim sveučilišnim centrima. Bilo iz prestiža ili, pak, iz ekonomskih ili inih razloga, uglavnom studenti u Budimpešti, Beču i Zagrebu došli su u doticaj s filatelijom dosta rano.

Naime, poštanska marka postoji od 6. svibnja 1840., kada je u Engleskoj po ideji sir Rowlanda Hyla objavljen prvi njezin primjerak na svijetu.

Poštanski promet na prostorima današnje Subotice javlja se mnogo ranije. Postoji podatak da je 24. ožujka 1753. godine otvorena poštanska postaja u Horgošu. Kako je ovaj teritorij pripadao Austro-Ugarskoj, a stoga su i ustrojstva ove monarhije vladala i na ovim teritorijima, može se tvrditi kako je od prvih austrougarskih maraka iz 1850. poneka zalutala i kod nas. To se sigurno sve češće odigravalo kada je Ugarska pošta dobila osamostaljenje nagodbom iz 1867. godine. Tek 15. veljače 1871. dolazi do tiskanja prve ugarske marke i od tada se može smatrati da počinje ekspanzija mađarske pošte, a i filatelije na ovim prostorima.

POČETAK FILATELIJE U SUBOTICI: Visokoškolci iz Subotice, koji su studirali u Zagrebu, došli su najvjerojatnije u doticaj sa zagrebačkim filatelistima, jer je u Zagrebu postojalo Hrvatsko filatelističko društvo još od 1896. godine. Ovi mladi ljudi su postali članovi ovog Društva kao Podružnica Subotica dana 16. listopada 1919., da bi već 8. studenoga 1920. predali zahtjev velikom kapetanu grada Subotice u kome izvješćuju vlasti »kako je osnovana podružnica u Subotici i

Osnivački akt Filatelističkog društva »Bačka« iz 1920. godine

kako nemaju lokala gdje se sastajati, te daju na znanje velikom kapetanu da se sastaju u privatnim kućama«. Pravila Filatelističkog društva »Bačka« ovjerena su i odobrena 9. travnja 1921. od strane Ministarstva unutarnjih djela Kraljevine SHS. Tako počinje i službeno postojati Filatelističko društvo »Bačka« u Subotici.

Koliko su zanos i želja bili veliki za napredovanjem filatelije u Subotici pokazuje i to da su već svibnja 1921. godine počeli izdavanje stručnog časopisa pod nazivom »Bačka filatelija«. »Bácsmegyei Napló« od 26. siječnja 1936. u članku o petnaestogodišnjem jubileju ovog društva navodi pokretanje ovog časopisa. Urednici su bili Omar Džudža i Imre Konc, a odgovorni urednik je bio Ferencz Hoffmann. Povodom petnaestogodišnjice Društva održana je filatelistička izložba, koju je otvorio ministar prometa tadašnje SFRJ Mehmed Spaho. Istovremeno u Subotici je održan IV. Kongres jugoslavenskog filatelističkog saveza. Tih godina u »Bácsmegyei

napló« novinar Ladislav Fišer ima stalnu rubriku nedjeljom u kojoj prati sve događaje i novosti iz filatelije, sve do početka travanj-skog rata 1941.

FILATELIJA TIJEKOM II. SVJETSKOG RATA: I u ratnim danima filatelija živi. Subotički trgovac poštanskim markama István Dobó ima filatelističku radnju u zgradi današnje Gradske knjižnice. Od 1. prosinca 1941. on također počinje s tiskanjem mjesečnika »Bélyegyhíradó« (Filatelistički vjesnik), koji je kontinuirano izlazio u idućih 13 mjeseci. Također, Subotičani Sima Mučalov i Mihály Schiller 1942. sudjeluju uspješno na filatelističkoj izložbi u Budimpešti.

Tradicija filatelističkog tiska nastavljena je i poslije završetka rata. Filatelističko društvo »Bačka« okuplja se i već 10. ožujka 1946. najavljuje jednim proglasom početak izdavanja dvojezičnog mjesečnika »Filatelistički pregled« (Glasnik), koji izlazi do svibnja 1949. Ovo je bio, uz zagrebačku »Filateliju«, jedini filatelistički časopis u novoj Jugoslaviji.

Izložba

U povodu 85. obljetnice od osnutka filatelističkog društva u Subotici 27. kolovoza u galeriji Likovni susret bit će upriličena izložba na kojoj će sudjelovati oko 80 izlagača iz – Mađarske, Slovačke, Rumunjske, Hrvatske, Slovenije, BiH, Makedonije i SiCG.

Organizacijski odbor izložbe i berze maraka iz 1936. godine (lijevo), i letak za istu izložbu (desno)

Tiskanja Subotice ili motiva iz ovoga grada na poštanskim markama nisu imali nekog velikog uspjeha i pokraj niza prijedloga. Istina, bio je jedan pokušaj izdavanja poštanske marke odmah po oslobođenju Subotice. Novinar *Joso Šokčić*, odvjetnik *Andrija Šarčević* i *Ljudevit Vujković Lamić-Moco* su u tadašnjoj tiskari u Nušićevoj ulici pokušali izdati pretisak mađarske poštanske marke od 1 filera (MK – 631) s pretiskom »Subotica je slobodna 11. X.1944 + pengova« na nađenim tabacima maraka. No, policija ih je uhitila i prema kasnijim pričanjima, saznajemo kako im je zaplijenjena sva pretisnuta tiraža. Ipak uspjeli su sačuvati svega 5 komada ovih maraka u njihovom posjedu.

SUBOTICA NA POŠTANSKIM MARKAMA: Prva marka, koja je vezana za Suboticu, objavljena je od strane ZJPTT 1970. godine i predstavlja marku iz serije »Reprodukcije baroknih slikara iz XVII. i XVIII. stoljeća«. Marka od 3,25 dinara je reprodukcija ikone »Krštenje Kristovo« nepoznatog slikara s ikonostasa iz crkve Svetog Dimitrija u

Šandoru (Aleksandrovo) (Yukat. 1282.).

Paličko jezero je poznato ljetovalište i lječilište još iz polovice XVIII. stoljeća. Projekt isušivanja i ponovnog punjenja vodom 1971.-1975. postao je sinonim za zaštitu čovjekovog okoliša. Godine 1979. je dospjelo na poštansku marku u seriji »Zaštita čovjekove sredine« – kao avionski snimak dijela jezera sa Ženskim štrandom u stilu secesije na marki od 4,90 dinara.

Gradska kuća u Subotici, kao jedna od najupečatljivijih zgrada u stilu mađarske varijante secesije, nije nikada stigla na poštansku marku od 4,50 dinara. Ipak, čuveni vitraž s jednog od prozora u Gradskoj kući, rad *Mikse Rotha* ipak se našao na marci, koja je izdana 1991. godine povodom proslave 600 godina od prvog spomena imena grada u spisima.

Godine 1992. izdana je marka od 10 dinara povodom 100 godina telefonskog prometa u Subotici, Novom Sadu i Zrenjaninu i na njoj se nalazi silueta Gradske kuće. (YU kat. 2449.)

Povodom 50 godina ZOO vrta – Palič 2001. izdana je serija maraka od 6, 12, 24, i

30 dinara, s likovima životinja koje se nalaze u ovom ZOO vrtu (lav, bijeli medvjed, japanski makaki i peruanski pingvin).

Iste godine izdana je marka od 30 dinara u seriji »Zaštita prirode« – Ludoško jezero s bijelom čapljom.

Godine 2002. izdane su dvije marke od 7 i 28,70 dinara s bunjevačkom narodnom nošnjom.

ZNAČAJNI ČLANOVI: Društvo filatelista je također, tijekom godina, veoma intenzivno pratilo mnoge značajne događaje i godišnjice iz povijesti i kulture obilježavajući ih s preko 120 prigodnih žigova, koji su bili u javnoj uporabi u Pošti.

Subotička filatelija je vrlo brzo zauzela zavidno mjesto u državi, a slavu su joj pronijeli: *Magarašević, Milekić, Ungar, Kopp, Acs, Vukić, Wohl, Weis, Watz, Draganić, Džudža, Mučalov, Bellak, Dobó*. Poslijeratnu generaciju filatelista, uz preživjele, predvode: *Šarčević, Vujković Lamić, Fišer, Lendvai, Prokeš, Weis ml., Korhec, Vidra, Palatinski, Budimir, Stipić, Perčić, Vujković ml., Maglajić, Mučalov ml., Mekanov* i dr.

Djelatnost Društva filatelista ogledala se i u organiziranju raznih izložbi – u sastavu »Subotičkog gospodarskog tjedna i izložbe« održana je i velika filatelistička izložba u društvenim prostorijama restoracije LOYD (1938.), velika filatelistička izložba povodom 180 godina Pošte (1959.), Samostalna izložba Julije Korheca (1964.), Prva pokrajinska omladinska filatelistička izložba - POFIZ (1970.), obilježeni su Titovi jubileji (1977.), četvrti POFIZ (1980.). Pokraj ovih značajnijih, održano je na desetine manjih izložbi i smotri maraka. U posljednje vrijeme obilježene su promocije maraka koje su objavljene u vezi sa Suboticom.

Prigodna kuverta Prve pokrajinske filatelističke izložbe iz 1959. godine (180-ta godišnjica Pošte u Subotici)

Proštenje u župi sv. Roka u Subotici

Hvalospjev životu

*Dan trudnica s Blagoslovom žena prije poroda održat će se
16. kolovoza u crkvi svetog Roka*

Želimo ukazati na ljepotu i vrednotu ljudskog života! Živimo, naime, u sredini u kojoj se negativan stav prema životu očituje ne samo brojnim pobačajima, nego i užasno niskim natalitetom (u Vojvodini godišnje oko 16.000 osoba više umre, nego li se rodi!).

Želimo ovo učiniti na vrlo konkretan način okupljajući bračne parove koji očekuju dijete. Stoga srdačno pozivamo sve takve bračne drugove. Srdačno ih sve pozivamo na proštenje u župi sv. Roka koje će se održati 16. kolovoza. Neka bračni parovi dođu zajedno s djecom, ukoliko ih već imaju. Za njih će biti osigurano mjesto pred oltarom.

Nakon dosadašnjeg vrlo pozitivnog iskustva, želimo i dalje da ovo proštenje bude svojevrсни Dan trudnica s Blagoslovom žena prije poroda prema Obredniku »Blagoslovi«.

To se savršeno uklapa u tradiciju štovanja sv. Roka u našem gradu i u našem narodu. Kao što nas je nekoć njegov zagovor izbavio od strašne bolesti kuge i tako spasio od izumiranja, tako nas i danas može spasiti od strašne opasnosti »bile kuge« koja je već uzela maha i u našoj sredini. O tom jasno svjedoče statistički podaci.

Program proštenja je sljedeći: od 8 sati održat će se Klanjanje u tišini, kao zadovoljština za grijeh pobačaja, a prilika za svetu ispovijed bit će od 11 do 12 sati i od 16,30 sati, do kraja mise. U 17 sati je Zajedničko klanjanje i molitva pod geslom: »Hvalospjev životu«, a u 17 i 30 sati Svečana sveta misa za sve sudionike proštenja, a osobito za obitelji i žene trudnice.

Koncelebriranu sv. misu predvodi *preč. Franjo Ivanković*, tavankutski župnik i dekan, a klanjanje od 17 sati i sv. Misu, izravno će prenositi Radio Marija.

Andrija Anišić

Marija Feher

Tajna moje duše

Triba da ti kažem, a ne mogu
Ipak nešto u duši me mori
Zašto je tako daleko moj
Ko triba da me najviše voli.

Sićanja lutaju u glavi
Kada će doći onaj čas pravi
Da me griš jako
Da bi me tvoj bol tako
Da mi krv kroz žile krene
Da me tvoj dodir iz sna prene
Pa da se moje srce otvori
Da mi duša od sriće progovori.

Ja čekam taj dan godinama
A nešto se u meni prolama
I sad sve mi je jasno
Moram ti reći jer sutra bit će kasno
Tu sam kraj tebe
I gledam u tužne oči tvoje
I krenu mi suze niz obraze moje
Ah što ne mogu usta da otvorim
Da ti kažem koliko te volim.

A što je to između tebe i mene
Kao da su mi ruke slomljene
Blizu sam a ne smim te dotaći
Najdraža i najiskrenija ljubavi
Koju nisam znala pronaći.

Marija Feher, r. Pletikosić, rođena je 1946. godine u Somboru. Živi u Čonoplji.

Domaćica je ali prije desetak godina počinje pisati pjesme. Do sada je objavljivala u somborskom listu »Miroljub« i katoličkom mjesečniku »Zvonik«. Koautorica je knjige »Žetvene svečanosti«.

Sudjelovala je na drugom susretu pjesnika Lira naiva.

Obojeni program

»Da li je to čovek ili je mašina«

Urbans, 2005.

Početkom lipnja pojavio se sedmi studijski album novosadske skupine Obojeni Program koji nosi, ovoj skupini stilski svojstven, naziv »Da li je to čovek ili je mašina«. Album je

snimljen svibnja prošle godine u gradiću Metslawier u Nizozemskoj, u, kako naglašavaju, analognom studiju »Sing Sing«. Producent ovog, kao i prethodna dva albuma, je *Bebec*, dok je za funkciju tonskog snimatelja bio zadužen *Vlada Žeželj*.

Album je sastavljen od osam novih pjesama i remix verzije svake od njih. Remixe su uradili uglavnom malo poznati autori – *Smokin' J*, *DJ Dee*, *Silicon Science*, *DJZ*, *Hologram & Groove Bird*, *Mirko Topalski*, *Ljuba Pejić*... Realizaciju albuma je, među ostalima, pomoglo Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu. Još od suradnje s Kojom koji je producirao njihov drugi album »Ovaj zid stoji krivo«, Obojeni program je počeo s »obogaćiva-

njem« zvuka putem elemenata elektronske glazbe, što je na albumu »Sva sreća general voli decu«, (koji je za vrijeme NATO bombardiranja čak bio i zaplijenjen), dovedeno u ravnopravan odnos s njihovim analogno-rockerskim pedigreeom. Ovoga puta mašina kao da je stala u prvi plan, ispred čovjeka. Evolucija, zar ne?

Novi album započinje energično pjesama »Let's Go«, (televizijska premijera video spota za ovaj singl zakazana je za rujan na MTV Adria), »Šole ili stroj« (koja u sebi sadržava pitanje iz naslova albuma), i izuzetno plesnom »Bebas«, koje predstavljaju ujedno i najvitalniji dio albuma. U ovom analognom paketu dobivaju i pjesme »Gospodin cinik«, repetitivnu »Pod kontrolom«, galopirajuću »Sve u redu«, i čvrsto ritmičnu »Fabrike genoma«.

Što si tiče remixa oni su kreću od ambijentalnog »Silikon Color«, housea »New Colours«, break beata »Obečaj mi molim te« – što je ujedno i naslov Kebrine posljednje knjige u izdanju Beopolisa, electra »Mašina«, do electro-duba »All okay«, »Mix Max Tit«, »Mix Story«, a među kojima se kao najuspjelije (de)konstruktivno ostvarenje ističe remix pod nazivom »Savršen«.

Koncepcija da početnim slovima naslova albuma zapravo ispisuju ime grada (Novi Sad) sada otvara i pitanje mogućeg zatvaranja priče pod nazivom Obojeni program, jer »Da li je to čovek ili je mašina« donosi slovo »d« kojim ovakva zamisao biva kompletirana. To će, razumije se, pokazati vrijeme koje tek dolazi. Iako ne baš najreprezentativniji uradak ove skupine u njihovoj više od dva desetljeća dugoj karijeri, »Da li je to čovek ili je mašina« ipak predstavlja bitan, zasigurno i neizostavni, segment opstanka rock scene u Srbiji, ali i na kulturnom ex-jugoslavenskom prostoru. Sve nedostatke, možda im je najlakše »oprostiti« refrenom jedne od novih pjesama: »Moraš da znaš da svijet i nije baš tako jako savršen.«

D. B. P.

Josip Račić

(1885.-1908.)

Josip Račić, slikar, rođen je 22. ožujka 1885. u Zagrebu a pronađen ustrijeljen u sobi jednog pariškog hotela 19. lipnja 1908. Siromaštvo i neimaština su obilježili cijeli njegov život, što će ga pratiti sve do smrti unatoč snažnom slikarskom daru koji pokazuje već od djetinjstva. Otac, nadglednik stare zagrebačke tržnice, osim litografskog zanata nije sinu mogao pružiti nikakva drugog slikarskog obrazovanja pa 19-godišnji Račić od svoje skromne ušteđevine preko Beča kreće u München, te se tamo upisuje na Münchensku Akademiju. Tamo pronalazi ugljen, meki crtački materijal koji osjeća ne samo svojim slikarskim senzibilitetom već i svojom dušom, u dubini nesretnom, mračnom i ispunjenom gorčinom. I upravo će ta crnina ugljena poslije na Račićevoj paleti prerasti u nebrojene gradacije mrkoga toplog tona, koji će unutar hrvatske povijesti umjetnosti Račića obilježiti kao jednoga od najvećih virtuozâ tonskoga slikarstva.

»Majka i dijete«, »Djevojka pred ogledalom«, »Portret gospođe u crnom«, »Autoportret« – tek su neka od njegovih antologijskih ulja nastalih za vrijeme školskih praznika u Horvatima i za studija u Münchenu gdje se u nastajanju takozvane »hrvatske škole« Račić priključuje *Vladimiru Beciću* i *Miroslavu Kraljeviću*. Slikarski Račićev poriv bio je presnažan da ga ne bi tjerao i dalje od Muenche na, do svjetske umjetničke Meke i središta svih događanja – Pariza. Onamo stiže u vrijeme pojave fovizma i kubizma, no Račić proučava Goyu i njegovu rafiniranu tonsku skalu temeljenu na uporabi crnog. Za uzavrelo pariško okruženje bila je to tek jedna od bezbrojnih nesretnih umjetničkih sudbina, no za umjetnost i kulturu maloga hrvatskog naroda gubitak jednog od najvećih slikarskih majstora s početka stoljeća.

HRCKOVA SVEZNALICA

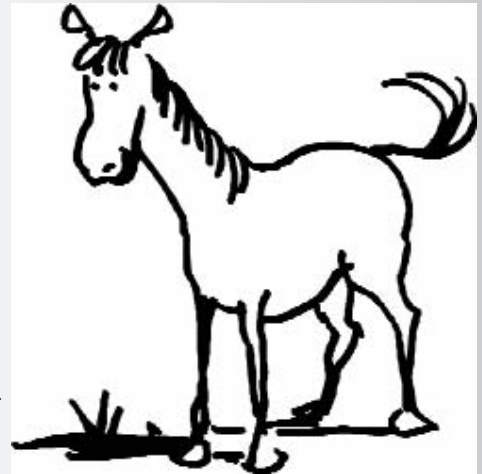
Uređuje: Ivana Petrekanić Sič

JESTE LI ZNALI?

Šišmiši svoj život provedu uglavnom noću. Danju se kriju u špiljama, ruševinama, napuštenim tunelima, tavanima. Nogama se objese za tavanicu ili bilo što pogodno pa obmotani svojim krilima spavaju. Predvečer se bude i zajedno sa skupinom krenu loviti insekte kojima se hrane. Samo za jedan obrok šišmiš može progutati stotinu muha, desetak leptira i oko tisuću komaraca. Šišmiše ponekad love sove. Šišmiši imaju najmekše i najgušće krzno što ga je priroda stvorila. Boje se svjetlosti. Raspon krila im nije stalan kao kod ptica i zato im omogućuje svakakve pokrete. Čovjek je za ovu životinju izmislio mnoge strašne priče, ali treba znati da šišmiši koji žive kod nas uopće nisu opasni već korisni, jer uništavaju veliki broj insekata.

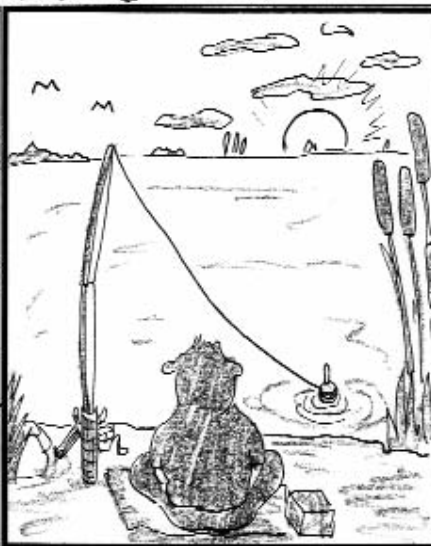

Domaći konj živi u svim krajevima svijeta. Jede biljnu hranu i to – do dvadeset kilograma sijena i trideset kilograma zobi dnevno, naročito ako je u pokretu. Može narasti do dva metra u visinu i težiti do 1000 kg. Ima izduženu njušku i male uši koje može pomicati u svim pravcima. Pomoću ušiju konj izražava svoje raspoloženje: ako su uspravne – znači da je spokojan, kada ih uperi naprijed – znači da se boji, kad ih povije natrag – znači da se ljuti. Spada u red kopitara, a to su životinje kod kojih su dva ili više prstiju zakržljali. Prema boji dlake konje nazivamo različitim imenima: vranac je crn, riđan je crvenkast, dorat je crven s crnim repom i grivom itd. Veoma je inteligentan i izdržljiv. Konj je veoma cijenjena i korisna životinja.

Priredio: Zoltan Sič

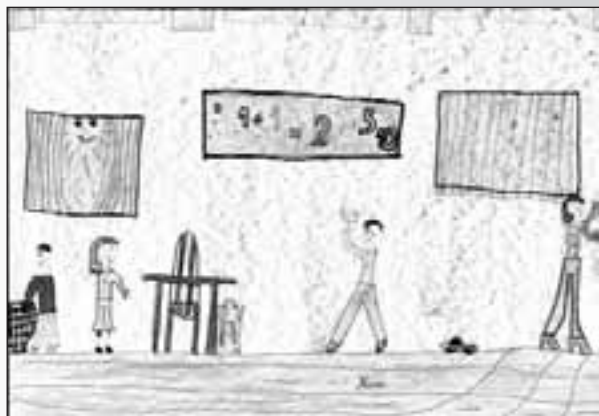
HRCKOVE ZGODE Sič. I.

Dječje radove odabrali: Ljubica Suturović i Arsen Ćosić

Marina Crnković, II. a, OŠ »Matija Gubec«

Nina Kovačević, I. h, OŠ »Matko Vuković«

LIJEPO PONAŠANJE

Mama: Bonton je lijepo ponašanje u gostima.
Tata: Bonton je lijepo ponašanje na ulici.
Mlađi brat: Nemam pojma.

Danijel Šarčević, IV. c OŠ »Matija Gubec«, Ljutovo

Martina Crnković, III. a, OŠ »Matija Gubec«

KAKVU ŠKOLU ŽELIM

Želim imati u školi čarobnu olovku.
Uvijek učiteljica radi puno s nama u razredu. Želim imati čarobnu olovku, jer puno pišem. Da imam čarobnu olovku, ne bih morao tako jako puno pisati, nego bi pisala čarobna olovka.
Želim da imam i čarobnu školu, jer ne bih morao tako puno pisati.

Nikola Tumbas, III. c OŠ »Matija Gubec«, Ljutovo

POZDRAV LJETU

Pozdravljam ljeto, tvoje zlatne zrake koje dopiru kroz bijele oblake.
Pozdravljam bogata žitna polja i cvjetove raznih boja.
Veliki pozdrav i bezbrižnoj djeci koja se kupaju u moru ili rijeci.

Ivana Vidaković, I. b
OŠ »Ivan Goran Kovačić«, Sonta

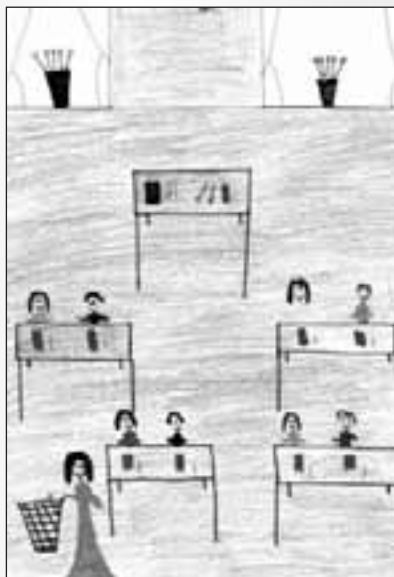
HAJDE DA GRADIMO SREĆU

Hajde da gradimo sreću.
Neću više bol, ratove!
To neću!

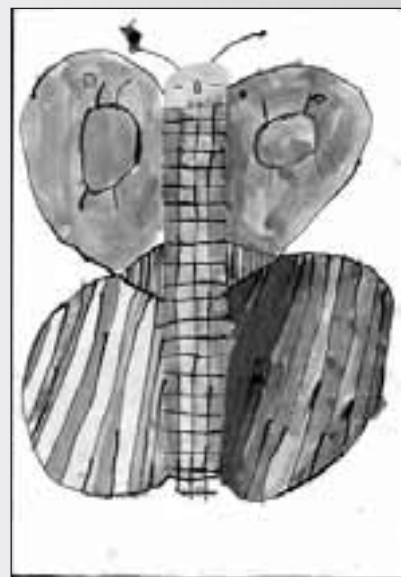
Neka slavuj pjeva,
neka se priroda budi,
da ne bude više
nesretnih ljudi!

Hajde da gradimo sreću.
Neću više bol, ratove!
Neću!
Želim samo sreću!

Martina Buljovčić, IV. b
OŠ »Matija Gubec«, Gornji Tavankut

Kristina Harangozo, IV. c,
OŠ »Matija Gubec«, Ljutovo

Miloš Rožnjaji, IV. razred,
OŠ »Sveti Sava«, Bikovo

Serijska koja se može gledati uvijek

Mučke

Od svog prvog pojavljivanja 1981. godine pa sve do današnjih dana Del Boy i Rodney uveseljavaju svoju vjernu, milijunsku publiku

Piše: Dražen Prčić

Uvijek kada televizijske kuće ljetnu shemu koncipiraju na poglavito repriznom programu, nudeći svojim pretplatnicima »već viđene stvari«, gledateljstvo biva osupnuto i revoltirano. Ali, ukoliko TV postaje posegnu za provjerenim adutom, serijom koju obožavaju milijuni gledatelja diljem »globalnog televizijskog sela«, onda se pritužbe pretvaraju u pohvale i termin u kojemu se prikazuje spomenuti »bi-

»sljedeće godine u ovo vrijeme biti milijunaši«. Iz epizode u epizodu možemo, uz salve iskrenog smijeha njihovim dogodovštinama, vidjeti kako im to baš ne polazi za rukom, a da se »sljedeća godina« razvukla unedogled svih ovih godina. Ali za ljubitelje »Mučki« to uopće nije važno... **DEL BOY:** Britanski glumac David Jason ulogom Dereka Trottera tj. Del Boya otjelovio je dramski lik svoje karijere i unatoč ulogama u

ser« postaje neizbježan u planiranju određenog doba dana. Igrajući na sigurnu kartu, HRT se ovog ljeta odlučio reprizirati cijeli serijal uvijek atraktivnih »Mučki«, koje niti poslije četvrt stoljeća od svoje prve epizode nisu izgubile ništa na svome vječitome humoru i danas zasmijavaju, podjednako, stare i nove generacije svojih fanova. A sve je počelo još 1981. godine, kada su se na BBC-u pojavile prve pilot epizode ove serije...

ONLY FOOLS AND HORSES...: Naziv je kojim se ovaj zabavni, humoristični serijal o zgodama dva brata Trottera proslavio tijekom svih devet sezona koliko je kontinuirano »išao« iz sezone u sezonu, na radost svih svojih »mučkaroša«. Za one koji to možda ne znaju, naslov serije u prijevodu s engleskog znači »Samo budale i konji...«, a tiče se naslovne pjesme s kojom započinje svaka epizoda, jer ona pjeva o tome da jedino gore navedeni rade! Vođeni tom maksimumom glavni junaci Del Boy (stariji brat i vođa) i Rodney (mlađi brat) svoju sreću i uspjeh u životu traže trgovinom svime i svačim na ulicama Peckhama, dijela Londona, maštajući da će

brojnim drugim britanskim filmovima i serijama, zauvijek će ostati simpatični šarmer i prevarrant, stručnjak za »internacionalnu trgovinu svoje zakonski nepostojeće firme »Trotter indenpendent tradex«. Njegovo neodoljivo lupetanje francuskih fraza, koje nemaju nikakvih dodirnih točaka s konkretnom situacijom u kojoj su upotrebljene, urođeni osjećaj za geg i vic na račun okolice, ali i trenutačni njuh za potencijalni biznis robom svakojakog podrijetla i tržišne prode, zauvijek su osvojili publiku »Mučki«. Njegov lik postao je sinonim za cijelu seriju, ali i usporedba za brojne »sive« poslove u realnoj svakodnevnici.

Ostali likovi

Nepravedno bi bilo izostaviti i nekoliko sporednih likova koji su se redovito pojavljivali iz epizode u epizodu i svojom specifičnošću doprinijeli kvaliteti ove britanske humoristične produkcije. Društvo Del Boya i Rodneya redovito su pravili i Boyce, Trigger, Monkey Harris...

Reliant Robin

Žuti kamiončić na tri kotača marke Reliant Robin postao je kulturnim vozilom i neraskidivim dijelom imagea ove »trgovачke« obitelji.

RODNEY: Nicholas Lyndhurst koji tumači lik Rodneya Trottera, mlađeg brata glavnog junaka, već svojom pojavom visokog i štrkljavog, i nadalje nespretnog mladića izaziva prvi nalet smijeha, a kada se vizualnom dodaju i njegove tragi-komične dosjetke, kojima obiluju njegovi dijalozi s Del Boyem, onda se dobiva dobitna formula njihovog idejnog tvorca, glasovitog britanskog scenarista i TV pisca Johna Sullivana. Sa završenom maturom Rodney je daleko najobrazovaniji u obitelji Trotter, koja nikada nije previše marila za naobrazbu, i kao takav predodređen je da bude »intelektualni ispravljač« brojnih bratovljevih gluposti, ali isto tako uslijed svoje prirodne smušenosti i stidljivosti, redovito mu sljede obilato ismijavanje okolice naviknute na tvrdi ulični život i borbu za golo preživljavanje. **DJED EDWARD I UJAK ALBERT:** Sve do svoje smrti Lennard Pearce je glumio djeda o kojemu su se zajednički skrbila braća Trotter, i koji je, skupa s njima, dijelio dobro i zlo u njihovom peckhamskom stanu u neboderu »Nelson Mandela«. Po potrebi scenarija naslijedio ga je lik ujaka Alberta, starog mornara, čiji su svi brodovi, na kojima je služio tijekom aktivne pomorske karijere, uredno potonuli, ostavljajući mu bezbrojne avanture za priču i podsjećanje u svakoj mogućoj prilici.

MUČKE U 21. STOLJEĆU: Zahvaljujući svojoj općeplanetarnoj popularnosti, ovaj serijal je doživio i prelazak u novo stoljeće (specijali 2001., 2002. i 2003. godine), godinama nakon što je snimljena posljednja epizoda zadnje sezone. Na inzistiranje gledatelja snimljene su nove epizode u kojima su stari likovi doživjeli nove avanture, iako se dobronamjerna kritika tuži kako je Del Boya i Rodneya trebalo ostaviti u legendi, gdje im je i zaslužno mjesto, nakon nezaboravnog »odlaska u sumrak« u posljednjoj epizodi, snimljenoj 1996. godine, kada su, zahvaljujući rijetkom i skupocjenom pomorskom satu, zabačenom u njihovoj garaži punoj bezvrijednih starudija, konačno postali milijunaši. ■

Što ste posljednje pročitali?

Ljeto i čitanje

Višak slobodnog vremena korisno je posvetiti knjizi

Piše: Dražen Prčić

Koliko ste puta tijekom »radne« godine uhvatili sebe u želji da nešto pročitate (knjiga, a ne časopis ili dnevni tisak), ali vas je u toj plemenitoj namjeri onemogućio »ubitačni« ritam svakodnevice. U toplim ljetnim mjesecima srpnja i kolovoza, kada se u terminima godišnjih odmora tempo usporava, pravo je vrijeme da se podsjetite svoje namjere i dio dugog dana posvetite nekom štivu, neovisno od njegove težine ili tematike. Jer, čitanje knjiga je hrana za glavu, ali i odličan odmor za tijelo, ukoliko se prakticira u ugodnom ambijentu i adekvatnom položaju.

ČITANJE KAO PROBLEM DANAŠNJICE: »Dolaskom na vlast« računalne tehnologije, koja je u samo desetak godina u potpunosti zavladała cijelim modernim svijetom, elektronski zasloni monitora ozbiljno su zaprijetili starom, dobrom papiru i svim intelektualnim produktima koji se tiskaju na njemu. Počevši od novina, koje se pojavljuju na internetu u obliku elektronskog izdanja, pa sve do stručne literature i poneke knjige (istina rjeđe), sve je danas dostupno u nekoliko trenutaka od uključivanja u svijet kompjutera. Mladi, ta najugroženija vrsta glede čitanja, od najranije dobi predškolskog uzrasta počinju biti ovisni o monitorima kao jedinom praktičnom izvoru informacija, zanemarujući, gotovo u potpunosti, tiskane medije informativnog ili književnog sadržaja. Njihova obrana na sve češće pritužbe o nedovoljnom čitanju »klasičnog izvora«, gotovo uvijek se bazira na tzv. praktičnosti i brzini informa-

cije do koje stižu modernim, elektronskim putem. Ali, odlazak na ljetovanje i prirodno okruženje, naravno, ukoliko se ne nose pokretna računala (lap topovi), idealna je prilika za povratak izvornom načinu stjecanja kvalitetnih saznanja. Jer knjiga se može ponijeti bilo gdje, za nju nije potrebna nikakva dodatna energija, jer čitati se može i uz plamen svijeće, petrolejke, sijalice izvedene od automobilskeg akumulatora. Uz to, ukoliko je dobra i zanimljiva, od knjige se nećete moći odvojiti sve do njezinog kraja, jer taj dobri osjećaj zaboravile su mase »nemača vremena« ili ga, oni mlađi, niti dovoljno ne poznaju.

IZBOR LITERATURE: Ljepota slobodnog čitanja, osim ukoliko je u pitanju zadana školska lektira ili pak studentska građa za buduće ispite, očituje su u mogućnosti nepreglednog izbora milijuna knjiga koje su tiskane od Gutenberg na ovamo. U ljetnim mjesecima, kada mnogima nesnosne vrućine otežavaju misaone procese, najbolje je posegnuti za nekim tzv. laganijim književnim vrstama. U izobilju laganijeg žanra svatko će pronaći svoju interesnu skupinu, bilo da su u pitanju popu-

larni ljubici i krimići, ili nešto ozbiljniji trileri i main stream literatura. Opet, ovisno o ukusu, netko će ljetni predah iskoristiti da svoju naobrazbu obogati primjerenim naslovima iz znanosti i tehnike, dok će se netko odlučiti za sve popularnije knjige sa sportskom tematikom i biografskim podacima znamenitih sportaša. U posljednje vrijeme sve su popularnije i kuharice tj. knjige s brojnim receptima namijenjenim neiskusnim mlađim generacijama, koje nemaju prilike učiti tajnu dobrih jela od starijih članova obitelji. Generalno gledano izbor potencijalnog naslova za čitanje nije ni najmanje bitan, važno je da se nešto čita, jer svako pročitano štivo doprinosi povećanju razvoja cjelokupne, u posljednje vrijeme sve ugroženije nečitalačke svijesti.

HRANA ZA GLAVU: U hladovini, otvorenog ili zatvorenog prostora, uživajući u ljetnom odmoru, nastojte povećati svoj užitak barem jednom pročitanoj knjigom. Na tome će vam, u prvom redu, biti zahvalan vaš mozak. Jer nikad nemojte zaboraviti da su »knjige hrana za glavu«!

Pismenost

Prostori na kojima živimo poznati su, nažalost, po ne baš »sjajnim« čitateljskim parametrima glede država u okruženju. Pismenost, koja se računa ukoliko se netko zna samostalno potpisati, samo zahvaljujući toj olakotnoj okolnosti je na još mizernijem nivou. O pročitanim knjigama tijekom jedne kalendarke godine da i ne govorimo...

Lički nabod

Specijalitet ličke kuhinje

Sastojci:

180 g svinjskih odreska (2 kom)
50 g prešane šunke
40 g topljena sir
40 g svježe paprike
300 g krumpira
0,1 l ulja
sol i papar

Opis:

Svinjske odreske posolimo, popaprimo, te napunimo šunkom, topljenim sirom i svježom paprikom. Preklopimo, zatvorimo štapićem. Punjene odreske stavimo na vruć roštilj, prethodno poliven uljem i pečemo ih dok ne dobiju zlatno-žutu boju. Uz nabod serviramo pečeni krumpir.

Lička kisela juha od janjetine

Specijalitet ličke kuhinje

Sastojci:

za 4 osobe:
500g janjetine
100g mrkve
1 korijen celera
1 vezica peršina
1 lovorov list
2 žumanjka
sol i papar
1 korijen peršina
1 koraba
3 režnja češnjaka
50g kejla
50g riže
1 limun
2 dl kiselog vrhnja

Opis:

Meso narezati na kockice, preliti vodom i staviti na vatru. Kad juha prokuha odstraniti pjenu. Mrkvu, celer, korabu i peršin narezati na tanke režnjeve i staviti u lonac s mesom. Dodati lovor, prepolovljeni luk, režnjeve češnjaka, sol i papar. Kelj u međuvremenu narezati na tanke rezance i skuhati u slanoj vodi. Rižu također posebno skuhati u slanoj vodi. Kad je meso mekano, juhu procijediti, odstraniti luk, češnjak i lovor. Posebno izmiješati žumanjke, vrhnje i limunov sok te postupno ulijevati u juhu, uz stalno miješanje. Meso, povrće i rižu staviti u zdjelu za juhu, preliti juhom i poslužiti.

V I J E S T I

Tenis

Četvrtfinale za Karlovića

Najviši hrvatski i svjetski profesionalni tenisač **Ivo Karlović** zabilježio je, nakon serije ispadanja u prvim kolima, odličan rezultat na ATP turniru u Washingtonu (SAD). Plasmanom u četvrtfinale, u kojemu je od njega bio bolji prvi američki igrač **Andy Roddick** 6:7, 7:5, 6:4, »Karlo« je nagovijestio bolji nastavak sezone, koja se igra na američkim tvrdim podlogama te US Openu, koji se igra koncem kolovoza.

Košarka

Kukoč i dalje igra

Posljednji iz plejade najvećih hrvatskih košarkaša **Toni Kukoč** potpisao je novi ugovor s NBA momčadi **Milwaukee Bucks** i u novoj sezoni najjače profi basket lige na svijetu igrat će skupa s **Andrew Bogutom**, australskim Hrvatom i prvim pickom ovogodišnjeg drafta. Iako po godinama veteran, »Kuki« će za godinu dana inkasirati najmanje 2.000.000 dolara, što najbolje potvrđuje njegove igračke kvalitete, koje se odupiru približavajućem kraju aktivne igračke karijere u kojoj je osvojio »gotovo sve« što se moglo osvojiti, uključujući i tri šampionska

prstena s legendarnim **Chicago Bulls**ima, igrajući skupa uz **Jordan** i **Pippen**a.

Atletika

Bez finala

Na Svjetskom prvenstvu u atletici, koje se održava od 6.-14. kolovoza u Helsinkiju (Finska), hrvatski predstavnici u skoku u vis, kugli i kladivu nisu uspjeli dosegnuti finalna nadmetanja. Najveća uzdanica skakačica **Blanka Vlašić** nije uspjela preskočiti kvalifikacijsku normu i sa samo 188 cm ostala je izvan mogućnosti borbe za medalje. Bacač kugle **Edis Elkasević**, također, je podbacio sa skromnih 18,59 m dostatnih tek za 26. mjesto, iako je u glavni grad Finske stigao s državnim rekordom

od 20,94 m. Kladivaš **Andras Haklits** bio je daleko od finala s rezultatom od 73,26 m.

Nogomet

Početak Bundeslige

Njemačka prva nogometna liga, popularna Bundesliga, uobičajeno »zapošljava« veći broj hrvatskih internacionalaca, nogometaša koji brane boje momčadi koje se natječu u ovom elitnom razredu. U susretima prvog kola najviše (svih 90 minuta) su igrali hrvatski reprezentativci **Niko Kovač** i **Josip Šimunić** (**Hertha**), te **Ivan Klasnić**, koji je postigao i dva pogotka (**Werder**).

HNL

kolo, 6. kolovoza

Kamen I. – Hajduk 2:1
Dinamo – Rijeka 5:1
Zagreb – Osijek 0:1
Međimurje – Slaven B. 2:0
Pula – Varteks 0:2
Cibalia – Inter 1:0

Tablica: Varteks 9, Hajduk 6, Dinamo 6, Inter 6, Osijek 6, Kamen I. 4, Rijeka 4, Međimurje 3, Zagreb 3, Cibalia 3, Slaven B. 1, Pula 1

Posljednje kolo kvalifikacija za plasman u Champions league

Filter za elitu

Tko će izboriti »ulaznicu« za najjače i najskuplje nogometno natjecanje najboljih europskih nogometnih klubova?

Piše: Dražen Prčić

Utorak i srijedu (9. i 10. kolovoza) odigrane su prve utakmice trećeg (posljednjeg) kola kvalifikacija za plasman u elitu 32 najbolje europske momčadi, koje će se od jeseni natjecati u 8 skupina. Prema plasmanu u nacionalnim prvenstvima izravan »ulaz« imaju samo klubovi koji su bili prvaci ili doprvaci, dok ostali moraju »vizu« izboriti kroz, ovisno o rankingu države iz koje dolaze, jedno ili više kvalifikacijskih kola. Nakon što se 23. i 24. kolovoza označi kraj uzvratnih susreta bit će poznata kompletna lista sudionika Lige prvaka za sezonu 2005-06, a tko će biti na popisu, uz 16 »privilegiranih«, ostaje nam da vidimo.

PAROVI 3. KOLA KVALIFIKACIJA: Za sve ljubitelje nogometa u SiCG zasigurno najvažniji susret ovog posljednjeg »sita« je duel beogradskog Partizana i slovačke Artmedije Petržalka (Bratislava), momčadi koja je senzacionalno izbacila favorizirani Celtic (5:0, 0:4). Ipak, čini se, »crno-bijeli« imaju veće šanse da ponovno zaigraju u Ligi prvaka i na svom stadionu ugoste europske nogometne veličine. U ostalim susretima kvalifikacijske završnice sastaju se: Manchester United (ENG) – Debrecen (MAD), Valerenga (NOR) – Club Brugge (BEL), Betis (ŠPA) –

Monaco (MON), Wisla (POL) – Panathinikos (GRČ), Anorthosis (CIP) – Glasgow Rangers (ŠKO), Everton (ENG) – Villarreal (ŠPA), Basel (ŠVI) – Werder (NJEM), Šahtjor (UKR) – Inter (ITA), Steaua (RUM) – Rosenborg (NOR), Malmö (ŠVE) – Thun (ŠVI), Liverpool (ENG) – CSKA Sofija (BUG), Sporting (POR) – Udinese (ITA), Rapid (AUT) – Lokomotiv Moskva (RUS), Anderlecht (BEL) – Slavia (ČEŠ) i Brøndby (DAN) – Ajax (NIZ).

FAVORITI: Iako je u sportu, a poglavito nogometu, nezahvalno unaprijed prognozirati, prema navedenim parovima ipak su neke, pri svega veće i bogatije momčadi u ulozi fa-

vorita za prolaz u skupine koje donose pozmashnu financijsku podlogu za tekuću sezonu. U red »sigurnih« spadaju Manchester United, koji ne bi trebao imati većih problema s Debrecenom, Rangersi Dade Prše protiv Anorthosisa, Inter je ipak favorit protiv Šahtjora, kao i šampion Europe Liverpool protiv bugarskog CSKA, a vjerojatan bi trebao biti prolaz Ajaxa protiv danskog Brøndby-ja. Glede ostalih susreta ostaju otvorene karte, a nekoliko duela moglo bi biti i više nego interesantno, poput Evertona i Villareala, Betisa i Monaca, Sportinga i Udinesea, Anderlechta i Slavije.

VELIKI I MALI: Stara priča Champions leaguea je sraz velikih (bogatih) i manjih klubova, kojima je na početku ostavljena mogućnost ulaska u elitno društvo, ali na koncu »gosti završne parade« uvijek budu oni s većim i dubljim džepom (veći broj kvalitetnijih igrača). Pa ipak, svake godine se događa da i manji, anonimniji klubovi, uspiju proći nemilosrdni filter za elitu i zaigraju, na radost svojih navijača, protiv legendarnih momčadi poput Barcelone i Reala, Juventusa i Milana, Arsenala i Manchester Uniteda, Bayern...

Ove godine će »zlatnu ulaznicu« osvojiti i momčad bolja iz izravnog duela između predstavnika švedskog i švicarskog nogometa, kojima je do sada uvijek bila rezervirana sporedna uloga u natjecanju kupa Uefe. Malmö ili Thun, koji je izbacio favorizirani Dynamo Kyjev, imaju priliku zaigrati na jesen s velikima, a potrebno je samo proći još jedno »sito«. Partizan, uspije li proći slovačko iznenađenje, također će se ponovno svrstati u elitni razred kojemu je nekada davno pripadao u generacijama koje su igrale velike susrete poput onih protiv Real Madrida.

NOGOMETNI NAPREDAK: Igranje u završnim kvalifikacijskim fazama, koje za one koji ne prođu u Ligu šampiona znači nastavak igranja u 1. kolu kupa Uefe, dosada je redovito bilo rezervirano za predstavnike jačih euro liga, ali je ovogodišnji rasplet donio neke novine glede napretka pojedinih, dosada marginaliziranih, liga. U 3. kolu kvalifikacija se nalaze po dva predstavnika Švicarske, Norveške, te po jedan klub iz SiCG, Mađarske, Cipra, Poljske, Slovačke, Rumunjske, Bugarske, Austrije, Češke, Švedske i Danske. Hoće li uspjeti, znat ćemo uskoro...

Liverpoolov izuzetak

Europski prvak Liverpool ušao je na »mala vrata« u ovogodišnje natjecanje Champions League, zahvaljujući ustupku koji mu je učinila UEFA, dozvolivši mu da, unatoč činjenici da nije osvojio barem potrebno četvrto mjesto u nacionalnom šampionatu, zaigra i brani titulu. Tako je, po prvi puta, jedna zemlja (Engleska) zastupljena s čak 5 momčadi (Chelsea, Arsenal, Manchester United, Everton i Liverpool).

Neslavan oproštaj hrvatskog prvaka od daljnjeg natjecanja

Europa nikad dalja

U dvije utakmice drugog pretkola kvalifikacija za Champions league Hajduk nije uspio dati gola, a primio ih je čak osam od mađarskog predstavnika Debrecena

Piše: Dražen Prčić

Prošle srijede 20.000 gledatelja na Poljudu i stotine tisuća uz male ekrane svjedočilo je apsolutnoj nemoći »bilih« izabranika Čire Blaževića, koji su na svome travnjaku potučeni s katastrofalnih pet zgoditaka. Mađarski prvak Debrecen potukao je Hajduka, žargonski rečeno izlisanom novinarskom frazom »u svim elementima igre«, postigavši ukupno osam golova u oba susreta, a pritom ne primivši niti jedan (3:0, 5:0).

HAJDUK – DEBRECEN: Poslije solidnog starta u domaćem šampionatu, dvije pobjede nad Osijekom (6:0) i Zagrebom (3:1), te osvojenog Superkupa protiv Rijeke (1:0), navijači Hajduka su očekivali istovjetan skor u srazovima protiv mađarskog predstavnika Debrecena u drugom

pretkolu kvalifikacija za ovosezonsku Ligu prvaka. Kada je objavljen ždrijeb, par mjeseci ranije, predstavnici Hajduka bili su, uvjetno rečeno, zadovoljni voljom »sreće« i protivnika za kojeg su mislili da neće biti većeg problema glede pozitivnog konačnog ishoda. Dodatnu euforiju su podgrijavale i brojne izjave po tisku, u kojima se naglašavala sigurnost i uvjerenost u prolazak dalje. Ali...

Prvo je uslijedio hladni tuš u prvoj utakmici, na kojoj je Debrecen rutinirano »načeo« brod Hajduka sa tri neugodna torpeda (3:0) (dva su bila djelo Bogdanovića, nekadašnjeg igrača novosadske Vojvodine), obavljajući lavovski dio posla pred vrat u Splitu. Potom je u narednih tjedan dana podgrijavana ipak nerealna nada da bi se u »poljudskih« 90 minuta moglo napraviti čudo i dostići, pa i prestići veliki minus iz prvog susreta.

Ali...

Već u prvoj minuti susreta (17. sekunda), i prvom napadu Debrecen je postigao gol i time je započeo kraj željenog sna, prema kojem su stremili najoptimističnije nastrojeni navijači i štovatelji Hajduka. Da cijela stvar bude još gora, ubrzo su uslijedila još dva ekspresna gola i nakon pola sata igre Hajduk je ponovno gubio s tri gola razlike. U drugom dijelu, s još dva pogotka u mreži

nesigurnog vratara Kale, mađarski prvak je trijumfalno dovršio posao (0:5) i ovjerio plasman u treće kolo kvalifikacija, u koje mu ga očekuju dueli s glasovitom britanskom momčadi Manchester Uniteda.

NEDOSTIŽNA EUROPA: U dva europska pokušaja, prošle i ove godine, momčad Hajduka nije uspjela prebroditi prvu prepreku na putu do duljeg zadržavanja na europskom nogometnom tlu. Irski Shelburne i mađarski Debrecen zaustavili su »bilu lađu« već na samom izlasku iz splitske luke. Ukoliko se može naći opravdanja za najsvežiji kiks, ono se prije svega odnosi na igrački kadar koji je za duele s Debrecenom bio znatno slabiji od postave koja je iznjela i osvojila prošlo prvenstvo Hrvat-

Bez splitskog gola protiv mađarskih momčadi

Interesantno je kako momčad Hajduka u tri domaća susreta protiv mađarskih predstavnika nije uspjela postići gola na svom travnjaku. Prije nekoliko godina protiv Ferencvarosa bilo je 0:0 (Hajduk je išao dalje poslije penala), potom je Dunafer bio bolji 0:2 u Splitu, da bi na koncu Debrecen slavio s čak 0:5.

ske. S prosjekom starosti, nešto višim od 23 godine ne može se očekivati pretjerani uspjeh protiv znatno iskusnijih i jačih momčadi, jer europske utakmice su mnogo teže i zahtjevnije od domaćih ligaških due- la. No, lako je kritizirati nakon izgubljene bitke, pogotovo ako se zna da su financije faktor koji diktira dovođenje kvalitetnijih nogometaša koji bi mogli dodatno osnažiti momčad. Godinama unatrag splitski klub se bori s dugovima i finacijskim problemima, a igrački pogon se uveliko bazira na mladim igračima poniklim u vlastitoj školi i okolici. Nažalost naivnost i mladost skupo se plaćaju u europskim arenama u kojima se nogomet igra bez milosti za veliki novac koji sleduje samo pobjednicima.

■

»Ne srljajte, kao guske u maglu«

(Stjepan Radić)

Priredio: Zdenko Samaržija

6. kolovoza 1945. godine na Hirošimu je bačena prva atomska bomba. Poginulo je 115.000 ljudi.

8. kolovoza 1928. umro je u Zagrebu *Stjepan Radić*, hrvatski političar. Rođen je 11. lipnja 1871. godine u selu Trebarjevu Desnom nedaleko Siska. Studirao je u Zagrebu, Budimpešti, Moskvi, Pragu i Parizu. Bio je pod snažnim utjecajem brata Antuna, čiju je misao oživotvorio uvodeći seljake u politiku. Godine 1904. osnovao je s bratom Hrvatsku pučku seljačku stranku. Godine 1918. zalagao se za ujedinjenje s Kraljevinom Srbijom i Kraljevinom Crnom Gorom, no uz jasne uvjete koji Hrvatskoj jamče cjelovitost i samobitnost. Na sjednici Narodnog vijeća 24. studenoga 1918. godine upozorava zastupnike da budu pažljivi prilikom ujedinjenja sa Srbijom. »... Gospodo! Još nije prekasno! Ne srljajte kao guske u maglu! Ne zaključujte jedinstvene vlade s Kraljevinom Srbijom već zato, jer, eto, u ime Kraljevine Srbije nema tu nikoga (...). Nemojte tako postupati da se bude moralo danas-sutra kazati, da ste i vi Slovenci i vi Srbi Vojvodani i Bosanci, i vi naši Hrvati Dalmatinci, a nadasve vi naši domaći hrvatski Srbi da smo se svi skupili danas ovamo samo zato da izvršite jedno urotničko djelo protiv naroda, napose protiv Hrvatske i protiv Hrvata. Dajte uvidite barem to da je ova stvar tako važna i tako sudbonosna da treba sazvati čitavo Narodno Vijeće, a, naravski, i Hrvatski sabor. (...) Najstrašnija je stvar, najveći je grijeh i najveća politička pogreška svoj rođeni narod stavljati pred gotove činjenice, to jest voditi politiku po gospodskoj svojoj voljici, bez naroda i protiv naroda.« U monarhističkoj je Jugoslaviji postao pučki tribun i najveći protivnik Vidovdanskoga ustava. Premda nedosljedan u stavovima (njegova je stranka promijenila četiri imena) bio je omiljen zbog jednostavnog obraćanja puku i razumijevanja svih problema koji su tištili seljake. Time je postao opasan vlastima, koje su ga zatvarale i držale pod prismotrom da bi ga na koncu odlučili likvidirati. Radikalni poslanik *Puniša Račić* 20. lipnja 1928. pucao je u Skupštinu na poslanike Seljačko-demokratske koalicije, saveza pristalica Radića i *Pribićevića*, negdašnjeg vođe Srba prečana. Radić je umro 8. kolovoza 1928. godine u Zagrebu od posljedica atentata.

8. kolovoza 1963. godine izvršena je »pljačka stoljeća« – opljačkana je kompozicija vlaka između Glasgowa i Londona.

9. kolovoza 1945. godine na Trećem zasjedanju u Beogradu Antifašističko veće narodnog oslobođenja Jugoslavije (AVNOJ) proglasilo se pri vremenom Narodnom skupštinom Demokratske Federativne Jugoslavije.

9. kolovoza 1945. godine bacili su Amerikanci atomsku bombu na Nagasaki. Poginulo je

73.000 ljudi.

9. kolovoza 1945. godine počele su izlaziti u Zagrebu Sportske novosti.

9. kolovoza 1962. godine umro je Herman Hesse, njemački književnik i dobitnik Nobelove nagrade za književnost 1946. godine.

9. kolovoza 1974. godine ostavku je podnio Richard Nixon, predsjednik SAD-a, zbog umiješanosti u aferu *Watergate*.

10. kolovoza 1843. godine parobrodskom su vezom povezani Dubrovnik i Trst.

10. kolovoza 1910. godine umro je u Puli *Antun Tentor*, hrvatski književnik i pravnik. Rođen je u Cresu 12. siječnja 1860. godine. Osnovnu školu završio je u Cresu, gimnaziju u Rijeci, a pravo je studirao u Zagrebu i Beču. Službovao je u Istri. U djelima je opisivao seljake iz zapadne Istre. Najvažnija djela su *Beg Mirko*, *Iz zapadne strane te Creske priče* – putopis.

10. kolovoza 1913. godine u Bukureštu je potpisan mir između Bugarske i balkanskih saveznika Grčke, Rumunjske, Srbije i Crne Gore, kojim je okončan Drugi balkanski rat.

10. kolovoza 1945. godine Japan je ponudio saveznicima predaju, pod uvjetom da car Hirohito zadrži prijestolje.

11. kolovoza 1935. godine počele su masovne demonstracije nacista protiv Židova. Strategiju masovne histerije koristit će kasnije i drugi totalitarni vladari.

11. kolovoza 1999. godine veći dio Europljana te stanovnici Bliskog istoka i Azije mogli su pratiti potpunu pomrčinu Sunca.

12. kolovoza 1687. godine habsburška je vojska zadala konačni udar razbijenim i dezorganiziranim osmanlijskim trupama. Pod komandom *Ludwiga Vilhelma Badenskog* pobijedila je u bici kod Mohača habsburške su trupe odnijele pobjedu. Godine 1687. oslobođeni su Osijek i Valpovo, a u oslobađanju Požege osobito se istaknula narodna vojska pod vodstvom *fra Luke Ibrišimovića*. Oslobođenjem Broda i Gradiške cijelo je područje između Save, Drave i Dunava bilo oslobođeno od osmanlijske vlasti.

12. kolovoza 1750. godine rođen je u Valpovu *Matija Petar Katančić*, franjevac, povjesničar i etnograf. Franjevac Matija Petar Katančić bio je jedan od najvažnijih hrvatskih intelektualca s kraja 18. stoljeća i početka 19. stoljeća. Katančić je proučavao povijest hrvatskih zemalja u rimsko doba, a Hrvate je smatrao potomcima starih Ilira. Preveo je Stari i Novi zavjet na hrvatski jezik i to na štokavsko narječje, ono narječje koje će 1836. godine Gaj predložiti za službeni jezik Hrvata.

12. kolovoza 1914. godine počela je Cerska bitka.

12. kolovoza 1955. godine umro je Thomas Mann, njemački književnik, dobitnik Nobelove nagrade 1929.

12. kolovoza 2000. godine u Barensovom moru je potonula ruska nuklearna podmornica Kursk. Poginulo je svih 118 članova posade.

ISTAKNUTA Hrvatka GLUMICA NA 19. IZBI ("BOGORODICA")	DEBRECEN CLIA	SVEČENIK	SREDETVO ZA HITMANE	NEŠTAŠ- LIK	GLUMICA ČIN	INKAS- TANJA	MONOL- SKA VLA- DARSKA TITULA
LOPOVSKI ČIN							
KORIŠ- TENJE							
ŽITELJ JEDNOG SREDO- ZEMNOG OTOKA							
"ISLAND"		LOVAČO ČAS					VJERE NICA
"JOD"	GLUMAC GINTAR- REVIĆ				SLOVO GLAVO LUKE		
SPRITSKI ATLETSKI KLUB			PTICA GIGANT JAVICA				
DIJELI M- NIK ROBE			DUHOVNI OTOK				
2 I 4 VOKAL		UJAK OD MILJA UČINIL MORALU				"URAN" AFRIČKA DRŽAVA (LUANDA)	
ODGO- NAC							
GRČKO SI ČVAKO				PJEVAČKA PRA UVJERE- NJA			
RJEČKA ŽENSKA PJEVAČKA SKUPINA			GRADIĆ NA BANOVINI EBANOVO DRVO				"KOBIN" MAJE- KENKA AUER- MANN
JAHAC NA TISKAMA					ATLANTIK U JAGTIK ZVUK MAHANJA KILIMA		
GLUMICA ROSSELLI- NI						OTKOČI NJE NA ZGRADI BALKON RUMUNJ. NOVAC	
JOHN TRAVOLTA		RAVNA POVRŠINA (LAT.) ŽITELJ SLOVAČKE			ŠALIM APOTNACA ŽENSKO IME		"KOKIČET" VELIKA RJEKA U AZIJ
SUPROTNI VEZNIK	RITČANJ AMERIČKA GLUMICA, SHARDON				UKRASNA BILJKA GLUMAC BENTY		
DOMOVINA JANEŽA JANJE							
ZACHARČKA GLUMICA, 1.8 IZKA						SINOL. ZNAČEN ZNAK U TISKAR- SKOPU	
POKLONIK					NA SVE STRANE SIDNEY (KRAČE)		"TONA" NJEŽNE TOKAJ
GRAD U ISLJU					UČITELJ NASTAVNIK (ČRČ.) "SISAK"		"BIZMUT" TISILNIT
SOČNO TROPSCO VOĆE					GRUPA U SLUTIT AMERCI (SLAPOVI) "VOLT"		"AMPER"
KAMAC VABILO			POVRŠINA STANA SITAJI NA U KVADR METRIMA				

RJEŠENJA IZ PROŠLOGA BROJA:

DEBRECEN, UTRAPITI, JABLANAC, ETO, MAPA, D, TRI, ANJ, RE, ENA, E, AMAZONA, GIBANICA, ALE, DLAN, NJ, RNA, PAPUK, ASK, AUDI, HULIGAN, AV, PETROLEJ, NOKTI, ORE, ARC, AHASVER, DINO DVORNIK, ALI, AZ, DEA, JIM, ODIN, ŠOLA, TRESET, RTA, IRINA, OŠTRICA, L, LJEPOTICE, AVANS, ANJA, ORANJE, AKTIV, ČERINA, ELITA, RO.

PETAK 12. 8. 2005.

HRT 1

06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.00 – Promet danas
 09.05 – Čarolija 7., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Par-nepar, serija
 11.00 – Prirodni svijet:
 Nestao u raljama krokodila

12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Kapelski kresovi, dramska serija
 15.20 – Globalno sijelo
 16.00 – Hrvatska danas
 16.25 – Alpe-Dunav-Jadran
 17.00 – Odmor u zoni opasnosti: Sierra Leone
 17.50 – Julija, serija
 18.40 – Promet danas
 18.45 – Malo misto: Sv. Vinčenat
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Čarolija 7., serija
 21.00 – Čovjek bez lica, američki film
 23.20 – Dnevnik
 23.30 – Vijesti iz kulture
 23.40 – Rubikon, mini-serija
 01.15 – Zasjeda, jugoslavenski film
 02.30 – Seaquest, serija
 03.15 – Špijunke, serija
 04.00 – Harry i Hendersoni 1., humoristična serija
 04.25 – Večer s Joolsom Hollandom
 05.25 – Hit ljeta
 05.55 – Ljubav nema cijene, serija

HRT 2

07.30 – TV vodič +
 turistička središta Hrvatske

07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – Connan, crtana serija
 08.50 – ŽUTOKLJUNAC
 09.45 – Pleme 4., serija
 10.35 – Joey, australski film za djecu
 12.05 – Hit ljeta
 12.35 – Seaquest, serija
 13.20 – Pripovjedačica, američki film
 14.50 – Vijesti za gluhe
 15.00 – Harry i Hendersoni 1., humoristična serija
 15.30 – Sutkinja Amy 4., serija
 16.15 – 8 jednostavnih pravila za dečke moje kćeri tinejdžerice, humoristična serija
 16.40 – Whoopy, humoristična serija
 17.05 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 17.15 – Helsinki: Atletika, SP – snimka
 17.30 – Helsinki: Atletika, SP – prijenos
 20.55 – Špijunke, serija
 21.40 – Promet danas
 21.45 – Hitler – Rađanje zla, serija

23.20 – Večer s Joolsom Hollandom
 00.20 – Obitelj Soprano 5., serija
 01.10 – Ekipa za očevid: Miami 2., serija
 01.55 – Frasier 7., humoristična serija

09.10 TV prodaja
 09.25 Taxi
 09.55 Šaljivi kućni video
 10.25 Izlog strasti, serija
 10.55 TV prodaja
 11.10 Rubi, serija
 12.00 Jelena, serija
 12.55 Ciganke, serija
 13.45 TV prodaja
 14.00 Šaljivi kućni video
 14.30 Djevojke s Beverly Hillsa, serija
 14.55 TV prodaja
 15.05 Nauči me voljeti, serija

15.50 TV prodaja
 16.00 Ciganke, serija
 16.55 Vijesti
 17.05 Rubi, serija
 18.00 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 18.10 Jelena, serija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.35 Taxi free
 20.00 Navy CIS, serija
 21.00 Bar, reality show
 21.45 Hokus-pokus, igrani film
 23.30 Drugo lice – Petar Vlahov show
 00.35 Bar, reality show
 01.10 Kraj programa

09.45 Luna– sirena s Kariba, telenovela (R)
 12.10 Eksploziv, magazin (R)
 12.50 Dadilja, humoristična serija (R)
 13.20 Luna– sirena s Kariba telenovela
 14.05 Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja, igrani film, komedija
 15.30 Dr. Stefan Frank, dramska serija
 16.30 Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.55 Roseanne, humoristična serija
 17.20 Bračne vode, humoristična serija
 17.50 Sanja: Vjerujete li u ljubav na prvi pogled?, talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Dadilja, humoristična serija
 20.10 Mrtva tišina, igrani film, triler
 21.55 Alien: Osmi putnik, igrani film, znanstveno-fantastični horor

23.55 Vijesti, informativna emisija
 00.05 Black river, igrani film, znanstveno– fantastični triler
 23.20 Posrnuli anđeo, igrani film, romantična drama (R)

SUBOTA

HRT 1

06.50 – TV kalendar
 07.00 – Vijesti
 07.10 – Kinoteka: Veliki bijeg, američki film
 00.00 – Vijesti
 10.10 – Promet danas
 10.15 – Par-nepar, serija
 11.00 – Ljudski instinkti, dokumentarna serija
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.15 – Prizma – multinacionalni magazin
 14.00 – Vrtlarjenje, dokumentarna serija
 14.30 – Život sa stilom
 15.00 – Vijesti
 15.15 – Ivana Orleanska, mini-serija

16.45 – Promet danas
 16.50 – Oprah Show
 17.35 – Prirodni svijet: Tajne podzemnog svijeta Maja
 18.30 – TV Bingo Show
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Očinski instinkti, američki film
 21.35 – Dnevnik
 21.45 – Vijesti iz kulture
 21.55 – Krivci, britansko-američko-kanadski film
 23.45 – Svi su pobjednici, američko-britanski film
 01.20 – Murjak na muci, francuski film
 03.10 – Newyorški plavci 11., serija
 03.55 – Ivana Orleanska, mini-serija
 05.30 – Život sa stilom
 06.00 – Oprah Show
 06.45 – Ljubav nema cijene, serija

13. 8. 2005.

- 07.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 07.25 – Briljanteen
 08.15 – Zvonar crkve Notre Dame, crtani film
 09.00 – Julija, serija (repriza dvije tjedne epizode)
 10.40 – Kućni ljubimci
 11.15 – Hit ljeta
 12.15 – Na rubu znanosti: Kolektivna svijest
 13.15 – Filmska klasika: Charley Varrick, američki film
 14.55 – Vijesti iz kulture
 15.00 – Automagazin
 15.35 – Kako dobiti Olimpijadu, dokumentarni film
 16.35 – Krugovi – sigurnost u cestovnom prometu
 16.55 – Jedrenje, reportaža
 17.05 – Helsinki: Atletika, SP – snimka maratona
 17.30 – Helsinki: Atletika, SP – prijenos
 21.00 – Newyorški plavci 11., serija (12)
 21.50 – Histria Festival: Maksim Mrvica, snimka koncerta
 23.25 – Promet dana
 23.30 – Sport danas
 23.50 – Kako dobiti Olimpijadu, dokumentarni film
 00.50 – National Geographic: Troja
 01.45 – Prirodni svijet: Secrets of the Maya Underworld
 02.35 – Pregled programa za nedjelju

- 09:40 Taxi Free
 10:05 Šaljivi kućni video
 10:35 Izlog strasti (CentoVetrine)
 11:05 TV prodaja
 11:15 Rubi
 12:05 Jelena
 13:10 Ciganke
 14:00 TV prodaja
 14:10 Šaljivi kućni video
 14:35 Mr. Bean (Mr. Bean)
 15:00 TV prodaja
 15:10 Nauči me voljeti (Te voy a enseñar a querer)
 16:00 Ciganke (Gitanas)
 16:55 Vijesti
 17:00 Rubi (Rubi)

- 17:55 Laku noć Hrvatska
 18:05 Jelena (Jelena)
 19:00 24 sata
 19:25 Sport
 19:30 Da pukneš od smijeha
 19:40 Taxi Free (TaxiFree)
 20:05 Navy CIS

- 21:00 BAR
 21:45 Ponovno na zemlji (Down to earth)
 23:10 Drugo lice – Petar Vlahov show
 00:50 BAR
 01:35 Kraj programa

- 07.55 Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja, igrani film, komedija
 09.20 Astro boy, crtana serija
 10.30 Lud za tobom, humoristična serija
 11.15 Kako su me oženili, humoristična serija
 11.40 Samo tu ne, igrani film, drama
 13.30 Everwood, dramska serija
 14.15 Školske tajne, dramska serija
 15.55 Fan, igrani film, triler
 17.50 Zvijezde Ekstra– Dobro je biti Donald Trump & Oprah Winfrey, zabavna emisija
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Exploziv: Rio de Janeiro, magazin
 20.15 Brzina 2, igrani film, akcijski triler
 22.20 Čovjek bez tijela, igrani film, znanstveno-fantastični triler
 00.05 Playboy: Put zadovoljstva, igrani film, erotski

NEDJELJA 14. 8. 2005.

- 07.40 – TV kalendar
 07.50 – Vijesti
 08.00 – Crystalstone, američki film za djecu
 09.35 – Aladdin, crtana serija

- 09.55 – Timon i Pumbaa, crtana serija
 10.20 – Promet danas
 10.25 – Ciklus Columbo: Murder, a Self Portrait, američki TV film
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Plodovi zemlje
 14.00 – Pompeji, posljednji dan – dokumentarni film
 14.55 – Vijesti
 15.05 – Promet danas
 15.10 – Život sa stilom
 15.40 – Škrinja: Cvijet
 16.15 – PP
 16.20 – Oprah Show
 17.10 – Žalac, američki film
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Tri muškarca Melite Žganjer, hrvatski film
 21.55 – Burzovno izvješće
 22.00 – Dnevnik
 22.10 – Vijesti iz kulture
 22.20 – Ciklus Specijalci: Zmijske oči, američki film
 23.55 – Pompeji, posljednji dan – dokumentarni film
 00.45 – Las Vegas, serija
 01.30 – Siska 4., serija
 02.30 – Film
 04.30 – Život sa stilom
 05.00 – Opera Box: Labuđe jezero
 05.30 – Oprah Show
 06.15 – Rijeka: More

- 07.30 – TV vodič + turistička središta Hrvatske
 08.25 – Julija, serija
 10.50 – Biblija

- 11.00 – Novigrad kod Poreča: Sveta misa, prijenos
 12.05 – National Geographic: Tajna Kenedyjeve karizme: Stvaranje Kamelota
 13.00 – Mir i dobro
 13.30 – Film
 15.35 – Opera Box: Labuđe jezero
 16.05 – Vijesti iz kulture
 16.10 – Operacija Rubikon, mini-serija
 17.50 – Helsinki: Atletika, SP – snimka maratona (Ž)
 18.20 – Helsinki: Atletika, SP – prijenos

- 20.40 – HNL: Osijek – Rijeka, prijenos
 22.35 – Promet danas
 22.40 – Las Vegas, serija
 23.30 – Siska 4., serija
 00.30 – Ruby Wax sa Susan Sarandon
 01.00 – Sport danas
 01.10 – Zvezdane staze: Enterprise 3., serija
 01.55 – Zvezdane staze: Enterprise 3., serija
 02.40 – Zvezdane staze: Enterprise 3., serija
 03.25 – Zvezdane staze: Enterprise 3., serija
 04.10 – Zvezdane staze: Enterprise 3., serija

- 09:25 TV prodaja
 09:40 Taxi Free
 10:05 Šaljivi kućni video
 10:35 Izlog strasti (CentoVetrine)
 11:05 TV prodaja
 11:15 Rubi
 12:05 Jelena
 13:10 Ciganke
 14:00 TV prodaja
 14:10 Šaljivi kućni video
 14:35 Mr. Bean (Mr. Bean)

NEDJELJA

15:00 TV prodaja
 15:10 Nauči me voljeti
 (Te voy a enseñar a querer)
 16:00 Ciganke (Gitanas)
 16:55 Vijesti
 17:00 Rubi (Rubi)
 17:55 Laku noć Hrvatska
 18:05 Jelena (Jelena)
 19:00 24 sata
 19:25 Sport
 19:30 Da pukneš od smijeha
 19:40 Taxi Free (TaxiFree)
 20:05 Navy CIS
 21:00 BAR
 21:45 Ponovno na zemlji
 (Down to earth)
 23:10 Drugo lice –
 Petar Vlahov show
 00:50 BAR
 01:35 Kraj programa

07.45 Astro boy, crtana serija
 (5 epizoda)
 09.50 2 glupa psa, crtana serija
 10.10 Spiderman, crtana serija
 10.30 Odjaci rata, igrani film,
 drama
 12.05 Annie, igrani film,
 obiteljski mjuzikl
 14.10 Školske tajne, humoristična
 dramska serija (2 epizode)
 15.45 Brzina 2, igrani film,
 akcijski triler (R)

17.45 Salto, zabavna emisija
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Ekkluziv, magazin
 20.10 Osvetnik, igrani film, vestern
 21.45 FBI: Istraga,
 dokumentarno–
 kriminalistička serija
 22.35 Novi forenzičari,
 dokumentarno–
 kriminalistička serija
 23.35 Autopsija,
 dokumentarno–
 kriminalistička serija
 00.05 Playboy: Put zadovoljstva,
 igrani film, erotski (R)

PONEDJELJAK 15. 8. 2005.

06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.00 – Promet danas
 09.05 – Čarolija 7., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Par-nepar, serija
 11.00 – Prirodni svijet:
 Opasnost u tigrovskom
 raju
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Kruške i jabuke –
 kuharski dvoboj
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Kapelski kresovi,
 dramska serija
 15.25 – Globalno sijelo
 16.00 – Hrvatska danas
 16.25 – Zvijezda mora –
 Velika Gospa Trpanjska,
 emisija
 pučke i predajne kulture
 16.55 – Odmor u zoni opasnosti:
 Obala bjelokosti
 17.50 – Julija, serija
 18.40 – Promet danas
 18.45 – Malo misto: Ugljan

19.30 – Dnevnik
 20.05 – Čarolija 7., serija
 21.00 – Idemo na sjever
 21.50 – Dnevnik
 22.00 – Vijesti iz kulture
 22.10 – Ljetni hit: Šaptač konjima,
 američki film
 00.55 – Dobro ugođena večer –
 Osorske glazbene večeri:
 Concilium Musicam Wien
 01.55 – Mučke 4.,
 humoristična serija
 02.25 – Seaquest, serija
 03.10 – Walker –
 teksaški rendžer 5., serija
 03.55 – Bez traga 2., serija
 04.40 – Svijet prema Jimu 2.,
 humoristična serija
 05.05 – Harry i Hendersoni 1.,
 humoristična serija
 05.30 – Hit ljeta
 05.55 – Ljubav nema cijene, serija

07.30 – TV vodič +
 turistička središta Hrvatske
 07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies,
 lutkarska serija
 08.25 – Ružno pače, crtana serija
 09.45 – Pleme 4., serija
 10.35 – Hit ljeta 25'
 11.00 – Poreč:
 Sveta misa, prijenos
 12.35 – Seaquest, serija
 13.20 – Ciklus Columbo: Murder,
 a Self Portrait, američki
 TV film
 14.50 – Vijesti za gluhe
 15.00 – Harry i Hendersoni 1.,
 humoristična serija
 15.30 – Sutkinja Amy 4., serija
 16.15 – 8 jednostavnih pravila
 za dečke moje kćeri
 tinejdžerice,
 humoristična serija
 16.35 – Whoopy,
 humoristična serija
 17.00 – Karen Sisco, serija
 17.45 – Tko živ, tko mrtav – serija
 18.35 – Vijesti iz kulture
 18.45 – Svijet prema Jimu 2.,
 humoristična serija
 19.15 – Zvezdane staze:
 Enterprise 3., serija
 20.05 – Dani koji su potresli svijet:
 Martin Luther King;
 Mandela
 21.00 – Bez traga 2., serija
 21.45 – Mučke 4.,
 humoristična serija
 22.20 – Walker –
 teksaški rendžer 5., serija
 23.05 – Obitelj Soprano 5., serija
 00.00 – Ekpa za očevit: Miami 2.,
 serija
 00.45 – Frasier 7.,
 humoristična serija

09:25 TV prodaja
 09:40 Taxi Free
 10:05 Šaljivi kućni video
 10:35 Izlog strasti (CentoVetrine)
 11:05 TV prodaja
 11:15 Rubi
 12:05 Jelena
 13:10 Ciganke
 14:00 TV prodaja
 14:10 Šaljivi kućni video
 14:35 Mr. Bean (Mr. Bean)
 15:00 TV prodaja
 15:10 Nauči me voljeti
 (Te voy a enseñar a querer)
 16:00 Ciganke (Gitanas)

16:55 Vijesti
 17:00 Rubi (Rubi)
 17:55 Laku noć Hrvatska
 18:05 Jelena (Jelena)

19:00 24 sata
 19:25 Sport
 19:30 Da pukneš od smijeha
 19:40 Taxi Free (TaxiFree)
 20:05 Navy CIS
 21:00 BAR
 21:45 Ponovno na zemlji
 (Down to earth)
 23:10 Drugo lice –
 Petar Vlahov show
 00:50 BAR
 01:35 Kraj programa

09.10 Luna– sirena s kariba,
 telenovela (R)
 10.00 Dr. Stefan Frank,
 dramska serija (R)
 10.50 Sanja, talk show (R)
 11.45 Ekkluziv, magazin (R)
 12.45 Dadija,
 humoristična serija (R)
 13.10 Stranac u gradu,
 igrani film, triler
 14.45 Luna– sirena s kariba,
 telenovela
 15.35 Dr. Stefan Frank,
 dramska serija
 16.25 Simpsoni, humoristična
 animirana serija
 16.50 Roseanne,
 humoristična serija
 17.15 Bračne vode,
 humoristična serija
 17.45 Sanja: Minea je Djevica,
 a vi?, talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Dadija, humoristična serija
 20.10 Super nanny,
 dokumentarna sapunica
 21.00 Porotnica, igrani film, triler
 23.05 Vijesti, informativna emisija
 23.20 Osvetnik, igrani film,
 vestern (R)

UTORAK 16. 8. 2005.

HRT 1

06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.00 – Promet danas
 09.05 – Čarolija 7., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Par-nepar, serija
 11.00 – Prirodni svijet:
 Slon, car i leptirovo drvo
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Kruške i jabuke –
 kuharski dvoboj
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Kapelski kresovi,
 dramska serija
 15.25 – Globalno sijelo
 16.00 – Hrvatska danas
 16.25 – Hrvatske špilje:
 Tajna vrata Velebita
 17.00 – Odmor u zoni opasnosti:
 Nigerija

17.50 – Julija, serija
 18.40 – Promet danas
 18.45 – Malo misto: Jezera
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Čarolija 7., serija
 21.00 – Fokus
 22.00 – Dnevnik
 22.10 – Vijesti iz kulture
 22.20 – Ljetni hit: Mjesečina i
 Valentino, američki film
 00.05 – Mučke 4.,
 humoristična serija
 00.35 – Seaquest, serija
 01.20 – Walker – teksaški
 rendžer 5., serija
 02.05 – U vrtlogu igre, serija
 03.00 – Stažist 2.,
 humoristična serija
 03.20 – Svijet prema Jimu 2.,
 humoristična serija
 03.40 – Harry i Hendersoni 1.,
 humoristična serija
 04.05 – Globalno sijelo
 04.35 – Hit ljeta
 05.05 – Fokus
 06.00 – Ljubav nema cijene, serija

HRT 2

07.30 – TV vodič +
 turistička središta Hrvatske
 07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies,
 lutkarska serija
 08.25 – Obiteljski pas, crtana serija
 09.45 – Pleme 4., serija
 10.35 – Vidimo se na Mjesecu,
 kanadski film za djecu
 12.10 – Hit ljeta
 12.40 – Seaquest, serija
 13.25 – Osmorica u Outu,
 američki film
 15.00 – Vijesti za gluhe
 15.10 – Harry i Hendersoni 1.,
 humoristična serija
 15.30 – Hitna služba 10., serija
 16.15 – 8 jednostavnih pravila
 za dečke moje kćeri
 tinejdžerice,
 humoristična serija
 16.35 – Whoopy,
 humoristična serija
 17.00 – Karen Sisco, serija
 17.45 – Tko živ, tko mrtav – serija
 18.35 – Vijesti iz kulture
 18.45 – Svijet prema Jimu 2.,
 humoristična serija
 19.15 – Zvezdane staze:
 Enterprise 3., serija
 20.05 – Emisija uoči nogometne
 utakmice Hrvatska – Brazil
 20.50 – Stažist 2.,
 humoristična serija
 21.20 – U vrtlogu igre, serija
 22.15 – Mučke 4.,
 humoristična serija
 22.45 – Promet danas
 22.50 – Walker –
 teksaški rendžer 5., serija
 23.35 – Obitelj Soprano 5., serija
 00.30 – Ekipe za očevid: Miami 2.,
 serija
 01.15 – Frasier 7.,
 humoristična serija
 01.35 – Pregled programa za
 srijedu

nova

09.25 TV prodaja
 09.40 Taxi Free
 10.05 Šaljivi kućni video
 10.35 Izlog strasti (CentoVetrine)
 11.05 TV prodaja
 11.15 Rubi
 12.05 Jelena
 13.10 Ciganke
 14.00 TV prodaja
 14.10 Šaljivi kućni video
 14.35 Mr. Bean (Mr. Bean)
 15.00 TV prodaja

15.10 Nauči me voljeti
 (Te voy a enseñar a querer)
 16.00 Ciganke (Gitanas)
 16.55 Vijesti
 17.00 Rubi (Rubi)
 17.55 Laku noć Hrvatska
 18.05 Jelena (Jelena)
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.30 Da pukneš od smijeha
 19.40 Taxi Free (TaxiFree)
 20.05 Navy CIS
 21.00 BAR
 21.45 Ponovno na zemlji
 (Down to earth)
 23.10 Drugo lice –
 Petar Vlahov show
 00.50 BAR
 01.35 Kraj programa

09.15 Luna– sirena s Kariba,
 telenovela (R)
 10.00 Dr. Stefan Frank,
 dramska serija (R)

10.50 Sanja, talk show (R)
 11.50 Eksploziv, magazin (R)
 12.30 Dadija,
 humoristična serija (R)
 12.55 Ludi u Alabami,
 igrani film, dramski
 14.50 Luna– sirena s Kariba,
 telenovela
 15.35 Dr. Stefan Frank,
 dramska serija
 16.30 Simpsoni,
 humoristična
 animirana serija
 16.55 Roseanne,
 humoristična serija
 17.20 Bračne vode,
 humoristična serija
 17.50 Sanja: Kako žive naš
 bogataši?, talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Dadija, humoristična serija
 20.10 Prijatelj na kvadrat,
 zabavna emisija
 21.00 Posljednji dani raja,
 igrani film, avanturistički
 22.50 Vijesti, informativna emisija
 23.05 Porotnica, igrani film
 triler (R)

SRIJEDA

HRT 1

06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.00 – Promet danas
 09.05 – Čarolija 7., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Par-nepar, serija
 11.00 – Prirodni svijet: Merkati –
 složna zajednica
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Kruške i jabuke –
 kuharski dvoboj
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Kapelski kresovi,
 dramska serija
 15.25 – Globalno sijelo
 16.00 – Hrvatska danas
 16.25 – Hrvatske špilje:
 Život na rubu svjetlosti
 16.55 – Putovanje do dna mora:
 Tajna podmornice M-1
 17.45 – Zepterov savjetnik
 17.50 – Julija, serija
 18.40 – Promet danas
 18.45 – Malo misto: Primošten
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Čarolija 7., serija
 21.00 – Boje turizma
 22.00 – Dnevnik
 22.10 – Vijesti iz kulture
 22.15 – Promet danas
 22.20 – Ljetni hit: Samci,
 američki film
 23.55 – Putovanje do dna mora:
 Tajna podmornice M-1

00.45 – Mučke 4.,
 humoristična serija
 01.15 – Seaquest, serija
 02.00 – Walker –
 teksaški rendžer 5., serija
 02.45 – Svijet prema Jimu 2.,
 humoristična serija
 03.10 – Harry i Hendersoni 2.,
 humoristična serija
 03.35 – Kruške i jabuke
 04.05 – Globalno sijelo
 04.35 – Hit ljeta
 05.05 – Boje turizma
 06.00 – Ljubav nema cijene,
 serija

SRIJEDA 17. 8. 2005.

07.30 – TV vodič
 07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – Dennis, crtana serija
 08.50 – ŽUTOKLJUNAC
 09.45 – Pleme 4., serija
 10.35 – Šutnja je zlato, američki film za djecu
 12.05 – Hit ljeta
 12.35 – Seaquest, serija
 13.20 – Sanjari, kanadski film
 15.00 – Vijesti za gluhe
 15.10 – Harry i Hendersoni 2., humoristična serija
 15.30 – Hitna služba 10., serija
 16.15 – 8 jednostavnih pravila za dečke moje kćeri tinejdžerice, humoristična serija
 16.35 – Whoopy, humoristična serija
 17.00 – Karen Sisco, serija

17.45 – Tko živ, tko mrtav – serija
 18.35 – Vijesti iz kulture
 18.45 – Svijet prema Jimu 2., humoristična serija
 19.10 – Zvezdane staze: Enterprise 3., serija
 20.00 – Emisija uoči prijateljske nogometne utakmice Hrvatska – Brazil
 21.15 – Split: Prijateljska nogometna utakmica: Hrvatska – Brazil, 1. poluvrijeme
 22.15 – Split: Prijateljska nogometna utakmica: Hrvatska – Brazil, 2. poluvrijeme
 23.00 – Emisija nakon prijateljske nogometne utakmice Hrvatska – Brazil
 23.35 – Mučke 4., humoristična serija
 00.10 – Walker – teksaški rendžer 5., serija
 00.55 – Obitelj Soprano 5., serija
 01.50 – Ekpa za očevid: Miami 2., serija
 02.35 – Frasier 7., humoristična serija

09.25 TV prodaja
 09.40 Taxi Free
 10.05 Šaljivi kućni video
 10.35 Izlog strasti (CentoVetrine)
 11.05 TV prodaja
 11.15 Rubi
 12.05 Jelena
 13.10 Ciganke
 14.00 TV prodaja
 14.10 Šaljivi kućni video
 14.35 Mr. Bean (Mr. Bean)
 15.00 TV prodaja
 15.10 Nauči me voljeti (Te voy a enseñar a querer)
 16.00 Ciganke (Gitanas)
 16.55 Vijesti
 17.00 Rubi (Rubi)
 17.55 Laku noć Hrvatska
 18.05 Jelena (Jelena)
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.30 Da pukneš od smijeha
 19.40 Taxi Free (TaxiFree)
 20.05 Navy CIS
 21.45 Ponovno na zemlji
 23.10 Drugo lice – Petar Vlahov show

09.40 Luna– sirena s Kariba,
 10.25 Dr. Stefan Frank, dramska serija (R)
 11.15 Sanja, talk show (R)
 12.10 Exploziv, magazin (R)
 12.50 Dadilja, humoristična serija (R)
 13.15 Slučajni susret, igrani film, romantična komedija
 14.45 Luna– sirena s Kariba, telenovela
 15.35 Dr. Stefan Frank, dramska serija
 16.30 Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.55 Roseanne, humoristična serija
 17.20 Bračne vode, humoristična serija
 17.50 Sanja: Sanja vam diže kosu na glavi, talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Exploziv, magazin
 19.45 Dadilja, humoristična serija
 20.10 Mjenjačnica, zabavna emisija
 21.00 Lažne pretpostavke, igrani film, triler
 22.35 Vijesti, informativna emisija
 22.50 Posljednji dani raja, igrani film, avanturistički (R)

09.40 Luna– sirena s Kariba,
 10.25 Dr. Stefan Frank, dramska serija (R)
 11.15 Sanja, talk show (R)
 12.10 Exploziv, magazin (R)
 12.50 Dadilja, humoristična serija (R)
 13.15 Slučajni susret, igrani film, romantična komedija
 14.45 Luna– sirena s Kariba, telenovela
 15.35 Dr. Stefan Frank, dramska serija
 16.30 Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.55 Roseanne, humoristična serija
 17.20 Bračne vode, humoristična serija
 17.50 Sanja: Sanja vam diže kosu na glavi, talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Exploziv, magazin
 19.45 Dadilja, humoristična serija
 20.10 Mjenjačnica, zabavna emisija
 21.00 Lažne pretpostavke, igrani film, triler
 22.35 Vijesti, informativna emisija
 22.50 Posljednji dani raja, igrani film, avanturistički (R)

ČETVRTAK

06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.00 – Promet danas
 09.05 – Čarolija 7., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Inspektor Rex 5., serija
 11.00 – Prirodni svijet: Indonezija – vatreno otočje
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Kapelski kresovi, dramska serija
 15.25 – Globalno sijelo
 16.00 – Hrvatska danas
 16.25 – Zagonetni mit: Kaos i kozmos

16.55 – Putovanje do dna mora: Osveta Crnobradoga serija
 17.50 – Julija, serija
 18.40 – Promet danas
 18.45 – Malo misto: Drniš
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Čarolija 7., serija
 21.00 – Kratki susreti
 21.50 – Dnevnik
 22.00 – Vijesti iz kulture
 22.10 – Ljetni hit: Siva Sova, američki film
 00.05 – Mučke 4., humoristična serija
 00.35 – Seaquest, serija
 01.20 – Walker – teksaški rendžer 5., serija
 02.05 – Svijet prema Jimu 2., humoristična serija
 02.30 – Harry i Hendersoni 2., humoristična serija
 02.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 03.10 – Život sa stilom
 03.40 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj
 04.10 – Globalno sijelo

04.40 – Hit ljeta
 05.10 – Kratki susreti
 05.55 – Ljubav nema cijene, serija

07.30 – TV vodič + turistička središta Hrvatske
 07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – Ružno pače, crtana serija
 09.45 – Pleme 4., serija
 10.35 – U potrazi za čudom, kanadski film za djecu
 12.15 – Hit ljeta
 12.45 – Seaquest, serija
 13.30 – Žena mog života, španjolski film
 15.00 – Vijesti za gluhe
 15.10 – Harry i Hendersoni 2., humoristična serija
 15.30 – Hitna služba 10., serija
 16.15 – 8 jednostavnih pravila za dečke moje kćeri tinejdžerice, humoristična serija
 16.35 – Whoopy, humoristična serija
 17.00 – Karen Sisco, serija
 17.45 – Tko živ, tko mrtav – serija
 18.35 – Vijesti iz kulture
 18.45 – Svijet prema Jimu 2., humoristična serija
 19.15 – Zvezdane staze: Enterprise 3., serija
 20.05 – Život sa stilom
 20.40 – Američke komedije: Neženja
 22.20 – Promet danas
 22.25 – Mučke 4., humoristična serija
 23.00 – Walker – teksaški rendžer 5., serija
 23.45 – Obitelj Soprano 5., serija
 00.40 – Ekpa za očevid: Miami 2., serija
 01.25 – Frasier 7., humoristična serija

09.25 TV prodaja
 09.40 Taxi Free
 10.05 Šaljivi kućni video
 10.35 Izlog strasti (CentoVetrine)
 11.05 TV prodaja
 11.15 Rubi
 12.05 Jelena
 13.10 Ciganke
 14.00 TV prodaja
 14.10 Šaljivi kućni video

18. 8. 2005.

14:35 Mr. Bean (Mr. Bean)
 15:00 TV prodaja
 15:10 Nauči me voljeti
 (Te voy a enseñar a querer)
 16:00 Ciganke (Gitanas)
 16:55 Vijesti
 17:00 Rubi (Rubi)
 17:55 Laku noć Hrvatska
 18:05 Jelena (Jelena)
 19:00 24 sata
 19:25 Sport
 19:30 Da pukneš od smijeha
 19:40 Taxi Free (TaxiFree)
 20:05 Navy CIS
 21:00 BAR
 21:45 Ponovno na zemlji
 (Down to earth)
 23:10 Drugo lice – Petar Vlahov show
 00:50 BAR
 01:35 Kraj programa

09.35 Luna– sirena s Kariba,
 telenovela (R)
 10.20 Dr. Stefan Frank,
 dramska serija (R)
 11.10 Sanja, talk show (R)
 12.05 Eksploziv, magazin (R)
 12.45 Dadilja, humoristična serija (R)
 13.10 Priča o Ruth, igrani film, drama

14.45 Luna– sirena s Kariba,
 telenovela
 15.30 Dr. Stefan Frank,
 dramska serija
 16.30 Simpsoni, humoristična
 animirana serija
 16.55 Roseanne, humoristična serija
 17.20 Bračne vode,
 humoristična serija
 17.50 Sanja: Najveće laži o meni,
 talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Dadilja, humoristična serija
 20.10 Mijenjam ženu,
 dokumentarna sapunica
 21.00 Detektiv i dama, igrani film,
 komedija
 22.50 Vijesti, informativna emisija
 23.05 Lažne pretpostavke,
 igrani film, triler (R)

TV TJEDNIK NA YU ECO

Emisija TV tjednik emitirat će se, nakon dvotjedne stanke, 5. kolovoza u uobičajenom terminu od 20 sati na programu YU ECO televizije. Repriza ove emisije je u subotu 6. kolovoza u 15 sati.

FILM TJEDNA

HRT 1 SUBOTA, 13.8.2005. 20.05

OČINSKI INSTINKT – američki film

(DOMESTIC DISTURBANCE, 2001.)

Psihološki triler. Frank Morrison (J. Travolta) nedavno se razveo od supruge Susan (T. Polo), ali s njom ima vrlo dobar odnos, posebno zbog sina tinejdžera Dannyja (M. O'Leary). No, Danny je teško podnio razvod roditelja, a osobito mu teško pada majčina udaja za bogataša i poznatog dobrotvora Ricka Barnes (V. Vaughn). Danny, naime, za razliku od ostatka grada u Ricku vidi problematičnu osobu koja ne zaslužuje njegovo povjerenje. Istodobno, u grad stiže Barnesov bivši poslovni partner Ray Coleman (S. Buscemi) koji ga počinje ucjenjivati događajima iz prošlosti. Kad Matt postane slučajni svjedok ubojstva, novi ga očuh počinje proganjati, a nesretni dječak obrati se ocu koji isprva ne povjeruje njegovoj priči...

Nakon što je u devedesetima još jednom uspješno oživio svoju turbulentu karijeru, poznati hollywoodski glumac i plesač John Travolta (Groznicna subotnje večeri, Brilljantin) u novo je desetljeće zakoračio s nekoliko projekata različitog žanra i uspjeha. Nakon propasti znanstveno-fantastičnog spektakla »Bojno polje Zemlja« i komedije »Sretni brojevi«, Travolta je snimio solidno primljeni akcijski triler »Operacija Swordfish«, da bi nakon njega preuzeo glavnu ulogu u novom filmu redatelja Harolda Beckera. Najpoznatiji po režiji filmova s Alom Pacinom (More ljubavi, Gradonačelnik), Becker se 2001. predstavio visokobudžetnim psihološkim trilerom »Očinski instinkt« čiji je scenarist Lewis Colick (Duhovi Mississippija). Pedesetak milijuna dolara vrijedan film snimljen na atraktivnim lokacijama u Sjevernoj Carolini napeta je priča temeljena na premisi »djeteta u nevolji« koje spašava otac (J. Travolta), dok glavnog negativca glumi Vince Vaughn. Baš kao Travolta, i Vaughn iz filma u film »mijenja strane«, od zlikovca u akcijskoj komediji »Starsky & Hutch« do dobrog momka u sportskoj razbibrizi »Pazi, lopta!«. Njihova je interakcija u Beckerovom filmu jedan od boljih segmenta realizacije filma, dok posebnu pohvalu zaslužuje izvrstan nastup tada četrnaestogodišnjeg Matta O'Learyja (drugi i treći dio serijala »Spy Kids«) koji je za ulogu Dannyja nominiran za uglednu nagradu Young Artist Award. U ostalim su ulogama Teri Polo, proslavljena hit komedijama »Dozvola za brak« i »Dozvola za Fockere«, kao Dannyjeva majka, a prema sudu kritičara najefektniji je ulogu u filmu ostvario Steve Buscemi (Reservoir Dogs, Svijet duhova) kao ubojičina žrtva Ray. Šest mjeseci prije no što je stigao u američka kina film je došao u udarne vijesti tamošnjih medija, jer je upravo Steve Buscemi bio sudionik tučnjave u baru u blizini seta pri čemu je poznati glumac proboden nožem i teže ozlijeđen.

Uloge: John Travolta, Vince Vaughn, Teri Polo, Matt O'Leary, Ruben Santiago-Hudson, Susan Floyd, Angelica Torn, Steve Buscemi

Scenarist: Lewis Colick (prema priči Lewisa Colicka, Willima S. Comanora i Garyja Druckera)

Redatelj: Harold Becker
 Trajanje: 86'

Mara Mamužić
2001. -2005.

Tužno sjećanje na našu voljenu

Hvala ti na dobroti, plemenitosti i ljubavi koju si nam nesebično pružala. Sveta misa zadušnica služit će se u srijedu 17.8.2005. u 18.45 sati, u katedrali Svete Terezije u Subotici. Sastanak rodbine i prijatelja je na grobu pokojnice u 18 sati.
S ljubavlju i tugom,
sin Antuš

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci – 800 dinara
☐ 1 godina – 1.500 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

Hrvatska riječ

Ime i prezime:
Ulica i broj:
Mjesto i zemlja:
Telefon i e-mail:

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

INOZEMSTVO

- ☐ 1 godina – 70 EUR.

BANK: VRUUT 22
(Vojvodanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)
Beneficiary customer:
580101 320 5 NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

PRIVATNO POGREBNO PREDUZEĆE
"URNA"
A.D.-d.o.o.

Trg žrtava fašizma br. 1

PREDUZEĆE ZA PRODAJU
POGREBNE OPREME
PREVOZ I CEREMONIJAL
SAHRANE

Tel.: 024/558-011

Cvečara:
Tel.: 024/557-130

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karadordev put 2,
telefon (danonoćno): (024) 55-44-33
- Horgoš, Borisa Kidriča 7,
telefon (danonoćno): (024) 792-202
Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.yu
e-mail: funero@funero.co.yu

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obaveštava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica - Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.743 din.)
- studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 2.450 din., a u jednom pravcu 1.375 din.)
- osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

RADIO SUBOTICA
24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024/55-22-00
Fax: 024/55-19-02
email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

- 19,00 h**
- Najava programa
 - Večernji dnevnik
 - Agencijske vijesti iz zemlje
 - Agencijske vijesti iz RH
 - Jezični savjetnik
- 19,30 h**
- »Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
 - »Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
 - »Na izravnoj vezi« (utorkom)
 - »Otvoreni studio« (srijedom)

- »Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)
 - »U društvu s mladima« (petkom)
- 20,00 h**
- »Aktualije« (ponedjeljkom)
 - »Iz hrvatske povijesti« (utorkom)
 - »Putokazi« (srijedom)
 - »Rock vremeplov« (četvrtkom)
- Vjerska emisija (petkom)
- 20,30 h**
- Vijesti dana
 - Pripovijetka Balinta Vujkova
 - Hitovi hrvatskih izvođača
 - Minute za ljubitelje jazz-a (petkom)

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
tel. i fax: 024-561-553
e-mail: agria@suonline.net

**Zlatna medalja
za kvalitetu 2005.**

TippNet

Pravi izbor

www.tippnet.co.yu Tel.: 555-765 E-mail: support@tippnet.co.yu

Dužijanca u Đurđinu

Dužijanca u Ljutovu